

RANTAYI-TAKIRI OTYAANTAA-REWOPAENI

Ikashiya-kaeteeri Ishire tajorentsi

¹ Teófilo, paerani notyaanta-kimiro netakari nojankinari, ari nokenkitha-takaemiro okaatzi rantayi-takiri Jesús, nokaman-takimiro okaatzi retanakari riyotaan-tziri, ² roojatzi roenokan-taari inkiteki. Tema tekira roenokae-yaata, riyoshiitaki Otyaantaa-rewopaeni, okantakaakawo Ishire tajorentsi, riyotakaakiri rantayiteri. ³ Ikanta ikamawitaka Jesús, iñahaeta-waeri koñaatziro, ari riyoteeyini riyotaani añahae. Okaatzi 40 kitejeri roñaaha-panaatari riyotaani-paeni, riyotaa-panaa-tziri jempe ikanta ipinkathari-wentantee Tajorentsi. ⁴ Eeniro itsipayitari Otyaantaa-rewopaeni, ikamantzi-takari roojatzi ijeekayi-tawaki Aapatziyaweniki, ikantakiri: “Ari poyaawenta-wakyaawo ikashiya-kaakimiri Ashitanari, nokenkitha-takotzi-takimiri. ⁵ Tema maperori Juan romitsiryaa-tantawo nija, roo kanteencha eero ojamanitzi piñaayi-tantyaawori Ishire tajorentsi ojeeka-shire-tantemi okimiwi-tyaawomi omitsiryaa-tantee-temiromi.”

Roenokan-taari Jesús

⁶ Ikanta ipiyoteeyani ikaatzi tsipata-kariri paerani Jesús, rojampi-takiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿Rooteentsima pookakaa-wenteeri nosheninka-paeni Israel-paeni?” ⁷ Ari rakanakiri Jesús, ikantziri: “Tee okowa-perota piyotero

eeroka-paeni jemperika okaatzi, apatziro riyotzi Ashitanari jempe-paete-rika, riitaki otzimimotzi ishintsinka imatant-yaawori. ⁸ Roo kanteencha aririka opokaki Ishire tajorentsi ojeeka-shire-yitan-teemi eerokapaeni, riitaki aawyaa-shire-takaemini, aritaki pikenkitha-takoteena Aapatziyaweniki, maawoeni iipatsiteki Judá-paeni eejatzi Oshitekii-toniki, piyaayitaki inteena jempe oweyaayita kepatsi.” ⁹ Ikanta ithonkakiro Jesús riyotaa-neeri riyotaani, iñaatziiri roenokae-teeri, roojatzi ipeyanta-paakari menkoriki. Teera iñaaneeri. ¹⁰ Ramina-mintheetzi riyotaani jempe ikanta Jesús roenoka inkitekinta, apite atziri katziyi-motapaakari okitamaa-nikitaki iithaari. ¹¹ Ikantapaakiri: “Tepoweni-jatzi, ¿litama paminiri inkiteki? Piñaakiri jempe ikanta Jesús roenokaa riyaaatee, ari ikanta-paeyaa paata aririka ipiye.”

Ramineetaki itsipa poyaatee-yaarini Judas

¹² Ikanta ipiyayitaa iyotaarewo Aapatziyaweniki ipoñahaawo Yeenkae-toniki, tee inteena-perotzi, oshinetaan-tsitzi ranashi-teete kitejeri imakoryaan-teetari. ¹³ Ikanta rareetee-yaani nampitsiki, ateetee-yapaeni jenokinta pankotsi jempe imaapiinteeyini. Irika ikaateeyini: Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo itomi Alfeo, Simón iiteetziri “Kijakowentantaniri,” eejatzi Judas rirentzi Jacobo. ¹⁴ Maawoeni irikapaeni ari ikanta-piintatyaa ipiyoteeyani ramanapiinteeyani itsipayi-takari rirentzi Jesús,

itsipatawo María riniro, eejatzi otsipa-paeni tsinani.

¹⁵ Ikanta ipiyoteeyani kemijantzin-karipaeni, ikaateeyini 120 atziri. Ari ikatziyanaka Pedro, ikenkitha-waetanaki ikantanaki.*

¹⁶ “Noyemijantzinkaritepaeni, monkaataka okaatzi rojankina-takaa-kiriri Ishire tajorentsi paerani pinkatharini David, ikenkitha-takotziri Judas jewatapaen-tsiri raakaan-tziri Jesús. ¹⁷ Irika Judas riitaki atsipata-piintakari, ari akaawitari antawaeriki. ¹⁸ Raakiri koriki ipinatee-tziriri iyaari-peronka, ramanantantaka kepatsi. Roo kanteencha iparyaki iipatsiteki Judas, pityaankanaka, ithonka itankawae-tapaaki, ookaporentha-keeriki-tapaaka isheeto. ¹⁹ Ikanta ikemaeyakini Aapatziyaweni-jatzi, iitakiro irona kepatsi ‘Iraantsi-patha,’ roojatzi ikantee-tziri iñaaniki riroripaeni ‘Acéldama.’ ²⁰ Ari omonkaatari rojankina-teetakiri Mampaantsi, ikanteetaki: Okaanki-thaantewityaa ipanko, Tekatsi jeekan-teeyaawoni.

Ikanteetaki eejatzi:

Itzime itsipa poyaatte-yaarini ranta-waeriki.

²¹ Eenitatsi itsipa atziri-paeni tsipata-piinta-kaeri ketziroeni eenirowa itsipawitee Awinkatharite Jesús, ²² ikaatzi atsipayi-takari romitsiryaa-tantakariri paerani Juan irika Jesús, roojatzi roenokan-taari inkiteki. Tema okowa-perotatyaa aminee apaani akaateeri riitaki kenkitha-takoteerini Jesús rañahaera.” ²³ Teema riitaki ikowakahaetakiri apite: José, iiteetziri

* **1:15** kemijantzin-karipaeni = yeeyi

Barsabás, iiteetzitari Justo, eejatzí Matías. ²⁴ Ari ramanako-wentakari, ikantzi: “Pinkathari, eeroka yotashire-tziriri maawoeni, irika apite nokowakaakiri, poñaayinari apaani jempe itzimi pikowakiri eeroka, ²⁵ riitaki notsipateeyaari Notyaantaa-rewote, ipoyaatee-yaari Judas opeyaka-shitakari iyaari-peronka. Tema Judas jataki rirori jempe riyaate.” ²⁶ Ikimita-kaantakawo irikapaeni iñaaryaateeta. Iñaatzii riitaki Matías. Riitaki tsipata-nakariri irikapaeni 11 Otyaantaa-rewopaeni.

2

Opokantakari Ishire tajorentsi

¹ Okanta omonkaataa roemoshirenkae-tziro kitejeri “Owiitaantsi.” Ari ipiyotee-yaani ikaatzi tsipata-piinta-kariri Jesús. ² Ari omapoka-shitaka antawoete poemata-paentsiri oshiyapaakawo antawo tampyaa, okinapaakiro jenoki inkiteki, ookanta-paakawo pankotsi jempe ipiyoteeyakani. ³ Iñaashi-teeka paama-shitha-keereki-tapaen-tsiri, opeyanta-paakari ikaatzi piyoteenchari. ⁴ Ari othonka ojeeka-shire-tanta-paakari Ishire tajorentsi. Iñaawae-tanakiro otsipajato-yitatsiri ñaantsi, rootaki Ishire tajorentsi iyotakaanakiriri iñaawae-tanta-nakawori.

⁵ Ari ijeekayi-tzitari Aapatziyaweniki pinkathatajorentsi-taniri-paeni Judá-paeni ipoñaayita otsipaki nampitsi. ⁶ Ikanta ikemaetakiro poemata-paentsiri, ipokaeya-paakini osheki atziri, tee riyotawakiro oeta awijatsini, tema ikematha-takiro apaani-paeni ñaantsi okaatzi iñaawae-yitziri, rootaki iñaani. ⁷ Ari

ipampoyeeyanakironi, ikanta-wakaeyani: “¿Tema Tepoweni-jatzi irika ikaatzi ñaawaeta-kirori otsipajato-tatsiri ñaantsi? ⁸ ¿Jempema okantaka akemantariri iñaawae-tziro añaani-paeni aaka? ⁹ Tema atsipayitakari jaka Parto-jatzi, Niyanki-weni-jatzi, Elam-jatzi, Othowyaani-jatzi, Judá-paeni, Capadocia-jatzi, Ponto-jatzi, Asia-jatzi, ¹⁰ Frihia-jatzi, Panflia-jatzi, Pewiryaatantoni-jatzi, eejatzi Africa-jatzi anaanakirori ojeekira Cirene. Tema atsipatakari eejatzi wirakocha-paeni, Judá-paeni-t-ats-i-ri eejatzi kaari Judá-paeni-wi-t-ach-a-ni paerani. ¹¹ Atsipatakari Creta-jatzi, eejatzi Arabia-jatzi. Ari atsipayitakari akemiri iñaawae-yitziro añaani-paeni, ikenkitha-takotziri Tajorentsi itajonka-wentantzi.” ¹² Ari ipampoyeeyanakiriri atziri-paeni, tee riyotzi oeta iñiiri. Ikanta-wakaeyani: “¿Oetaka iroka?” ¹³ Roo kanteencha eenitatsi itsipa theenka-waetakiriri Otyaantaa-rewopaeni, ikanteeyini rirori: “¡Tema ishinki-teeya-tyaani irikapaeni!”

Etanakawori ikenkitha-tanaki Pedro

¹⁴ Roo kanteencha ikatziyanaka Pedro itsipatarira ¹¹ Otyaantaa-rewopaeni, ari icheeranaki iñaawae-tanaki, ikantzi: “¡Nosheninkal ¡Aapatziyaweni-jatzi! Pikemijantena nokantemi piyotan-tyaari. ¹⁵ Poshiya-kaatzi eeroka-paeni ishinki-tatyaa irika-paeni. Tee ari okantyyaa, owakira ijenokiityaapae ooryaa.* ¹⁶ Omonkaa-tatyaa okaatzi rojankina-takiri paerani Kamantan-tanirini Joel, ikantaki:

* **2:15** ijenokiityaapae ooryaa = ooryaa 3; Rootaki rametari Judá-paeni, tee ishinkinita owakira okitejeetyaa-manee.

17 Ikantzi Tajorentsi:

Eenitatsi awijatsini oweyaant-yaawoni kitejeri.

Ari notyaanteniri atziripaeni Notajorenka okimiwi-takawo ijako-pero-tatyee-nirimi.

Ari ikenkitha-takoyi-teena itomi-paeni eejatzi rishinto-paeni.

Ari iñaashire-yiteeyaa ewankaripaeni,

Ari imishiwaeyitaki antaripero-yiteen-tsiri.

18 Ari nokimitakiri omperatanipaeni: ewankari-paeni eejatzi ewankawo-paeni.

Notyaanteeniri paata Noshire, ari ikenkitha-yitee.

19 Aritaki iñaahaetaki inkiteki kaari iñaapiinteetzi.

Iñahaetero kepatsiki iraantsi, paamari, antawo okachaareenkate.

20 Iñahaeteri itsiwakimate ooryaa,

Iñahaeteri kashiri roshiyaawo iraantsi,

Rootaki awijayi-tatsini rooteetsira omonkaa-teeyaa kitejeri ipokantee-yaari Pinkathari.

Tema antawo owaneenkatapaeyaa.

21 Ikaate awentahae-yaarini Pinkathari, riyyitaki awijako-shire-taatsini.†

22 ¡Nosheninka! ¡Israel-paeni! Pikemaeyini nokantemi. Piñaakiri eeroka-paeni paerani Jesús, Kashiyakaa-weni-jatzi, riitaki rotyaanta-kimiri Tajorentsi. Osheki itajonka-wentakimi, roñaaha-yitakimiro kaari piñaawi-teeyarini paerani. 23 Ikanta ramaeta-kimiri irika Jesús, paakaan-takiri, ikentako-takiri kaari-pero-shireripaeni. Ari omonkaa-takari okaatzi awijimo-takiriri, tema rootaki ikenkishire-tzitakari paerani Tajorentsi.

24 Ikanta rowiriinteeri Tajorentsi ikamawitaka,

† 2:21 Waerontsi

tee ishineta-neeri ikemaatsi-waeteeyaa. Tema tee aawiyiiri kaamani-taantsi. ²⁵ Tema riitaki rojankina-takotakiri paerani pinkatharini David, ikantaki:

Noña-piintziri Nowinkatharite itsipatana.

Ijeeki nakoperoki, tekatsi otsinampaa-haenani.

²⁶ Rootaki nokimo-shire-tantari,

Kameni-waantetachana nothaamentari.

Riitaki noyaako-pero-teeri, nawentahae-yaari.

²⁷ Tema eero pookitanawo noshire sharinkaweniki nokamawi-takyaa-rika.

Eero pishine-tziro nowatha opathee, pitajorentsita naaka.

²⁸ Piyotaa-kinawo naña-shire-tantee-yaari.

Osheki poemoshirenkaena aririka notsipa-teemi.

²⁹ Noyemijantzinkaritee, iyoteeyini kaari awaejatziteni David kenkitha-takota-chani, tema kamawaetaki paerani rirori, iyoteeyini nimaeka jempe janta ikiteetakiri. ³⁰ Roo kanteencha Kamantan-taniri rirori, riyotzitaka ikashiya-kaariri Tajorentsi ipinkathari-takaeri apaani icharinin-tyaari. †

³¹ Tema oshiyawi-takawo iñaakityeeromi pinkatharini David, ikenkitha-takotakiro rañahae Jeepatziitoetani, ikenkitha-takotakiri eero ijeeki sharinkaweniki, eero opathee eejatzi iwatha. ³² Tema maawoeni naaka-paeni noñaakiri Tajorentsi rowañahaeri Jesús.

† **2:30** Eenitatsi jankinarentsi ñaawenta-kotziriri Jeepatziitoetani ijeekimo-teeri Tajorentsi jempe ipinkathari-wentantzi rirori.

Omapero-tatyaa. ³³ Tema oenokaa, ijeekimo-tapaeri rakoperoki Tajorentsi ipinkathari-wentan-tapae. Ari omonkaatari okaatzi ikashiya-kaakiriri paerani Ashitariri, rotyaanteniri Ishire tajorentsi oshiyawae-tyaawo ijako-peroe-tatyee-nirimi. Rootaki piñiiri eerokapaeni nimaeka.

³⁴ Tema kaari pinkatharini David oenokaa-chari inkiteki, tema riitaki ñaawaeta-kirori paerani iroka ñaantsi, ikantaki:

İñaawaetaki Pinkathari, ikantawaeri
Nowinkatharite: Pijeekapae nakoperoki
apinkathari-wentante.

³⁵ Roojatzi paata nowajankitaanteyaari
kijaneentzimiri, ari rotziwerowashiteemi
ipinkathatemi. §

³⁶ ¡Nosheninka! ¡Israel-paeni! Rootaki kowapero-tachari ayoteeyini maawoeni. Irika Jesús pikentakotakaan-takiri eerokapaeni, riitaki İpinkatharitakaakiri Tajorentsi, riitaki Jeepatziitoetani.”

³⁷ Ikanta ikemaeyakini ikaatzi piyoteen-chari, antawo otsinkashiryaanakiri, rojampi-tanakiri Pedro, eejatzi itsipa-paeni Otyaantaa-rewopaeni, ikantanakiri: “Noyemijantzikaritee, ¿jempe nokantee-yaaka naaka?” ³⁸ İkantzi Pedro:

“Pipiya-shire-yitee, pomitsiryaawenteeyaari Jesús Jeepatziitoetani. Rootaki riyotan-teetyaari ipeyako-teemiro Tajorentsi pikaariperotaki, ojeeka-shire-tantee-mi Ishire tajorentsi.*

³⁹ Rootaki ikashiya-kaeta-kimiri eeroka, roojatzi ikashiya-kaeta-kariri pitomi-paeni, eejatzi ikaatzi nampiyi-tawori inteena. Tema maawoeni

§ 2:35 Makoryaa-kitzi-mento * 2:38 Waerontsi

ikaema-shire-teetakiri riitaki ikashiya-kaetzi-takariri rirori.” ⁴⁰ Osheki okaatzi ikenkitha-takiri Pedro, ishintsi-thatakiri, ikantziri: “¡Powawijaako-shire-teeyaa! ¡Piteenkapithateri atziri-paeni kinashi-waeteen-chari!” ⁴¹ Rootaki ikemijanan-tanakari osheki atziri, romitsiryaayitakiri Otyaantaa-rewopaeni. Ikaatzi 3,000 atziri kemijanta-neentsiri. ⁴² Roejokirotanakawo okaatzi riyotaa-yitakiriri Otyaantaa-rewopaeni, kameethari raapatziya-wakaana. Ari itzimpetowa-piintee-yironi ratanteetari, roetziñaarikota-nakawo ramaneyani.†

Rañaa-ntari etayita-nakawori iyemijantzin-karitzi

⁴³ Ari ipampoyeeyanakironi iñaayitakiro itajonka-wentantaki Otyaantaa-rewopaeni, imatakiro kaari iñahaeta-piintzi. ⁴⁴ Osheki raapatziya-wakaanaka ikaatzi kemijanta-naatsiri, rantetaa-wakaanawo okaatzi tzimimo-yitziriri. ⁴⁵ Ikaatzira rayiri koriki ipimanta-yitziro tzimimo-tziriri, ikashetaryaa-yitziniri ashironkaa-chari kemijanta-naatsiri. ⁴⁶ Ashi royiro kitejeriki raapatziya-wakaana, ipiyoteeyani tajorentsi-pankoki. Tee ipakaa-nakiro rakiyota-wakahaeyani ipankoki, ari itzimpetoyiro ratanteetari. Kimoshiretatsi itsipata-wakahaeyani, tsinamparishireteeyatsini. ⁴⁷ Ithaamentapiintanakari Tajorentsi. Rootaki inimotziriri atziripaeni iñiuro jempe ikantayitanaa. Ashi royiro kitejeriki

† 2:42 Pitzimpetowero ratanteetani

roshekyaaneeri Awinkatharite kemijantanaatsiri ikaate awijakoshiretaatsine.

3

Retsiya-takota-kahae-tziri kijopookiri

¹ Okanta otsipa kitejeri, tema tsireniityaanaki ramana-piintee-tantari. Ari itonkaa-nakiri Pedro eejatzi Juan, riyaatero tajorentsi-pankoki.* ² Ari itonkiyo-takari ramaetziri apaani atziri kijopooki-tatsiri. Ari ikantzita owakira itzimapaaki. Maawoeni kitejeri ramaeta-piintziri opatzimooki tajorentsi-panko iiteetziro “Owaneenkanto.” Ari ijeeka-piintziri kijopookiri ipashitee-tyaari koriki ikowako-yitziri ikaatzi kyaayita-tsiri. ³ Ikanta iñaawakiri Pedro eejatzi Juan ikyaapaakimi tajorentsi-pankoki, ikowako-tawakiri ipashitanakyaari koriki. ⁴ Ari raminanakiri. Ikantziri: “¡Paminina!” ⁵ Ikemijantatzii kijopookiri, roshiya-kaantzi ipatyeeri oetarika. ⁶ Roo kanteencha ikantanaki Pedro: “¡Nosheninka! Tekatsi noorikite eejatzi ooro, roo kanteencha eenitatsi nanteri. Pawentee-yaari Jesús Jeepatziitoetani Kashiyakaa-weni-jatzi, riitaki materoni. ¡Pikatziye! ¡Panashitee!”† ⁷ Rakathatakiri, ipiriintakiri. Ari omapoka-shitanaka ishintsi-tanee iitziki eejatzi ishoonkitziki. ⁸ Tema japokanaka katziyanaa, anashitanaa. Ari ikaatanakiri Pedro ikyaapaaki tajorentsi-pankoki, anashinashi-waetanaa kameethari,

* **3:1** tsireniityaanaki = ooryaa 9 † **3:6** pawentee-yaari = nopaereeri iwaero Jesús

ijapojapo-waetanaa ithaamentari Tajorentsi.
⁹ Maawoeni atziri iñaakiri ranashi-tanaa,
 ikemakiri ithaamenta-naari Tajorentsi.
¹⁰ Ipampoyeeyanakirini iñaakiri, tee ikompiteetari
 irika kijopooki-witachari, riitaki kowakotanta-
 piinta-tsiri ipashitee-tyaari opatzimooki
 tajorentsi-panko “Owaneenkanto.”

*Ikenkitha-takaantzi Pedro opatzimooki
 tajorentsi-panko*

¹¹ Tema tee rookanakiri kijokiro rowanakiri
 kijopooki-witachari itsipatari Pedro eejatzi Juan.
 Ari ipampoyeeyanakirini maawoeni isheninka,
 ipiyowenta-paakari awija-tapishitzi tajorentsi-
 pankoki iiteetziro “Salomón-tapishi.” ¹² Ikanta
 iñaawakiri Pedro, ikantawakiri: “¡Nosheninka!
 ¡Israel-paeni! ¿Oetaka pipampoyaa-wentan-tanari?
 Eero pikenkishire-waeta-shita naaka ashitawo
 notajorenka, tee notajorentsitzi naaka nanashita-
 kahaeri irika asheninka. ¹³ Riitaki matakirori
 Itajorentsise awaejatziteni Abraham, Isaac,
 Jacob, riijatzi itajorentsi-tetari ikaatzi icharini-
 yitaari rirori, rootaki ipinkathee-tantyaariri
 Jesús, paakaan-takiri eerokapaeni rewariteki.
 Ikowawitaka Pilato romishitowa-kaanteerimi,
 teemaeta pikowaeyini eerokapaeni. ¹⁴ Tema
 riiwitaka pomishitowa-kaanteerimi Tajorentsi-
 tatsiri, tampatzika-shireri. Pomishitowa-kaanta-
 shitakari owantzinkari. ¹⁵ Ari powamaa-
 kaantziri eerokapaeni owaña-shire-tanta-niri. Roo
 kanteencha, rowañaahaeri Tajorentsi. Noñaayi-teeri
 naakapaeni rañaahae. ¹⁶ Rootaki retsiya-takotan-
 taari irika kijopooki-witachari rawentaa-naari

Jesús. Tema piñaakiro maperori retsiya-takotee.
¹⁷ ¡Noyeeminjantzinkaritepaeni! Niyotzi naaka, tee piyotzi oeta pantayi-takiri, ari roshiyakari eejatzi peewarite-paeni. ¹⁸ Ari ikinakaerori Tajorentsi imonkaa-teero okaatzi ikenkitha-takoyi-takiri paerani maawoeni Kamantan-taniri, ikantaki: ‘Aritaki ikemaatsi-takae-takyaari Jeepatziitoetani.’ ¹⁹ Roo pipiyashi-tantee-yaariri eerokapaeni Tajorentsi, pipakaa-yiteero pantayi-tziro kaari-perori, okimiwi-teeyaawo rosheteeromi rirori pikaaripero-witaka. Ari piñaayi-teero itsipa-shire-teemi Awinkatharite, retsinaryaa-koyiteemi. ²⁰ Tema rotyaanteemiri Tajorentsi irika Jesús Jeepatziitoetani ikashiya-kaakimiri paerani. ²¹ Okowa-pero-tatyaa ijeeki Jesús Jeepatziitoetani inkiteki roojatzi ikowantee-yaari Tajorentsi rowakira-teero maawoeni okimiwita paerani. Tema rootaki ikenkitha-takaa-yitakiriri Ishire Tajorentsi Kamantan-taniripaeni. ²² Roojatzi ikamantan-takiri paerani awaejatzeneni Moisés, ikantaki:
 Ari rotyaantaki paata Tajorentsi itsipa Kamantan-taniri, ari roshiya-kotapaa-kina naaka rotyaantakina. Asheninka rirori. Otzimatyee akemijantero okaate ikamanta-yitapaa-kaeri.
²³ Ikaate piyatha-takyaarini irika Kamantan-taniri, aritaki ithonkae-takiri eero iñahaeri isheninka-paeni.
²⁴ Ari ikimitzi-takari jewarini Samuel, ikenkitha-takotakiro okaatzi añaa-yitakiri nimaeka, roojatzi ikamantan-takiri itsipa-paeni Kamantan-taniri. ²⁵ Eerokapaeni ñeeroni okaatzi ikashiya-

kaantakiri Tajorensi ikenkitha-takotakiri Kamantan-taniri-paeni. Eerokapaeni ñeeroni okaatzi ikashiyakaa-wakaari paerani Tajorensi itsipatari awaejatziteni. Tema ikantakiri paerani Tajorensi awaejatziteni Abraham:

Riitaki picharini tajonka-wenteerini maawoeni sheninkata-wakaa-chari jempe-rika-paeni kepatsiki.

²⁶ Rowañahaeri Tajorensi itomi, eerokapaeni retaka rotyaanteemiri, ari itajonka-wentemi, rootaki pipakan-teeyaawori pantayi-tziro kaari-perori.”

4

Pedro eejatzi Juan rahaeta-nakiri jewariki

¹ Eeniro ikenkitha-takaeri atziripaeni irika Pedro itsipatari Juan, areetee-yapaakani Omperatajorensi-taarewo, reewari aminako-wentzirori tajorensi-panko, eejatzi Tampatzikaripaeni.

² Ikijeeya-tyaani, tema riyotaa-tziiri atziripaeni irika Pedro itsipatari Juan, ikantziri: “Omaperotatya rañayitee kamawita-chari, ari okanta roñahanta-paentziro Jesús.”

³ Roteeya-paakiri, tema tsireniityaanaki, romonkyakaan-takiri roojatzi okiteejeta-manee.

⁴ Roo kanteencha osheki ikaatzi kemawakirori kenkitharentsi, ikemijantee-yanakini. Ikaatzi 5000 atziri kemijanta-neentsiri.

⁵ Okanta okitejeta-manee, ipiyotee-yakani Aapatziyaweniki maawoeni rewarite Judá-paeni, antaripero-paeni, eejatzi Yotaantaniri-paeni. ⁶ Ari ijeekakiri Anás Jewatzi-riri omperatajorensitaa-rewo, Caifás, Juan, Alejandro,

eejatzi isheninkaete-paeni Jewatzi-riri ompera-tajorentsitaa-rewo. ⁷ Ikaemakaan-takiri

ramaetakiri Pedro eejatzi Juan. Rojatekae-tawakiri niyankineki ipiyotee-yakanira, rojampitakiri: “¿litaka shintsi-takaemiri pimatantawori poñaahan-takiri? ¿litaka nitakaemirori piyoteeri atziri-paeni?”*

⁸ Ari rakanaki Pedro, ikantakaanakari Ishire tajorentsi, ikantanaki: “Pinkatharipaeni, Antaripero-paeni. ⁹ ¿Rooma pikoshekan-tanari netsiya-takota-kahaeri mantsiyari? ¿Pikowatziima piyoteeyini jempe ikanta retsiya-takotan-taari? ¹⁰ Ari nokamantakimiro riyotan-tyaari maawoeni asheninka Israel-paeni. Irika atziri atsipatakari jaka, riitaki etsiyata-kotakaa-kiriri Jesús Jeepatziitoetani, Kashiyakaa-weni-jatzi. Riitaki nawentaani naaka, riijatzi pikenta-kotakaan-takiri. Roo kanteencha rowañahaeri Tajorentsi. ¹¹ Irika Jesús riitaki oshiyakawori mapi pimanintakiri eerokapaeni, poshiyakari wetsikirori pankotsi. Roo kanteencha rowatzikae-teero ikimitakantetawo otzinkamipanke pankotsi.† ¹² Tekatsi itsipa oshiyaarini Jesús rowawijaa-kotantzi. Tekatsi awentahaeyaa jaka kepatsiki, apatziro ikantakaawo Jesús.”

¹³ Ramineeta-nakiri Pedro, eejatzi Juan, ikantee-yanakini piyowenta-kariri: “Paminiri irika, tee riyotaa-piinta-pero-wityaari, roo kanteencha ipinkatheetziro iñaani. ¿Riima yotaakiriri Jesús itsipatakari paerani?” ¹⁴ Tema kijokiro rowanakiri retsiya-takotaka-haeri

* **4:7** Waerontsi † **4:11** Paminiro Mt. 21.42; Ef. 2.20; 1 P. 2.6-8.

irika Pedro eejatzi Juan. Tee otzimi ikantako-tanakiriri. ¹⁵ Ari romishitowa-kaanteeri ipiyoteeyanira, roojatzi ijeekae-yanakini ikenkithatakawakaeyani. ¹⁶ Ikanta-wakaeyani: “¿Jempema akante-rika irika-paeni atziri? Tema riyotee-yakini maawoeni Aapatziyaweni-jatzi itajonka-wentantaki. Eero omata omanakoteeri. ¹⁷ Jame ajariima-tashi-tyaari eero riyata-kaantawo ikenkitha-takoteri rawentee-yaari Jesús.”[†] ¹⁸ Rapiitakiro ikaemaeri, ikantakiri: “Eero pikamantan-tziro okaatzi awijeen-tsiri. Aritapaaki piyotaantzi jempe okantakota ishintsinka Jesús.” ¹⁹ Roo kanteencha Pedro eejatzi Juan, ikantanakiri rirori: “Anjatyaa pikantena eerokapaeni ¿Eerokama nopinkathate nopiyatha-tantyaariri Tajorentsi? ²⁰ Tema eero nopakaero nokenkitha-takoyitero okaatzi noñaa-perotakiri, eejatzi nokema-perotakiri.” ²¹ Ikanta rajarii-mawae-witakari, ipakahaeri, teera otzimatzii oeta rowajankitaa-wenteriri. Maawoeni atziri ithaamenta-nakari Tajorentsi iñaakiro okaatzi awijeen-tsiri. ²² Tema irika atziri retsiya-takota-kahaeri, awijanakiro okaatzi 40 rojarentsise.

Ramaneeyani kemijantzín-karipaeni rawentaa-shire-pero-tantyaari eero ithaawan-teeyani

²³ Ikanta ipakahae-teeri Pedro eejatzi Juan, jatanaki ipiyoteeyani ikaateeyini, ikamanta-paakiri okaatzi ikantakiriri reewari Omperatajorentsi-taarewo itsipatakari antaripero-paeni.

[†] 4:17 Waerontsi

²⁴ Ikanta ikemaeya-kirini ikamantakiri, ramanee-yanakarini maawoeni Tajorentsi, ikantziri: “Pinkathari-perori, eerokataki owetsikakiro inkite, kepatsi, inkaari, eejatzi ikaatzi tzimanta-yitawori. ²⁵ Eerokataki kenkitha-takaa-kiriri paerani pompera-tanini David, ikantaki:

¿litaka ikiñaani-wentee-yirini atziripaeni?

¿litaka ikenkishiryaa-waeta-shitantari?

²⁶ Piyotee-yakani pinkathari-wentan-tatsiri jaka kepatsiki,

Ipiyoyitaka jewaripaeni,

Ikoshekan-tyaariri Pinkathari, eejatzi riyoshiitani Jeepatzii-toetani.

²⁷ Tema omaperotatya raapatziya-wakahaeyakani Herodes eejatzi Poncio Pilato ipiyoteeyakani jaka nampitsiki, eejatzi Israel-paeni ipiyotee-yakani itsipatakari itsipa-jatzi atziri, ikoshekakari Jesús, pitajoren-tsite Pitomi, piyoshiitani. ²⁸ Tema rantatziiro irikapaeni okaatzi pikenkishire-tzitakari paerani panteri.

²⁹ ¡Pinkathari! Paminiri nimaeka rajarii-matana. Pikanta-kaeyaawo eero nothaawan-tantari nokenkitha-teero piñaani. ³⁰ Pikanta-kaeyaawo netsiyatakotakaa-yitan-tyaariri mantiyayitatsiri. Noñaahan-tantyaawori kaari iñahaeta-piintzi. Rootaki iñaantyaawori atziri-paeni Itajorenka Pitomi, Jesús.” ³¹ Ikanta ikaatakiro ramaneeyani, otziñaanaka jempe ipiyotee-yakani. Rootaki Ishire tajorentsi kantakaa-nakariri, tekatsi ithaawan-tanakyaa ikamantan-tanakiro iñaani Tajorentsi.

Okaatzi tzimimo-tziriri ari ikaatzi rashitee-yawoni

³² Ikaatzi kemijanta-neeriri Jesús, apaani okantanaa ikenkishiryaanaari. Tee imashithata-wakaeyani, ipawaka-yitawo okaatzi koetyemotariiri. ³³ Eekiro riyaata-kaana-kitziiro Otyaantaa-rewopaeni ikenkitha-takotziro jempe ikanta rañaantaari Awinkatharite Jesús. Antawo ikaminthaakiri Tajorentsi maawoeni irikapaeni. ³⁴ Tekatzi apaani koetyaa-waeta-tsini. Ikaatzi tzimatsiri iipatsite, ipanko, ipimanta-yitziro. Raakiri koriki, ³⁵ ipakiri Otyaantaa-rewopaeni, riitaki antetariri maawoeni, raantyaari apaani-paeni ikoyiri. ³⁶ Rootaki imatakiri apaani isheninka Leví-paeni iiteetziri José, Chiprejatzi. Tema riitaki Otyaantaa-rewopaeni owaetakaanta-kiriri “Otomi Oemoshirenkaantsi”. (Tema iroka waerontsi, rootaki ikantziri iñaaniki riroripaeni “Bernabé”.) ³⁷ Irika Bernabé eenitatsi iipatsite, ipimantakiro. Raanakiri owinawo iipatsite, ipakiri Otyaantarewopaeni.

5

Ananías eejatzi Safira

¹ Roo kanteencha eenitatsi awiji-mota-kiriri itsipa atziri iita Ananías itsipatakawo iina oeta Safira, ipimantakiro rirori iipatsite. ² Irika atziri raapatziyakawo iina, romanaki koriki owinawo iipatsite. Ramakiri tzimahaan-taneen-tsiri, ipapaakiri Otyaantaa-rewopaeni. ³ Ikantawakiri Pedro: “Ananías, ¿iitaka pishinetantakariri Yakatantaniri itheeya-kaemi? Tema pomanaki owinawo piipatsite, poshiya-kaantzi

aritaki pamatawitakiri Ishire tajorentsi. ⁴ ¿Tema eeroka ashityaawoni kepatsi? ¿Tema eeroka ashityaarini owinawo? ¿Itaka pantanta-kawori iroka? Tee naaka pamatawite, tema Tajorentsi pamatawitaki.” ⁵ Ikanta ikemawaki Ananías ikantee-takiri, tyaanaki, kamanaki. Antawo ithaawae-yanakini ikaatzi kemakota-kiriri. ⁶ Ikanta apaani-paeni ewankari, iponateero iwatha Ananías, raanakiri, ikitateri.

⁷ Tekira ojamanite, opokapaaki iina Ananías, tee iyotzi roori oeta awijeen-tsiri.* ⁸ Rojampita-wakiro Pedro, ikantziro: “Pikantena, ¿Arima ikaatzi owinawo piipatsite?” Akanaki roori: “Jeen, ari ikaatzi.” ⁹ Ikantziro Pedro: “¿Oetaka paapatziya-wakaan-takari pikoyi pamatawiterimi Ishire Awinkatharite? Irika piyayitaa aanakiriri piimi ikitatziri, nimaeka raayitana-kimi eeroka.” ¹⁰ Apathakiraanaka otyaanaki Safira ikatziyakaha Pedro, kamanaki. Ikanta ikyeeya-paeni ewankari-paeni, iñaapaatziro kamaki. Raanakiro, itsipata-haero oemi jempe ikitataka rirori. ¹¹ Tema antawo ithaawae-yanakini kemijantzin-karipaeni, ari ikimitzitari ikaatzi kemakoyita-kirori awijeen-tsiri.

Osheki itajonka-wentan-teetaki

¹² Eekiro riyata-kaana-kitziro Otyaantaarwopaeni ipiyoteeyani awija-tapitzira tajorentsi-panko iiteetziro “Salomón-tapi.” Eekiro itajonka-wenta-nakitziiri isheninka-paeni. ¹³ Riima itsipa isheninka-paeni, osheki

* **5:7** tekira ojamanite = 3 hora

ipinkanakiri tee ikoyi itsipataneeyaari. Roo kanteencha, eenitatsi osheki itsipa isheninkapaeni thaamenta-pero-taneenchari. ¹⁴ Eekiro ishekita-nakitzi kemijanta-neeriri Pinkathari. Tema ipokayitzi shirampari eejatzi tsinani-paeni. ¹⁵ Eenitatsi amayita-kiriri imantsiyarite, romaryaa-koyitakiri ishitashiki jempe ikinapaaki Pedro. Ikantayitzi: “Aririka ikinapaaki Pedro jaka, aririka itsimankan-tanakyaari eepichokiini raampari, aritaki retsiyata-kotee.” ¹⁶ Ari ikimitzitaka poñaayiteen-chari nampitsiki jeekannampitziromi Aapatziyaweni, ramayitaki osheki mantsiyari eejatzi osheki raahashireyitzi peyari. Ithokiri retsiyata-kota-kaayitzi.

Ikijaneentee-tanakiri Pedro eejatzi Juan

¹⁷ Ikanta Ompera-tajorentsi-perotaa-rewo itsipatakari Tampatzikari-paeni, ikijaneentanakiri Otyaantaa-rewopaeni. ¹⁸ Raakaan-takiri, romonkyaa-kaantakiri. ¹⁹ Okanta tsireniriki, pokaki ronampiri Awinkatharite, rashitarapaakiro ashitakowontsi, romishitowayiteeri, ikantawaeri: ²⁰ “Piyaate tajorentsi-pankoki, pikenkithata-kaeri pisheninkapaeni jempe okanta-kota awijakotaantsi.” ²¹ Okanta okitejeta-manee, areetee-yapaakani amaetyaaka tajorentsi-pankoki, kenkithata-paaki.

Teemaeta riyotee-yini Ompera-tajorentsi-perotaa-rewo, piyotee-yachani itsipayitakari raapatziyani, eejatzi maawoeni antariperopaeni Israel-paeni. Ari rotyaantaki ramaeteri Otyaantaa-rewopaeni romonkyaa-witakari.

²² Ikanta riyaaata-shiwitakari romonkyaanewo, tee iñaapaeri. Ari ipiyapaaka, ²³ ikantapae: “Tee añaeri. Roojatzi okanta noñaawita-paakawo ashita kameetha, roojatzi ikatziyayita aminakowentziriri. Nashita-ryaako-witapaakari, tee noñaapaeri.” ²⁴ Ikanta ikemawaki Ompera-tajorentsiperotaa-rewo, eejatzi reewari aminakowentzirori tajorentsi-panko, rojampita-wakae-yanakani oetarika awijatsini. ²⁵ Roojatzi rareetan-tapaakari kamanta-paakiriri, ikantziri: “Noñaakiri pomonkyaakaantani ijeekaeyini tajorentsi-pankoki ikenkithata-kaeri asheninka-paeni.” ²⁶ Rootaki riyaaatan-tanakari reewari aminako-wentan-taniri, raanaki osheki ratzirite, ramaeri. Teemaeta ipajaawae-ritzi, tema ithaawan-tyaari isheninka-paeni rompojan-tyaari mapi.

²⁷ Ikanta rareeta-kaapaakari, rowawijaa-paakiri ipiyotee-yakanira jewari-paeni. Ikanta Ompera-tajorentsiperotaa-rewo rojampita-wakiri, ²⁸ ikantziri: “¿Tema pikemi nokantzi chapinki: ‘Aritapaaki pikenkithata-kotziri Jesús?’ Eekiro piyotaa-tziiri asheninka-paeni Aapatziyaweni-jatzi. Pikanta-kotakina naaka-paeni, pikantzi: ‘Riitaki jewari-paeni owamaakaan-takiriri Jesús.’”† ²⁹ Ari rakanaki Pedro eejatzi itsipa-paeni Otyaantaa-rewopaeni, ikantanaki: “Riitaki nokemijanta-perote naaka Tajorentsi, tema eero nokemijantziri atziri. ³⁰ Tema omaperotatya powamaa-kaantakiri eerokapaeni Jesús, pikenta-kota-

† 5:28 Waerontsi

kaantakiri. Roo kanteencha, rowañahaeri Tajorentsi ikemijantakiri paerani awaejatziteni.
³¹ Roenokaeri Tajorentsi, roejeekaeri rakoperoki, itsipataari ipinkathari-wentantzi. Riitaki owawijaa-koyiteeni aakapaeni. Ikoyi apiya-shireta-shiteeri maawoeni aakapaeni Israel-paeni, ipeyakotan-teerori antayitakiro kaari-perori. ³² Tema naakapaeni ñaakiro okaatzi rantayitakiri Jesús, otzimatyee nokenkithata-kotero. Rootaki Ishire tajorentsi matakae-nawoni, tema riitaki otyaanta-kinawori Tajorentsi ojeeka-shiretan-teena nawentahaarira.”

³³ Antawo ikijeeya-nakani ikemakiri ikantaki, ari ikowawitanaka rowamayiri. ³⁴ Ari ikatziyanaka apaani Inashitantaniri, iitachari Gamaliel. Rijjatzi Yotaantaniri. Ipinkathatziri maawoeni isheninka. Ikantanaki: “Nosheninká, jame omishitowa-wakiri eepichokiini irika-paeni.” ³⁵ Ikantzi: “¡Nosheninka! ¡Israel-paeni! Otzimatyee pikenkishireta-wakyaa jempe-rika pikanteri irika asheninka. ³⁶ Pikenkishireta-koteri iitachari Teudas, ikantakaapero-waetaka paerani rirori. Ipiyotaki ikaatzi 400 ratzirite. Íkanta rowamahae-takiri Teudas, ithonka itzimpoohanaka ikaatzi tsipawita-kariri, ari ipeyakari tee ikemakoe-teeri. ³⁷ Eejatzi okimitaka paerani rojankinata-kotantari maawoeni asheninka, eenitatsi iitachari Judas, poñaachari Tepoweniki. Ipiyotaki asheninka. Íkanta rowamahae-takiri rirori, ithonka itzimpoohanaka ikaatzi tsipayi-witakariri, ari ipeyari eejatzi rirori. ³⁸ Pikemi nokantemi

naaka: Eero pikoshekari, piñaashi-minthatyaari. Riirika antashi-waetawo ininta-shitari, aritaki ipeya-shiteeyaa. ³⁹ Riitakirika Tajorentsi matakaerini okaatzi rantayitziri, eero pimatzi potsinampaeri eerokapaeni. Paamawentyaa pikoshekari-kari Tajorentsi.”

⁴⁰ Inimota-nakiri ikaatzi ipiyoteeyani. Ikaemaeri Otyaantaa-rewopaeni, ipajata-kaantakiri, ikantziri: “Aritapaaki pikenkithata-kotziiri Jesús.” Ipakahaeri. ⁴¹ Ikanta ishitowae-yaneeni Otyaantaa-rewopaeni ipiyowentee-takari. Ithaamenteeyanakani, ikanteeyini: “Piñaakiro, roshiya-kaantee-takae riiperori rowajankitaa-wentee-takaero awentaa-naarira Jesús.”[†] ⁴² Ari ikanta-piinta-nakityaa riyotaantzi maawoeni kitejeri, ikenkithata-kaantzi tajorentsi-pankoki, ikantzi: “Jeepatziitoetani irika Jesús.” Imatakiro ikenkithata-kaantanaki maawoeni pankotsiki okaatzi tzimatsiri janta.

6

Riyoyeetaki 7 amitakotan-taniri

¹ Ikanta isheni-perotanaki kemijantzinkari, ñaawaeyitanaki iwirakocha-thateki, ikantzi: “Paminiri Heber-paeni nampitawori janta jempe ikanta ipapiintziro owanawontsi kinankawo, tema ramaaki-yitziro otsipa-jato-paeni.”

² Ikanta 12 Otyaantaa-rewopaeni, ipiyotakiri maawoeni kemijantzinkari, ikantakiri: “Tee okameethatzi nopakaero nokenkithata-koteri Tajorentsi, nopanta-yitemiri powanawo.

[†] **5:41** Waerontsi

³ Noyemijantzinkaritepaeni, pamini jaka akaateeyini ikaate 7 atziri, riitaki jewateroni ipayitemi owanawontsi. Piyoshiite kameetha-shireri, yotanita-tsiri, ojeeka-shire-tziitantari Ishire tajorentsi. ⁴ Ari noetziñaarikotyaawo naaka-paeni namana-piintyaa, nokenkithata-kaante, niyotaan-tayite.” ⁵ Inimota-nakiri ikaatzi piyoteen-chari ikantee-takiri. Ari riyoshiitee-takiri Esteban, awentaariri kameetha Tajorentsi, ojeeka-shire-pero-tantari Ishire tajorentsi. Riyoshiitee-takiri eejatzi Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, eejatzi Nicolás Antioquía-jatzi, oshiya-kotaariri Judá-paeni, kaari isheninkawita Judá-paeni. ⁶ Opoñaashita rahaeta-nakiri ikaatzi riyoshiitee-takiri ijeekakira Otyaantaa-rewopaeni, ramana-kotayi-tawakari, roteya-patzii-toyitawakiri itajonka-wentakiri.

⁷ Eekiro iyaatakotanakitzi iñaani Tajorentsi. Eekiro isheni-perota-nakitzi kemijantzinkari janta Aapatziyaweniki. Eejatzi ikantanaka ikemijantanaki osheki Ompera-tajorentsitaarewo.

Raakaan-teetakiri Esteban

⁸ Itajonka-wentaki Esteban osheki isheninkapaeni, riitaki neshironkata-kiriri Tajorentsi, ipakiri itajorenka. ⁹ Roo kanteencha, eenitatsi Judá-paeni piyota-piinta-chari iiteetziri “Romperetari.” Ipoñaayitawo Cirene, Alejandría, Cilicia, Asia. Riitaki katziya-neenchari iñaana-minthata-nakiri Esteban. ¹⁰ Roo kanteencha tee rotsinampae-tziri Esteban, tema omaperotatya iyota-nitakaakiri Ishire

tajorentsi. ¹¹ Ikanta ikaatzi ñaana-minthatakiriri Esteban, romanakaashitakiri ipinatakiri isheninka, ikantakiri: “Nokoyi pitheeya-kotyaari Esteban. Pikante: ‘Nokemakiri Esteban itheenka-waetziri awaejatziteni Moisés, ari ikimitzitakari eejatzi Tajorentsi.’” ¹² Rootaki owatsimaa-perota-nakiriri isheninka-paeni ikijaneenta-nakiri Esteban, imatanakiro antaripero-paeni, eejatzi Yotaanta-niripaeni. Raakaan-teetakiri Esteban, rahaeta-nakiri ipiyoteeyanira jewari-paeni. ¹³ Ari ramaetakiri theeya-kota-kariri Esteban, ikantapaaki: “Irika asheninka osheki itheenkakiro tajorentsi-panko, itheenkakiro Ikantakaan-teetani. ¹⁴ Nokemakiri ikantaki: ‘Ari ipookakiro tajorentsi-panko Jesús Kashiyakaaweni-jatzi. Aritaki rowashiña-yiteero okaatzi ametari riyotaa-yiteeri awaejatziteni Moisés.’” ¹⁵ Ari raminanakiri jewari-paeni irika Esteban, iñaatziiri ipooki roshiya-nakari ronampiri tajorentsi.

7

Rakawaantetanakiri Esteban roojatzi Rompojantee-tana-kariri

¹ Ikanta Ompera-tajorentsiperotaa-rewo rojampitakiri Esteban, ikantziri: “¿Omaperotatyaama ikantakoe-tzimiri?” ² Ikantzi Esteban: “¡Noyemijantzikaritepaeni! ¡Jewaripaeni! Pikemi nokantemi. Paerani ijeekan-tawitari awaejatziteni Abraham janta Othowyaaki, roñaahakari owaneenkari Tajorentsi, tekira riyaaanakiita inampityaawo Awotsiniki. ³ Ikantakiri: ‘Pookanakiro pinampi, pookanakiri

pisheninka-paeni, piyaate otsipaki kepatsi noñaayimiri.’⁴ Ikanta Abraham rookanakiro inampi Oshewaweni-jatzi, jataki inampiteeyaawo Awotsiniki. Okanta paata ikamaera ashitariri, rotyaanteeri Tajorentsi jaka jempe anampitawo nimaeka aakapaeni.⁵ Okantawitaka inampiwitakawo Abraham jaka, tema te rashitakaa-perotyaari Tajorentsi. Roo kanteencha ikashiya-kaakiri paata aririka ikamaki, riitaki ashitee-yaawoni ikaate icharinin-teeyaari. Rootaki ikashiya-kaetikiriri awaejatziteni Abraham te itzimi itomi.*⁶ Rapiiteero Tajorentsi ikanteeri Abraham: ‘Ari inampita-kyaawo ikaate picharinityaari iipatsiteki itsipa-jatzi atziri. Okaate 400 ojarentsi ikemaatsita-kaetyaari, ari romperawaetee-tyaari janta.’⁷ Roo kanteencha aritaki nowajankitaakiri naaka. Riima ikaate picharinin-teeyaari, aritaki nookakawenteeri namantee-yaariri. Ipinkatha-yiteena maawoeni irikapaeni jaka.’⁸ Tema tzimaki ikashiya-kaakiriri, ikanteeri Tajorentsi irika Abraham: ‘Otzimatyee pitomeshitaa-nityaa, tema eenitatsi akashiyakaa-wakaari.’ Imatakiro paerani awaejatziteni Abraham. Imatakiri itomi rirori owakira imaakotapaaki 8 kitejeri, itomeshitaa-nitakiri. Ari ikimitakiri Isaac itzimaki Jacob. Ari ikimita-kiriri eejatzi Jacob 12 itomi-paeni, awaejatzi-tetaari aakapaeni.⁹ Ikanta irikapaeni awaejatzi-tetaari aakapaeni, ipimantakiri José, rirentzi, okantakaan-tziro

* 7:5 te rashitakaa-perotyaari = tee otzimi eepichokiini janta jempe raatziki

ikijaneentziri. Ari okanta rareetan-takari inampiki Pewiryaaantoni-jatzi. Roo kanteencha, kijokiro rowakiri Tajorentsi, ¹⁰ ineshironkatakari okaatzi ikemaatsi-waetakari. Riyota-nitakaakiri, rootaki raakameethatan-takariri Faraón, iwinkatharite Pewiryaaantoni-jatzi. Ipinkathariwentakiri rirori maawoeni Pewiryaaantoni-jatzi, eejatzi maawoeni isheninka-paeni Faraón. ¹¹ Okanta paata, areetaka antawo tashetsi janta. Osheki ikoetyaa-neentee-yakini Pewiryaaantoni-jatzi. Ari okimitakari eejatzi janta inampiki Owinteni-jatzi. Tee iñeero paerani awaejatziteni royaari. ¹² Roo kanteencha ikema-kotakiro Jacob eenitatsi owanawontsi janta Pewiryaaantoniki. Rotyaantakiri itomi-paeni ramananta-kite. Rootaki etanakawori riyaaate-yantakarini itomi-paeni Jacob janta.† ¹³ Ikanta rapiiteero riyaaateeyini, ari riyotakahaari José rirentzi-paeni. Ari okanta riyotan-takari Faraón iita isheninka-yitari José. ¹⁴ Ikanta paata José ikaemakaan-teeri ashitariri, Jacob eejatzi maawoeni isheninka-paeni ipokae Pewiryaaantoniki. Ikaatzi 75 atziri-paeni pokaentsiri. ¹⁵ Ari okantakari rareetan-takari Jacob Pewiryaaantoniki. Ari ikamaeri rirori janta. Ari imitakari eejatzi ikaatzi icharinintayitaari. ¹⁶ Riitaki raatonkitee-taneeri janta Shempachariniki, ari ikiteeta-kiriri maawoeni janta ramananta-kiniriri paerani awaejatziteni Abraham itomi-paeni Hamor.

¹⁷ Okantaka paata, monkaatzi-mataka okaatzi

† 7:12 owanawontsi = trigo

ikashiya-kaakiriri paerani Tajorentsi awae-jatziteni Abraham. Sheni-perotanaki reentsite asheninka-paeni janta Pewiryaaatantoniki, ¹⁸ roojatzi itziman-takari itsipa pinkathari janta Pewiryaaatantoniki, kaari yotakoterini José. ¹⁹ Irika pinkathari osheki ramatawitakiri asheninka-paeni, rowashironkaa-waetakiri. Ishintsi-waetakiri rookayiteri reentsite, ikamantyaari eero ishenitanta. ²⁰ Aripaete itzimakiri Moisés. Riitaki inimota-kariri Tajorentsi. Ikaatzi mawa kashiri romanawitakari ipankoki ashitariri. ²¹ Okanta omonkaata-paaka rooka-kaawenta-teeteri Moisés ikamimi, oñaakiri rishinto Faraón, aakiri, oemotan-teeri oshiyakaan-takari riitakimi otomi roori. ²² Rootaki riyotan-takawori Moisés okaatzi riyotanitzi Pewiryaaatantoni-jatzi. Riroporori irika, rooperori okantayitaka okaatzi rantayitakiri.

²³ Tema kaataki 40 rojarentsite Moisés, jataki rareetyaari isheninka Israel-paeni. ²⁴ Ari iñaakiri Pewiryaaatantoni-jatzi rowajankiteeri isheninka. Ikijako-wenta-paakari isheninka, rowamaakiri Pewiryaaatantoni-jatzi. ²⁵ Roshiyakaantzi Moisés ari riyotaki isheninka-paeni riitaki rotyaantakiri Tajorentsi rookakaa-wenteeri rompera-waeteetari. Roo kanteencha tee riyoteeyini isheninka-paeni. ²⁶ Okanta okitejeta-manee, iñaatzii Moisés ranta-wakaeyani isheninka. Ari ikowawitaka rookakaerimi, ikantawita-paakari: ‘Pisheninkaha irika. ¿Iitaka pantantariri?’ ²⁷ Ikanta irika antziriri isheninka, ipithokashita-nakari Moisés, rotatsinkakiri. Ikantziri: ‘¿Iitaka pikoyiri eeroka? ¿Iitaka kantakimiri eeroka

neewarite piyakowentan-tenari? ²⁸ ¿Pikowatziima poyina naaka pikimitakiri Pewiryaaatantoni-jatzi pompojanta-kariri?’ ²⁹ Ikanta ikemawaki Moisés ikantakiriri isheninka, shiyanaka. Jataki iipatsiteki Kosheka-weni-jatzi. Ari ijeekakiri nampitsi-nentsiki, roojatzi itziman-takari apite itomi.

³⁰ Okanta awijaki okaatzi 40 ojarentsi. Jataki ochempi-mashiki okaakitapae Cheentoni, ari roñaaha-kariri Ronampiri Tajorentsi, ipaamata-kaero kitochee-maeshi. ³¹ Raminanakiro Moisés iñaakiri. Ikowanaki raminiro okaakiini, ari ikemakiri iñaanatziri Tajorentsi, ikantziri: ³² ‘Naakataki Itajorentsiti piwaejatzeni. Naaka Itajorentsiti Abraham, Isaac, eejatzi Jacob.’ Ari ithaawa-nakiri Moisés, okawaetanaka, tee ikoyi raminaneero paamateen-tsiri. ³³ Roo kanteencha eekiro ikantatziiri Tajorentsi: ‘¡Moisés! Panashikonta-shityaa, tema pikatziyan-tatyaawo nimaeka kepatsi notajorentsi-pathata-kaakiri. ³⁴ Noñaakiri rashironkaa-waetaka pisheninkapaeni janta Pewiryaaatantoniki. Nokemakiri ratekawaeteeyini. Rootaki nopokan-takari nookakaa-wenteemi. Eerokataki notyaante janta pantayitero nokowakiri.’

³⁵ Paerani imaninta-witee-takari Moisés, ikantee-tziri: ‘¿litaka kantakimiri eeroka nowinkatharite?’ Roo kanteencha riitaki Tajorentsi otyaantakiri reewateeri isheninkapaeni, riitaki ookakaa-wenteerini. Ronampiri Tajorentsi matakaa-kiriri iñaakiri ipaamata-kaero kitochee-maeshi. ³⁶ Riitaki Moisés omishitowaeriri paerani asheninkapaeni

Pewiryaatantoniki, osheki itajonka-wentantzi janta. Ari ikimita-kirori eejatzi Inkaariki Kityonkaari. Imatakiro ijeekawaetan-takari okaatzi 40 ojarentsi ochempi-mashiki. ³⁷ Tema riijatzi Moisés kankiriri paerani asheninka-paeni: ‘Ari rotyaantaki paata Tajorentsi itsipa Kamantan-taniri, ari roshiya-kota-paakinawo naaka rotyaantakina. Asheninka irika.’ ³⁸ Riijatzi Moisés piyotakiriri paerani asheninka-paeni janta ochempi-mashiki, ikenkitha-waeta-kaakiri Ronampiri Tajorentsi Cheentoni itsipayitakari asheninka-paeni. Riitaki aakiro añakaan-tatsiri ñaantsi, roojatzi rowawijaan-takaerori aakapaeni. ³⁹ Roo kanteencha tee ikoyi awaejatziteni ikemijanteri Moisés, osheki ipiyathatakari. Roo ikowaeyakirini ipiyeemi Pewiryaatantoniki. ⁴⁰ Rootaki ikantan-takariri Aarón: ‘Riiwitaka Moisés ookakaa-wentaanari Pewiryaatantoniki, teemaeta ayotzi oeta awiji-mota-kiriri. Piwetsikina notajorentsityaari jewateenani.’ ⁴¹ Ari rowetsikae-takiniri roshiya-kaawo ewonkiri waaka. Riitaki ipinkatha-waetakiri. Rowamaa-kiniri ipirapaeni roemoshirenkiri itajorentsi-nirote rowetsikae-takiniriri. ⁴² Rootaki iteenkapithatan-tanakiriri Tajorentsi irikapaeni, ishineta-nakiniri ipinkatha-waeteri oorenta-yitachari jenokinta, tema riitaki rojankinata-kotakiri paerani Kamantan-taniri-paeni, ikantaki:
 ¡Israel-paeni! ¿Naakama pipinkathatantaka pipirapaeni pitaa-piintziri?
 Roo panta-piintakiri okaatzi 40 ojarentsi janta ochempi-mashiki.

43 Tema pipinkathata-shitakari tajorentsi-niro iiteetziri “Pinkathari Itaawentee-tziri Eentsi”, pikina-kinatakaa-piintakiri iyaapapankoteki.

Ari pikimita-piinta-kiriri tajorentsi-niro ompokiro iiteetziri Aminthari,
Pipinkathata-shiwaetakari powetsika-yitani eerokapaeni.

Rootaki noshinetan-temiri rahaetemi inteena pawijanakiro Kompitaari.

44 Paerani ijeekawaetan-takari awaejatziteni ochempi-mashiki, eenitatsi tajorentsi-thaante. Ari royirori rojankinari Moisés. Iroka tajorentsi-thaante, riitakira Moisés wetsika-kaanta-kirori jempe okanta riyotaakiri Tajorentsi. 45 Rootaki ikina-kinatakaa-piintakiri awaejatziteni roojatzi rareetzi-matan-takari kepatsiki rashiteeyaari. Roojatzi ramaeri rirori Josué reewatan-taariri asheninka-paeni, rotsinampaan-takariri ashiwitawori iipatsite, ikantakaari Tajorentsi. Ashi royiro roejkirotakawo tajorentsi-thaante, roojatzi itziman-takari paerani David. 46 Ikanta pinkatharini David, osheki raakameethatakiri Tajorentsi, rootaki ikantan-takari rirori: ‘¡Tajorentsi! Pishinetena naaka nowetsikimi pankotsi jempe ipinkathatemi Israel-paeni.’†

47 Roo kanteencha riitaki Salomón owetsika-kiniriri Tajorentsi tajorentsi-panko. 48 Tema irika Tajorentsi, Jenoki-jatzi tee ijeekantawo pankotsi rowetsikani atziri. Rootaki ikenkithata-kotakiri paerani Kamantan-taniri, ikantaki:

49 Iroka ikantzi Tajorentsi:

† 7:46 Israel-paeni = Jacob-paeni = ipanko Jacob

Rootaki inkite nojeentantari nopinkathari-wentantzi.

Rooma kepatsi rootaki nomakoryaantari noetziki.

¿Jempema okaateka pankotsi rowetsikae-tenari?

Eero nantetawo nomakoryaan-tyaawo.

⁵⁰ ¿Kaarima naaka owetsika-yitakirori maawoeni iroka-paeni?

⁵¹ Eekiro ikanta-nakitzi Esteban: ‘Roo kanteencha eerokapaeni, ari pikanta-piintatyaa pikijo-shiretzi, tee pikemijanta-nitzi, poshiya-kotakari kaari-pero-shireri-paeni. Ashi poyiro pipiyathatawo Ishire tajorentsi poshiya-kotaari piwaejatziteni.’§

⁵² ¿Eenitatsima paerani Kamantan-taniri kaari ikemaatsita-kaawaeta piwaejatziteni? Tema osheki rowamahaetaki ikaatzi kenkithateen-tsiri, ikantaki: ‘Awotsikitaki matzirori itampatzika-shiretzi.’ Tema pokaki tampatzika-shireri, riitaki pipithoka-shitakari eerokapaeni, powamaa-wakiri. ⁵³ Tema eerokapaeni yotakowitawori Ikantakaan-teetani riyotaa-witakaeri Ronampiri tajorentsi, teemaeta pithotyero pimonkaatero.”

⁵⁴ Ikanta ikemaeyakini ikaatzi piyoteen-chari, antawo ikijanakiri Esteban, ratsikae-kita-shitanakari. ⁵⁵ Roo kanteencha ojeeka-shire-perotan-takari Ishire Tajorentsi irika Esteban, raminanaki inkiteki, iñaakiro rowaneenkawo Tajorentsi, iñaakiri eejatzi Jesús ikatziyaka rakoperoki Tajorentsi. ⁵⁶ Rootaki ikantan-tanakari: “¡Pamini! Noñaakiro ashitaryaa inkite, noñaakiri Itomi Atziri

§ 7:51 poshiya-kotakari kaari-pero-shireri-paeni = poshiya-kotakari kaari totameshitaa-nita-chari pishireki eejatzi pikempitaki

ikatziyaka rakoperoki Tajorentsi.” ⁵⁷ Rotzimika-kempitee-yanakani jearipaeni. Ishintsitanakiro ikaemae-yanakini, ishiya-shita-paakari Esteban. Roteeya-paakiri. ⁵⁸ Rahaeta-nakiri othapikinta nampitsi, rompojan-tapaakari mapi. Ari raatonkoryaa-yitanakawo iithaari owamayirini Esteban, rookanakiniri ewankari iitachari Saulo, raminakowenteniri.” ⁵⁹ Ikanta rookashiteetzirira mapipaeni Esteban, amananaka rirori, ikantzi: “¡Tajorentsi! ¡Nowinkatharite Jesús! Jatashire-takina noñaapaemi.” ⁶⁰ Ari rotziwerowanaka Esteban, icheraanaki, ikantanaki: “Nowinkatharite, eero poepiyiniri kaari-perori okaatzi rantakiri.” Ikanta ithonkanakiro iñaawaetakiro iroka ñaantsi, kamanaki.

8

Ikoshekari Saulo kemijantzin-karipaeni

¹ Ikanta Saulo ramina-kotakiri Esteban rompojee-tziri, ikantanaki rirori: “Ariwé, kamaki Esteban.” Aripaete reteeta-nakawo ikoshekaminthatari kemijantzin-karipaeni janta Aapatziyaweniki. Rootaki ishiyan-tayitakari ikinayitanaki maawoeni inampiiteki Judá-paeni, ikinayitaki eejatzi inampiiteki Oshitekii-tonijatzi. Apatziro ijeekanaki Otyaantaa-rewopaeni janta Aapatziyaweniki. ² Ikanta pinkathatajorentsitaaniri-paeni ikitatakiri Esteban, osheki riraako-waetakari. ³ Riima Saulo ikowawitanaka rirori ithonkiri kemijanta-naatsiri. Riyaatashi-piintakiri ipankoki, inoshika-yitziri shirampari, tsinani, maawoeni. Romonkyaa-kaanta-yitakiri.

*Ikenkithee-tziro Kameethari Ñaantsi nampitsiki
Oshitekii-toniki*

⁴ Roo kanteencha ikaatzi shiyayita-neenchari, jatayitaki otsipaki nampitsi. Ari ikenkithata-kotakiro Kameethari Ñaantsi. ⁵ Ikanta apaani shiyaneen-chari iitachari Felipe, areetaka Oshitekii-toniki. Ikenkithata-kota-paakiri Jeepatzii-toetani. ⁶ Tema osheki atziri piyoteen-chari, rowayempitakawo ikenkithatziri Felipe, iñaayitakiro itajonka-wentan-tapaaki. ⁷ Retsiyata-kota-kaayitakiri raahashiretziri peyari. Antawo ikaemayitzi peyari ishiyayitaha. Imatakiro retsiyata-kota-kaayitzi kijopookiri, eejatzi tzipitatsiri iitziki, maawoeni. ⁸ Rootaki ikimoshiretan-tanakari ikaatzi nampitawori janta.

⁹ Roo kanteencha eenitatsi janta iitachari Simón, sheripiyari naawita paerani. Ramatawitaki osheki atziri janta Oshitekii-toniki. Osheki ikantakaapero-waetaka. ¹⁰ Ipinkathawitakari osheki atziri, osheki jewari, maawoeni, ikanteeyini: “Jame akemijanteri Simón, imatakiro iñaawyaatari Tajorentsi.” ¹¹ Okaatzi ikantayitzi Simón isheripiyarin-kakiini, ikemijantziri atziri-paeni ikaatzi ramatawi-yitakiri. ¹² Roo kanteencha areetapaaka Felipe, ikamantan-tapaakiro Kameethari Ñaantsi kenkithata-kotziriri Jesús Jeepatzii-toetani, kenkithata-kotziriri eejatzi Tajorentsi jempe ikantaa ipinkathari-wentantee. Omitsiryaa-yitanaka shirampari-paeni, eejatzi tsinani-paeni.* ¹³ Ari imatzitakawo Simón, ikemijanta-witanaa, omitsiryaaawitaka

* **8:12** Waerontsi

rirori. Kijokiro rowanakiri Felipe iñaakiri itajonka-wentan-tayitaki. Ari ipampoyaanakiri.

¹⁴ Ikanta Otyaantaa-rewopaeni jeekatsiri Aapatziyaweniki, ikema-kotakiri Oshitekii-toni-jatzi ikemijanta-yiteero iñaani Tajorentsi. Rootaki rotyaantan-takariri Pedro eejatzi Juan. ¹⁵ Ikanta rareetee-yakani Oshitekii-toniki, ramana-kota-paakari kemijantzin-karipaeni, ojeeka-shiretan-teeyaari Ishire Tajorentsi. ¹⁶ Tema apatziro romitsiryaatee-takiri rawentaa-naari Awinkatharite Jesús. Tekira ojeeka-shiretan-tyaari Ishire Tajorentsi. ¹⁷ Ikanta Pedro eejatzi Juan, roteya-patzii-totan-takari rako apaani-paeni. Aripaete ojeeka-shire-yitan-tanakari Ishire Tajorentsi rirori-paeni. ¹⁸ Iñaakiri Simón rantakiri Otyaantaa-rewopaeni, ikaatzi roteya-patzii-totan-takari rako, ojeeka-shiretan-tanakari Ishire Tajorentsi, ipinawita-nakari rirori Otyaantaa-rewopaeni, ¹⁹ ikantziri: “Irika koriki, pipena naaka pishintsinka, noshiyan-temiri eeroka, nojeeka-shireta-kaantyaariri Ishire tajorentsi nosheninka, noteya-patzii-totan-tyaari nako.” ²⁰ Ikantzi Pedro: “¡Ari pitsipateeyaari piyorikite pipeya-shiteeyaa! ¿Poshiya-kaatzi ari pamanantan-takyaawo piyorikite ipashitantari Tajorentsi? ²¹ Eero pimatziro poshiya-kotanawo naaka, tema tee pitampatzika-shiretzi iñaakimi Tajorentsi. ²² Pipakahaero pikaariperotaki, pikowa-koteeri Tajorentsi, paminawityaawo aririka ipeyakoteemiro okaatzi pikenkishire-witakari. ²³ Niyotakimi naaka, osheki pikija-shire-waetaka. Ari pikanta-piintatyaa

pikaaripero-shire-waetzi.” ²⁴ Ari rakanaki Simón, ikantzi: “Pinkanta-kowenteena Tajorentsiki eero awiji-motantana okaatzi pikanta-kinari.”

²⁵ Ikanta Pedro eejatzi Juan, ikaatakiro ikenkithata-kotakiri Tajorentsi. Awijanaki otsipaki nampitsi okaatzi jeekatsiri Oshitekii-toniki, ikamantan-takiro Kameethari Ñaantsi. Ipiyeeyaani Aapatziyaweniki.

Felipe eejatzi Cheenkawooni-jatzi

²⁶ Ikanta Ronampiri Tajorentsi, iñaanatakiri Felipe, ikantziri: “Piyaate pikinanaki kirinkanta, pipampi-thatero awotsi poñaachari Aapatziyaweniki roojatzi nampitsiki Shintsi-weniki.” Tema iroka awotsi rootaki kinachari ochempi-mashiki. ²⁷ Ari riyaaanaki Felipe. Okanta niyanki awotsi, itonkiyotakari Cheenkawooni-jatzi. Riiperori irika. Riitaki kempoyeeri koriki inampiki opinkathari-wentantzi tsinani iitachari Candace. Ipoñahaatyaawo rirori Aapatziyaweniki ipinkathatziri Tajorentsi.† ²⁸ Ipiyaatyaa rirori inampiki, ijeekan-takawo ishiyako-mento, iñaanatziro rojankinari Kamantan-tanirini Isaías. ²⁹ Ari oñaana-shireta-nakiri Ishire Tajorentsi Felipe, okantziri: “Piyaate, pokaakityaari shiya-koteenchari.” ³⁰ Ikanta riyaaanaki Felipe, ikematziiri Cheenkawooni-jatzi iñaanatziro rojankinarini Isaías. Ari rojampitziri, ikantziri: “¿Pikemathatakiro piñaanatziri?” ³¹ Ikantzi Cheenkawooni-jatzi:

† 8:27 Riiperori irika = Raakithoetziri irika. Tema rootaki rametee-yarini paerani ikaatzi jeeka-wankotziriri pinkathari, raakithoe-tziri, eero rowakaan-tanta ipankoki pinkathari.

“¿Jempema okinika nokemathatero tekatsi yoteenawoni? Pipoki, pitsipatena.” ³² Iroka Jankina-rentsi iñaanatziri okantzi:

Roshiya-kaetakari rahaetziri ipireetari rowama-haeteri.

Maeritatsi rirori, tee ikaemawaetzi,

Roshiyakari ipireetari itotee-tziro iwitzi.†

³³ Itsinapashiretakaetakari kaari kyaaripero okaatzi ikantakoewitakariri

Riima isheninkapaeni, ¿kantachama riyoteeteri jempe ikantawaeteeyani?

Tema rashiryahae-takari ijeekawita-paenta jaka kepatsiki.

³⁴ Ikanta riiperori Cheenkawooni-jatzi, rojampita-nakiri Felipe, ikantziri: “Pikantena. ¿litaka ikenkithata-kotziri Kamantan-taniri? ¿Riitakima kenkithata-kotacha? ¿Itsipama ikenkithata-kotziri?”

³⁵ Ari retanakawo Felipe ikenkithata-kaanakiri rojankinari Isaías, ikenkithata-kaanakiri Kameethari Ñaantsi jempe ikanta-kota Jesús.

³⁶ Ikini-mota-paakiro nijaa, ikantzi Cheenkawooni-jatzi: “Iroka nijaa. ¿Eeroma omata nomitsiryaatyaa naaka?”

³⁷ Ikantzi Felipe: “Kyaaripero-rika pikemijantanee, aritaki omatakyaa.”

Ikantzi Cheenkawooni-jatzi: “Nokemijantzi, riitaki Jesús Jeepatzii-toetani, Itomi Tajorentsi.”

³⁸ Ari raatzinka-kaanta-paakiro ishiyako-mento Cheenkawooni-jatzi. Ayiitanaki apitekiro, jatanaki nijaaki.

Ari romitshiryaatakari. ³⁹ Ikanta itonkaanee nijaakira, aaneeri Felipe Ishire Tajorentsi.

Tee iñaaneeri riiperori Cheenkawooni-jatzi

† 8:32 ipireetari = owisha = oveja

jempe ikinanee Felipe. Roo kanteencha irika atziri osheki ikimo-shiretanaki, jatee. ⁴⁰ Riima Felipe, iñaashitakawo ijeekapae Azoto-ki. Ikanta rawijaki otsipaki nampitsi ikamantan-tayitakiro Kameethari Ñaantsi, roojatzi rareetan-taari Cesarea-ki.

9

Owakira-shiretee Saulo (Hch. 22.6-16; 26.12-18)

¹ Ikanta Saulo, tee ipakayiro rajarii-matari rompojiri kemijanta-neeriri Awinkatharite. Rootaki riyaaata-shitan-takariri Ompera-tajorentsi-pero-taarewo, ² ikantakiri: “Pojankinateniri Ompera-tajorentsi-taarewo jeekatsiri Ontyaamaeriniki, pikanteri: ‘Pishineteri Saulo raayiteri tsipatanaariri iiteetziri “Awotsi.” Ikyaaayite ipiyota-piinteeta, roojoyiteri shirampari eejatzi tsinani, ramakiri jaka Aapatziyaweniki.’” ³ Ikanta rareetzi-mataka Saulo Ontyaamaeriniki, ari romapokakiri morekaneen-tsiri jenokinta, roorentapaakiri ikatziyaakaha. ⁴ Tyaanaki Saulo. Ikematzii ñaawaeta-neentsiri inkitekinta, ikanteetzi: “¡Saulo! ¡Saulo! ¿Iitaka pikoshekan-tanari?” ⁵ Rakanaki Saulo, ikantzi: “¡Pinkathari! ¿Jempema piitaka eeroka?” Ari ikantee-tziri: “Naakataki Jesús pikoshekani. Eeroka owajankitaa-waetacha, oshiyawakawo pipatzityaawomi thoyempithowari.” ⁶ Tema ompetawaetanaka Saulo ithaawan-tanakari, ikantanaki: “¡Pinkathari! Iitaka pikoyiri nanteeri naaka.” Ikantzi Awinkatharite: “Pikatziyee, piyaate nampitsiki.

Ari ikamantee-temirori oetarika panteri.”
 7 Osheki ithaawanaki ikaatzi oyaatakiriri Saulo, tema ikemakiro ñaantsi, tee iñiimae-tyaari ñaawaeteen-tsiri. 8 Ari ikatziya-witanaa Saulo. Ikoyi rokiryaa-neemi, tee omata raminanee. Rootaki rakathatan-tanakariri itsipayitakari, raanakiri Ontyaamaeriniki. 9 Ari ijeekaki janta okaatzi mawa kitejeri, tee omata raminee, tee rowaeyaa, tee imiritee.

10 Ari ijeekiri Ontyaamaeriniki apaani kemijantzinkari iita Ananías. Riitaki iñaanatakiri Awinkatharite imishiwaeroki, ikantziri: “¡Ananías!” Ikantzi rirori: “¡Iita Pinkathari! Jaka nojeeki.” 11 Ikantzi: “Piyaate awotsiki iiteetziri ‘Tampatzikari.’ Ari ojeeki ipanko iitachari Judas, ari pojampita-kowentereri iitachari Saulo, riitaki poñaachari nampitsiki Tarso. Ari ijeekiri rirori janta ramana. 12 Nomishimpyaakiri rirori. Iñaakimi pikyaa-shita-paakiri, poteya-patziito-tanta-paakari pako, roojatzi rokiryaaan-tanaari aminee kameetha.” 13 Ikanta ikemaki Ananías, ikantanaki rirori: “¡Pinkathari! Osheki nokema-kotziri irika atziri, tema osheki okowaenkataki okaatzi rantayitakiri Aapatziyaweniki, rowajankitaa-yitakiri kemijanta-neemiri.* 14 Rootaki ipokantari jaka, rotyaanta-tziiri Ompera-tajorentsi-perotaa-rewo raayiteri ikaatzi awentaa-neemiri.”† 15 Ikantzi Pinkathari: “¡Piyaate Ananías! Tema irika atziri riitaki niyoshiitakiri naaka ikenkithata-koteena maawoeni nampitsiki. Ikenkithata-kaeri Israel-

* 9:13 kemijanta-neemiri = pitajorentsita-kaani † 9:14
 Waerontsi

paeni isheninkatari rirori, ikenkithata-kahaeri eejatzi itsipa-jatzi atziri kaari isheninkata, eejatzi inkimitakiri iwinkatharite-paeni. ¹⁶ Aritaki nokanta-kaakyaawo naaka ikemaatsi-wenteena rirori.” ¹⁷ Ikanta riyaaatanaki Ananías, kyaapaaki pankotsiki jempe ijeekaki Saulo. Ari roteya-patzii-totan-takari rako. Ikantziri: “¡Noyemijantzinkarité Saulo! Rotyaantakina Awinkatharite Jesús, oñaahakimiri awotsiki jempe pikinapaaki. Nopokatzi nokiryaa-kahaemi, ojeeka-shiretan-teemini Ishire Tajorentsi.” ¹⁸ Ari oparyanaki rokiki oshiyawitariri shima-pentakiki, aminanee kameetha Saulo. Katziyanaka, jataki romitsiryaaateeteri. ¹⁹ Ikanta rowawaetanaa, roojatzi ishintsitan-taari kameetha. Eepichokiini ijeeki-mota-paentziri kemijantzinkari-paeni Ontyaamaeriniki.

Ikenkithatzi Saulo Ontyaamaeriniki

²⁰ Ari retanakawo Saulo ikenkithatanaki ipiyota-piintaha Judá-paeni, ikantzi: “Riitaki Itomi Tajorentsi iitachari Jesús.”[†] ²¹ Tema ipampoyeeyanakirini ikaatzi kemakiriri, ikanta-wakaeyani: “¿Kaarima irika kijaneentziriri Aapatziyaweniki ikaatzi awentaa-nariri Jesús? ¿Tema riitaki pokaentsiri jaka rayiri kemijantzinkari janta Ompera-tajorentsi-pero-taarewoki?” ²² Eekiro ishintsitanakitzi Saulo ikenkithatanaki rirori tekatsi ithaawantyyaa. Tekatsi ikante Judá-paeni nampitawori Ontyaamaeriniki ikemiri Saulo ikantzi: “Irika Jesús riitaki Jeepatzii-toetani.”

[†] 9:20 Jesús = Jeepatzii-toetani = Cristo

Ishiyān-taari Saulo

²³ Okanta imaakotanaki osheki kitejeri, ikanta-wakae-yakani Judá-paeni: “Jame ompojiri Saulo.” ²⁴ Ari riyotzimaetaka Saulo ikowaetatzii rowamahaeteri. Tema kitejeriki eejatzi tsireniriki royaawenteetari Saulo okiishitapaaha awotsi rowamahaeteri. ²⁵ Ikanta kemijantzin-karipaeni, rotetakiri antawoki kantziri, rowayiita-kotakiri tsireni-paete jakakiroki itantotee-tzirowa nampitsi. Ari ishiyaari Saulo.

Areetaa Saulo Aapatziyaweniki

²⁶ Ikanta rareetaa Saulo Aapatziyaweniki, ikowawitaka itsipata-paeyarimi riyotaani Awinkatharite. Roo kanteencha maawoeni kemijantzinkari ithaawan-takari, roshiya-kaatzi tee ikemijanta-perotee rirori. ²⁷ Ikanta Bernabé, raapatziya-nakari Saulo, jataki roñaahan-teeri ipiyotaha Otyaantaa-rewopaeni. Ikantapaakiri: “Irika Saulo iñahaeri Awinkatharite awotsiki jatachari Ontyaamaeriniki, ikenkitha-waeta-kaakiri. Tema janta nampitsiki Ontyaamaeriniki retanakawo Saulo ikenkithata-kota-neeri Jesús. Tekatsi ithaawan-tanakyaa.” ²⁸ Rootaki ijeekan-tapaari Saulo Aapatziyaweniki, inimowaetziri ranashi-waetapaa nampitsiki itsipayita-paari Otyaantaa-rewopaeni. ²⁹ Ikenkithata-kota-paeri Jesús Awinkatharite, tekatsi ithaawantyyaa. Tema ikenkithata-kaayiteeri Judá-paeni ñaawaetzirori iñaani wirakocha. Roo kanteencha ikowaeyakini rirori rowamayiri. § ³⁰ Ikanta riyotee-yakini kemijantzin-karipaeni, raanakiri Saulo

§ 9:29 36 iñaani wirakocha = grieho

nampitsiki Cesarea-ki. Rotyaanteeri inampiki Tarso.

³¹ Ikanta kemijantzín-karipaeni, nampiy-itawori iipatsiteki Judá-paeni, Tepoweniki eejatzi Oshitekii-toniki, kameetha ijeekayitaneé, eekiro rowetsika-shire-pero-tanakityaa, ipinkathataneeri Awinkatharite. Eekiro riyaa-nakitzi isheki-perotanaki, okantakaakawo Ishire Tajorensi.

Retsiyata-kota-kaeteeri Eneas

³² Ikanta riyaa-yitaki Pedro rareetan-tayita nampitsiki-paeni, areetaka Tzimaani-weniki jempe inampiyitawo kemijantzinkari.* ³³ Ari iñaapaa-kiri iitachari Eneas, kijopookiri rirori, kaata-kotaki 8 ojarensi romaryaa-ka. ³⁴ Iñaanata-paakiri, ikantziri: “¡Eneas, retsiyata-kota-kahaemi Jesús Jeepatzii-toetani. Pikatziyee, paaneero pomaryaa-mento!” Ari ikatziya-nakari Eneas. ³⁵ Ikaatzi nampitawori Tzimaani-weniki eejatzi Owaapathariniki, iñaayiteeri ikatziyanaa Eneas, rootaki ikemijan-tantanakariri Awinkatharite.

Añaantaari Dorcas

³⁶ Okanta nampitsiki Owaneenkaarini, eenitatsi apaani kemijantzinkawo oeta Tabita, iñaaniki wirakocha ikantee-tziro “Dorcas.” Iroka tsinani osheki oneshironkatanta-piintzi. ³⁷ Okanta apaani kitejeri, mantsiyataki Dorcas, kamaki. Rahaetakiro, ikaawoahiteetakiro, romaryahaeta-paentziro jenokinta opankoki. ³⁸ Okanta janta Owaneenkaariniki

* **9:32** kemijantzinkari = itajorensita-kaeteeri

tee inteena-perotzi ojeeki nampitsi Tzimaani-weniki jempe rareetaka Pedro. Ikanta ikemaeyakini kemijantzinkari ari ijeekiri Pedro janta, rotyaantaki apite atziri ikamantakiteri, ikanteri: “Pipokanaki intsipaete Owaneenkaarini.” ³⁹ Jatanaki Pedro. Ikanta rareeta-paaka janta, rahaeta-nakiri jenoki jempe romaryahae-takiro kaminkawo. Inkita-paakiro maawoeni kinankawo, irahaeya-paakani, oñaahayita-paakiro kithaarentsi oshirika-yitziri Dorcas. ⁴⁰ Romishitowakiro Pedro maawoeni tsinani-paeni, rotziwerowanaka, amananaka. Ipithoka-shitawo kaminkawo, ikantzi: “¡Tabita, pipiriintee!” Okiryaanee roori, aminanakiri Pedro, ijeekakira. ⁴¹ Rakatha-wakotakiro roori, ipiriintakiro. Ikaemayitakiro kinankawo-paeni eejatzi ikaatzi kemijantanaatsiri, iñaayiteero añahae. ⁴² Ikanta ikemakoe-takiro nampitsiki Owaneenkaarini, osheki kemijanta-nakiriri Pinkathari. ⁴³ Osheki kitejeri ijeekawaetanaki Pedro Owaneenkaarini, ijeeki-motziri iitachari Simón, Mashitsi-pakori.

10

Pedro eejatzi Cornelio

¹ Eenitatsi Cesarea-ki apaani atziri iitachari Cornelio, riitaki reewarite rowayirite wirakocha iiteetziri “Italia-jatzi.” ² Irika atziri ipinkathatziri Tajorentsi eejatzi ikemitari isheninka-paeni. Ipapiintziri ashironkaenkari osheki iyorikite okantawitaka tee isheninkatari. Osheki ramana-piintakari Tajorentsi. ³ Okanta apaani kitejeri, tema shaawiityaaki, ari romapoka-kiri

Ronampiri Tajorentsi ikyaa-shita-paakiri jempe ijeekaki, iñaawakiri koñaatziro, ikantapaakiri: “¡Cornelio!”* ⁴ Ari ipampoyaanakiri Cornelio, ithaawan-kakiini rojampitakiri, ikantziri: “¡Pinkathari! ¿Litaka pikowa-kotanari?” Ikantzi Ronampiri Tajorentsi: “Ikemakimiro Tajorentsi pamanani, iñaakimi pineshironkatantapiintaki. ⁵ Potyaante pomperatani nampitsiki Owaneenkaariniki ramantakyaariri Simón, iiteetziri eejatzi Pedro. ⁶ Riitaki mayimotziriri itsipa Simón, mashitsi-pakori, jeeka-cheraatzirori inkaari. Riitaki kamantemini oeta panteri.”† ⁷ Ikanta ipiyanaa Ronampiri Tajorentsi, ikaemaki Cornelio apite romperatani. Ikaemaki apaani owayiri rameentani irika, ipinkathatziri rirori Tajorentsi. ⁸ Ikamantakiri okaatzi ikantakiriri Ronampiri Tajorentsi. Rotyaantakiri Owaneenkaariniki. ⁹ Okanta okitejeta-manee, tampatzikataki ooryaa, areetzi-matee-yakani Owaneenkaariniki. Ari rateetanaki Pedro ramana jenoki okaapankatapaakinta pankotsi. ¹⁰ Ikemaminthatakiro itashe, ikowaki royaa, tema owakira ronkotsiteetzi royaari, ari iñaashirewaetakari. ¹¹ Iñaakiro ashitaryaanaka inkite, rowayiitee-takiro oshiyawitawori antawo maathaantsi-mawo, othatoyitaka opatzi-mawoki. ¹² Eenitatsi osheki inashiyita-chari tsimeripaeni maathantsi-mawoki. Eenitzi-tacha eejatzi ikaatzi anayita-tsiri kepatsiki, eejatzi shiwanki-paeni. ¹³ Ikematzii ñaanata-nakiriri, ikantziri: “Pedro,

* **10:3** shaawiityaaki = Ooryaa 9 † **10:6** Otsipayita ñaantsi-paeni

powamayiri irika-paeni, poyaari.” ¹⁴ Ari ikantzi Pedro: “Eero Pinkathari. Tee nowapiintari naaka irika-paeni ipinkae-tziri.” ¹⁵ Rapiitee-tanakiri Pedro ikantee-tziri: “Ikaatzi noetenteeri naaka, eero piitashi-waetari eeroka ‘Twinkaetani.’” ¹⁶ Mawa apiitaka roñaahae-takiri. Ari roepiyee-taneero jenokinta maathantsi-mawo.

¹⁷ Antawo okantzimo-shireta-nakari Pedro, ikenkishiryaa-waeta oeta oshiyakaa-wentachari okaatzi iñaakiri. Ari rareete-yapaakani rotyaantani Cornelio, rojampi-kowenta-paakiro ipanko Simón. ¹⁸ Ikantee-yapaakini: “¿Ari imayi jaka Simón, iiteetziri Pedro?” ¹⁹ Ikenkishiryaa-komitheetawo Pedro okaatzi iñaakiri, ari oñaana-shireta-nakiri Ishire Tajorentsi, okantziri: “Areetapaaka mawa atziri amina-minatzimiri. ²⁰ Payiite, pitsipatyaari. Eero pikijo-shireta-waetzi, tema naakataki otyaantziri.” ²¹ Roojatzi rayiitanta-paaka Pedro, ikantapaakiri atziri-paeni: “Naakataki pithotyaakotzi. ¿Litaka pamina-minatan-tanari?” ²² Ikanteeyini rirori: “Ari nopoki rotyaantana Cornelio, reewari owayiri-paeni. Tampatzika-shireri rirori, ipinkathatziri Tajorentsi. Raakameethatani pisheninka-paeni Judá-paeni. Riitaki roñaahaka Ronampiri Tajorentsi, ikantakiri: ‘Pikaema-kanteri Pedro ipoki pipankoki, ari pikemiri okaate ikamantemiri.’” ²³ Ikantzi Pedro: “Pikyee pankotsiki, ari pimaanaki.” Okanta okitejeta-manee, jatanaki Pedro royaata-nakiri ikaatzi pokashita-kiriri. Royata-nakiri eejatzi kemijantzinkari poñaachari Owaneenkaariniki.

²⁴ Tema maakotaki apaani kitejeri areete-

yakani Cesarea-ki. Oyaawentaka rirori Cornelio itsipayitakari isheninka-paeni, eejatzi raapatziyani-paeni ikaatzi ikaemayitakiri. ²⁵ Ikanta rareeta-paaka Pedro pankotsiki, ishitowa-shita-nakiri Cornelio, rotziwerowa-shita-wakari, ipinkathata-wakirimi. ²⁶ Roo kanteencha ikantzi Pedro: “Pikatziye Cornelio, atziri eejatzi naaka, ari noshiyimi eeroka.” ²⁷ Ari ikenkitha-waeta-kaapaakiri, roojatzi ikyaaakantanakariri ipankoki, iñaapaa-kitzii Pedro osheki atziri piyoteen-chari royaawentari. ²⁸ Ikantzi Pedro: “Piyoteeyini eeroka naaka Judá-paeni, tee ishineteetana notsipatemi eerokapaeni kaari nosheninkata, tee okameethatzi nokyaa-wankotemi. Roo kanteencha owakira riyotaakina Tajorentsi, tee okameethatzi nokanta-yitemi: ‘Nowinkani eeroka.’” ²⁹ Rootaki kaari noshenkaan-tanaka nopokanaki pikaema-kaantakina. Nimaeka nokoyi niyote oeta pikaema-kaantan-tanari.”

³⁰ Ikantzi Cornelio: “Chapinki, maakotaki okaatzi 4 kitejeri, tema shaawiityaaki ikimitaka nimaeka. Nojeeki naaka nopankoki notziwentawo namana. Ari noñaaki apaani atziri oshipakiryaaapaki iithaari.†” ³¹ Ikantapaakina: ‘Cornelio, ikemakimi Tajorentsi pamanari, riyotziro okaatzi pineshironkatantaki eeroka. ³² Potyaante jatatsini Owaneenkaariniki ramina-kiteri Simón, iiteetziri eejatzi Pedro. Riitaki mayimotziriri itsipa Simón, mashitsipakori nampitawori inkaare-cheraaki.’

† 10:30 shaawiityaaki = ooryaa 9

³³ Intsipaeete notyaantaki jatatsini iñeemi, pimatakiro eeroka pipokanaki intsipaete. Irika nimaeka nokaatzi ipiyota-kaakina Tajorentsi. Anjatyaa pikantenawo okaatzi ikantakimiri Awinkatharite.”

³⁴ Ari retanakawo Pedro ikantanakiri: “Ari niyotziri nimaeka omaperotatyaa Tajorentsi tee ramaakiiyitziri atziri-paeni. ³⁵ Raakameethatziri ikaatzi pinkathata-neeriri, tampatzika-shiretatsiri, okantawityaa jempe-rika inampiyityaawo, kaari nosheninkawita. ³⁶ Tema rootaki ñaantsi riyotaa-kiriri Tajorentsi nosheninka-paeni Israel-paeni rotyaantakiri Jesús Jeepatzii-toetani, riitaki Tajorentsi kantakaawori nokenkithata-kotan-taariri Jesús. Riitaki pinkathari-wenteerini maawoeni, riitaki jeekakaa-yiteeni kameetha. ³⁷ Piyoteeyini eeroka okaatzi awijeen-tsiri iipatsiteki nosheninka-paeni Judá-paeni. Etanakawo Tepoweniki romitsiryataan-takariri paerani Juan ³⁸ irika Jesús, Kashiyakaaweni-jatzi. Riitaki Tajorentsi pakiriri Itajorenka. Tema kijokiro royiri Tajorentsi irika Jesús, rootaki riyataan-tanakari rirori ineshironkatan-tayitzi, retsiyata-kota-kaayitaki osheki raahashireyitziri peyari. ³⁹ Naaka-paeni ñaayita-kiriri okaatzi rantayitakiri Jesús janta Aapatziyaweniki eejatzi maawoeni iipatsiteki Judá-paeni. Noñaakiri eejatzi rowamahae-tanta-kariri, ikentakoe-takiri incha-kotakiki. ⁴⁰ Okanta mawatapaen-tsiri kitejeri rowañahaeri Tajorentsi, ikantakaakawo rirori noñaawaeri naaka-paeni. ⁴¹ Tee roñaaha-panaatyaari maawoeni atziri, apatziro naaka-paeni ikaatzi riyoshiitakiri paerani Tajorentsi kenkithata-

koteerini. Tema añahae Jesús, notsipata-waari nowaeyani nirawaeteeyini eejatzi.
⁴² Riitaki otyaanta-kinari nokaman-tayiteeri maawoeni atziri, nokanteri: ‘Riitaki Jesús rowakiri Tajorentsi iyakowenteerini maawoeni añaa-yita-tsiri, eejatzi ikaatzi kamayiteen-tsiri.’
⁴³ Riitaki irika Jesús ikenkithata-kotzi-takari paerani Kamantan-taniri-paeni, ikantaki: ‘Ikaate awentahae-yaarini, aritaki ipeyakoteeniri rantayi-witakawo kaari-perori.’ ”§

⁴⁴ Ikenkitha-mintheetzi Pedro, omapokashitaka ojeeka-shiretan-tapaakari Ishire Tajorentsi ikaatzi kemijanta-kiriri ikenkithatzi.
⁴⁵ Ari ipampoyeeyanakirini ikaatzi itsipatakari Pedro ñaakiro ojeeka-shiretan-tapaakari Ishire Tajorentsi kaari isheninkata, okimiwitakawo ijako-perotee-tatyee-nirimi,* ⁴⁶ ikemathayitakiri ñaawae-yitanakiro otsipajato-tatsiri ñaantsi, rajahaa-wenta-nakari Tajorentsi.
⁴⁷ Ikantanakiri Pedro ikaateeyini: “¿Kantachama athañaa-pithatyaari romitsiryaatyaa irikapaeni atziri oshiyaneeri aakapaeni ojeeka-shiretan-tee Ishire Tajorentsi?” ⁴⁸ Ari rotyaantakiri romitsiryaateeteri irika-paeni okantakaawo rashiyitaari Jesús Jeepatzii-toetani. Tema osheki ikanta-witawaari ikaatzi ikenkithata-kaeri Pedro, ikantzi: “Eero piyaatzita, pijeeki-mowaetanakina.”

11

Ikamanta-paeriri Pedro kemijantzinkari-paeni

§ 10:43 Waerontsi
 Totameshitaaniri

* 10:45 oyaatakiriri Pedro =

Aapatziyaweniki

¹ Tema kemaki itsipa Otyaantaa-rewopaeni eejatzi itsipa noyemijantzinkaritepaeni nampitawori iipatsiteki Judá-paeni, ikanteetzi: “Ikemijanteero Iñaani Tajorentsi kaari asheninkayita.” ² Ikanta rareewitaa Pedro Aapatziyaweniki, osheki iñaanata-waeri Judá-paeni ikaatzi kemijanta-tsiri.* ³ Ikantawaeri: “¿litaka pareetan-tariri kaari asheninkata, pakiyoyitakiri?”† ⁴ Ari retanakawo Pedro ikamantziri jempe okanta opoñaantari. Ikantanakiri: ⁵ “Okanta apaani kitejeri janta nampitsiki Owaneenkaarini nojeeki namana, ari noñaashiretakari. Noñaaki oshiyawitawori antawoete maathantsi-mawo, ithatoteetakiro opatzi-mawoki, okinapaakiro jenokinta rowayiitee-takiro roojatzi jempe nojeekaki naaka. ⁶ Ari namina-perota-nakiro, noñaaki osheki inashiyita-chari ipireetari, tsimeripaeni, ikaatzi anayita-tsiri kepatsiki, eejatzi shiwankiripaeni. ⁷ Nokematziñ ñaanata-kinari, ikantana: ‘Pedro, powamayiri irika-paeni, poyaari.’ ⁸ Nokantzi naka: ‘Eero Pinkathari, tema tee namonkota-piintziri naaka irika-paeni ipinkaetanira irika.’ ⁹ Ari rapiitee-tanakina, ikanteetana: ‘Ikaatzi noetenteeri naaka, eero piitashi-waetari eeroka ‘Ipinkaetani.’ ¹⁰ Mawa apiitaka noñaakiri. Ari roenokae-teero jenokinta okaatzi noñaakiri. ¹¹ Roojatzi rareetan-tapaakari mawa atziri aminaminatanari,

* **11:2** Judá-paeni = Totameshitaaniri † **11:3** kaari asheninkata = kaari totameshitaaniri

iponaakawo Cesarea-ki. ¹² Ari oñaana-shireta-nakina Ishire tajorentsi, ikantana: ‘Poyaata-nakiri irikapaeni, eero pikijo-shireta-waetanaki.’ Rootaki nomatakiri. Irika 6 noyemijantzinkarite notsipata-nakari. Riitaki notsipatakari nokyaa-wankotakiri apaani atziri kaari asheninkata. ¹³ Ikamanta-wakina, ikantana: ‘Chapinki, noñaaki Ronampiri Tajorentsi ikatziya-paaka nopankoki, ikantakina: “Potyaante jatatsini nampitsiki Owaneenkaarini riitaki amirini Simón, iiteetziri eejatzi Pedro. ¹⁴ Riitaki kamante-mironi jempe pikantyya pawijakotan-teeyaari, pitsipateeyaari ikaatzi pisheninka-paeni eeroka.”’

¹⁵ Ikanta nokenkitha-waeta-kaapaakiri, ari omapoka-shitakari ojeeka-shiretan-tapaakari Ishire Tajorentsi rirori-paeni, roowaetaki ojeeka-shiretan-takae paerani aakapaeni. ¹⁶ Ari nokenkishiryaa-nakiro ikantakiri paerani Awinkatharite: ‘Imaperotatya Juan romitsiryaaatantawo nijaa, roo kanteencha ari piñaayitakiro eerokapaeni ojeeka-shiretan-teemi Ishire Tajorentsi kimiwitaka romitsiryaaatan-teete-mirimi.’ ¹⁷ Tema riitaki Tajorentsi neshironkata-kiriri eejatzi rirori-paeni ikimitakae aakapaeni akemijanteeri Pinkathari Jesús Jeepatzii-toetani. ¿Iitaka nokowan-tyaari naaka nokoshekyaaari Tajorentsi?” ¹⁸ Ikanta ikemaeyakini noyemijantzinkaritepaeni nampitawori Aapatziyaweniki, tekatsi ikantee-yanakini. Rajahaa-wenta-nakari Tajorentsi, ikanteeyini: “¡Ariwé! ¡Ineshironkateeri Tajorentsi kaari asheninkata! ¡Matacha ipakahaero rirori rantayitziro kaari-perori, raña-shire-yiteeta

rirori!”

Kemijantaa-tsiri Antioquía-ki

¹⁹ Tema rowamahae-takiri Esteban, ari reteeta-nakawo ikoshekaetari kemijantzin-karipaeni. Rootaki ishiyan-tanakari apaani-paeni kemijantzinkari janta Fenicia-ki, Chipre-ki eejatzi Antioquía-ki. Apatziro ikenkithata-kaeri ikaatzi isheninkata-wakaa Judá-paeni jempe okanta-kota Kameethari Ñaantsi. Tee ikoyi ikenkithata-kaeri kaari isheninkata. ²⁰ Roo kanteencha ari rareetee-yakani Antioquía-ki kemijantzinkari-paeni poñaachari Chipre-ki eejatzi Cirene-ki. Ikenkithata-kaapaakiri kaari isheninkata, ikamantakiri Kameethari Ñaantsi jempe ikanta-kota Jesús, Awinkatharite. ²¹ Okantakaakari ishintsinka Awinkatharite irika-paeni, ipakaa-kaakiri itsipa-jatzi atziri rametashi-yitakari. Osheki kemijanta-nakiriri Awinkatharite. ²² Kemaeyakini kemijantzin-karipaeni Aapatziyaweniki okaatzi awijatsiri Antioquía-ki, rotyaantakiri Bernabé iñaakiteri. ²³ Ikanta rareetaka Bernabé, iñaapaakiri ikaatzi ineshironkateeri Tajorentsi, antawoete ikimo-shireta-paaki. Ikaminaapaakiri maawoeni roejokiro-shiretan-tyaariri Awinkatharite. ²⁴ Tema neshironkataniriri rirori Bernabé, rawentaa-shiretari Awinkatharite, ojeeka-shiretantari Ishire tajorentsi. Rootaki isheni-perotan-tanakari kemijanta-neeriri Awinkatharite. ²⁵ Ikanta rawijanaki Bernabé, jataki Tarso-ki iñeeri Saulo. ²⁶ Iñaapaeri Saulo janta, ramaeri Antioquía-ki. Ari ijeekimo-waetakiri iyemijanta-kaani-

paeni apaani ojarentsi, riyotaa-yitaki osheki atziri. Ari etanakawo Antioquía-ki iitayitzi kemijantzinkari-paeni “Jeepatziito-weri.”

²⁷ Okanta apaani kitejiri, areetee-yakani Antioquía-ki Kamantan-taniri-paeni ipoñaakawo Aapatziyaweniki. ²⁸ Ikanta apaani Kamantan-taniri iitachari Agabo, ikatziyanaka ipiyoteeyanira, ikantanaki: “Ari iñahaetaki antawoete tashetsi maawoeni nampitsiki.” Tema Ishire tajorentsi ñaana-shireta-kiriri riyotan-takawori. Rootaki iñeetakiri ipinkathari-wentantari Claudio. ²⁹ Rootaki ikenkishiryaanakari Antioquía-jatzi ineshironkateri noyemijantzinkaritepaeni jeekatsiri iipatsiteki Judá-paeni rotyaanteniri okaatzi ikowakaeriri apaani-paeni. ³⁰ Rootaki ranteeya-kirini, ikowakaetakiri Bernabé eejatzi Saulo riitaki aminakaan-teroni. Rotyaanta-kiniri antaripero-paeni janta inampiiteki Judá-paeni.

12

Rowamahae-takiri Jacobo, romonkyahaetakiri Pedro

¹ Ikanta pinkathari Herodes ipatziminthatakiri kemijantzinkari-paeni.

² Ikantakaantaki ithatyahaeteri Jacobo, rirentzi Juan. ³ Ikanta iñaakiro Herodes kameetha inimotakiri Judá-paeni, raakaan-takiri Pedro.

Ari awijayitakiri iroka-paeni roemoshirenkaetziro rowanta-piintee-tawori ratanteetari kaari rowaeteetzi shineya-kaeroni. ⁴ Ikanta romonkyaa-kaantakiri Pedro, rowaki ikaatzi

16 owayiri aminakowenterini. Ikenkishiryaa-witaka Herodes roñaahanteri atziri-paeni othonkakyaa-rika roemoshirenkaetawo kitejeri Anonkoryaantsi.* ⁵ Ijeeka-mintheetzi Pedro jempe romonkyahaetakiri, roetziñaarikotakawo kemijantzinkari-paeni ramanakotari Pedro ineshironkateeri Tajorentsi.

Romishitowae-teeri Pedro

⁶ Okanta omonkaatz-mata-paaka raantyaariri Herodes irika Pedro roñaateri atziri-paeni. Ikanta imayira Pedro tsireniriki rojatekakiri apite owayiri, roojotee-tantakari apite eshirotha. Jeekaeya-tsini itsipa owayiri ikyaa-piinteetzi raminakowentziri. ⁷ Ari romapokaka ipokaki Ronampiri Awinkatharite, ikoñeetyakotapaakiri. Rotzinka-merikita-paakiri Pedro, rowakiryaaakiri, ikantziri: “¡Pitzinee!” Tema oparya-shiwaetanaka eshirotha roojotee-tanta-kariri rakoki. ⁸ Rapiitakiri ronampiri Tajorentsi, ikantziri: “Powatha-kityaa, pikyaan-tyaari poyiri piitziki.” Imatakiro ikantee-takiriri Pedro. Eekiro ikantatzii ronampiri Tajorentsi: “Piwewiryakotyaa, jame aate.” ⁹ Shitowanaki Pedro royaata-nakiri Ronampiri Tajorentsi, tee riyotzi kyaari-pero-rika okaatzi iñiiri, tema kimiwitaka iñaashireta-tyeeyaami. ¹⁰ Ikanta rawijanakiri apaani aminako-wentziriri, rawijanakiri itsipa. Rareeta-paakawo eshirota-tsiri ashitakowontsi, ashitaryaa-shiwaetanaka. Shitowae-yanakini. Ikanta ranashitee-yanakani, roo itaponeentanaka, ari rookaneeri ronampiri Tajorentsi,

* **12:4** 16 owayiri-paeni = ikaatzi 4 owayiri itsipa-yitakari ipiyotakiri

apaniroeni ranashitanaa. ¹¹ Ari ikenkishiryaa-nakari Pedro, ikantanaki: “Ari niyotziri omaperota-tziiri Tajorentsi rotyaantakiri Ronampiri rookakaa-wentaana ikoshekinami Herodes, eejatzi Judá-paeni.”

¹² Jatanaki Pedro opankoki María, riniro Juan, iiteetziri eejatzi Marcos, ari ipiyoteeyani kemijantzinkari-paeni ramaneeyani.

¹³ Areetapaaka Pedro ikyaa-piinteetzira, kaemapaaki. Okanta apaani ewankawo iitachari Rode, jatanaki aminiri iitarika kaematsiri.

¹⁴ Ari iyowaanteta-waeri Pedro, antawo okimoshiretanaki, tee ashitaryaa-nakiniri ikyaanta-paakyaari, apatziro opiyanaka inthomoeki okamanta-paaki, okantzi: “Pedro kaematsiri.”

¹⁵ Ikantee-tziro ewankawo: “¡Tee pishinkiwenta!” Roo kanteencha eekiro oshintsitatzi ewankawo, okantzi: “Omaperotatya.”

Ikanteeyini rirori: “Aamashitya Ronampiri Tajorentsi, kaari Pedro.” ¹⁶ Eekiro ishintsitatzi Pedro ikaemi. Ikanta rashitaryahae-takiniri,

iñaatziiri Pedro, ari ipampoyeeyanakirini. ¹⁷ Ari rowaanka-nakiro rako Pedro imaeritan-teetyaari. Ikenkithata-kota-nakiro jempe ikanta Tajorentsi romishitowan-taariri. Eekiro ikantana-

kitzii Pedro: “Pikamanteri Jacobo eejatzi itsipa noyemijantzinkaritepaeni.” Roojatzi ishitowantanaa, jatanaki otsipaki nampitsi.

¹⁸ Okanta okitejeta-manaki, osheki okantzi-motee-yakarini aminakowenta-witariri, tema tee riyotee-yini jempe ikinaki Pedro.

¹⁹ Ikantakaantaki Herodes raminamineeteeri, roo kanteencha tee iñetee-ri. Rootaki rookoetan-

tanakariri aminakowenta-witariri, rotyaantaki owamayirini. Ikanta paata, shitowae Herodes inampiiteki Judá-paeni, jataki inampita-paentyaawo Cesarea-ki.

Ikamantakari Herodes

²⁰ Ari ikantana-kityaa Herodes ikoshekari nampitawori Mapiniki eejatzi Shimaaki. Rootaki riyaaatee-yanta-karini iñeeri Blasto, inampina Herodes, ikoyi raapatziyaari, tema ari riyomparita-piinteeyani. Ikanta irika Blasto ikowakaakiri Herodes raakameethata-wakiri.

²¹ Monkaata-paaka kitejeri ikaemakaan-takiri Herodes ikenkitha-waeta-kaeri. Ikyaanta-nakawo owaneenkawo iithaari ikenkitha-waetanta-piintari, jeeka-paaki ijeeka-mentoki ipiyotee-yakani, ikenkitha-waetanaki. ²² Ari ikaema-kotziri atziri-paeni, ikantzi: “¡Irinta ñaawaeteen-tsiri, Tajorentsira, kaari atziri!”

²³ Tee imateeyaa Herodes roshiya-kaantee-takari Tajorentsi, ithaamentee-takari. Rootaki omapoka-shitan-tanakari romantsiyaakiri Ronampiri Tajorentsi, kiyowaetanaki, kamaki.

²⁴ Roo kanteencha, eekiro iyaata-kota-nakitzi iñaani Tajorentsi, eekiro isheki-perota-nakitzi kemijantzín-karipaeni.

²⁵ Ikanta Bernabé eejatzi Saulo imonkaatakiro rotyaantan-teeta-kariri Aapatziyaweniki, piyeeyaani Antioquía-ki, ari itsipataari Juan iiteetziri eejatzi Marcos.

13

Retanakawo ikenkithata-kaantzi Bernabé eejatzi Saulo

1 Eenitatsi kamantan-taniri-paeni janta Antioquía-ki jempe ipiyota-piinteeyani kemijantzinkari-paeni, eenitatsi eejatzi yotaantaniri-paeni. Irika ikaateeyini: Bernabé, Simón iiteetziri eejatzi Cheenkari, Lucio Cirene-jatzi, Maneén itsipa-minthatani paerani Herodes eeniro imaenarita-paaki, eejatzi Saulo.* 2 Okanta ipiyowentee-yarini Awinkatharite, itziwentee-yarini, oñaana-shiretakiri Ishire Tajorentsi, ikantakiri: “Piyoyeenari Bernabé eejatzi Saulo, riitaki nokowakaakiri nantawaeta-kaeri.” 3 Ikanta ipakaanakiro ramaneeyani eejatzi itziwenteeyani, roteya-patzii-toyitan-takari rako irika-paeni, rotyaantee-yakirini.

Ikenkithateeyini Otyaantaa-rewopaeni Chipre-ki

4 Ikanta otyaantani Ishire tajorentsi, jateeyanakini Seleucia-ki, ari rotetee-yanakani riyaatero Chipre-ki. 5 Aatakotee-yapaakini Salamina-ki. Retapaakawo ikenkithata-paakiro iñaani Tajorentsi jempe ipiyota-piinteeyani Judá-paeni. Arira riyaatzi-tanakari eejatzi Juan ramitakoyiteri. 6 Ikanta raathaki-ryaanakiro entathakitzi othampishi, areetee-yakani nampitsiki Pafos. Ari iñaapaakiri iitachari Barjesús, riitaki sheripiyari Judá-paeni, thaeri irika kamantan-taniri. 7 Irika sheripiyari raapatziyani pinkathari Sergio Paulo. Yotaniri irika pinkathari. Ikaemakaan-takiri Bernabé eejatzi Saulo, tema ikowa-perotatzii ikemiro iñaani Tajorentsi. 8 Roo kanteencha irika sheripiyari Barjesús

* 13:1 Herodes = pinkatha-ritatsiri paerani Tepoweniki

iitachari eejatzi iñaaniki wirakocha Elimas, osheki rotzika-tzikatakiri pinkathari eero ikemijantantawo iñaani Tajorentsi. ⁹ Ikanta Saulo, iiteetziri eejatzi Pablo, okantakaa-nakari Ishire tajorentsi, raminanakiri sheripiyari, ¹⁰ ikantanakiri: “¡Thaeri! ¡Kaari-perori! Itomi kamaari eeroka. Pimanintakiro kameethari. ¿Eeroma pipakahaero potzika-tzika-yitziro okaatzi tampatzikatzi-motziriri Nowinkatharite? ¹¹ Nimaeka rowajankiteemi Tajorentsi, ari pikamampowaakitaki, eero paminawaetee.” Apathakiraanaka, tee ikowichaatanee. Ikowakowawitana-ka akathateerini. ¹² Ikanta iñaakiro pinkathari awiji-mota-kiriri sheripiyari, ari ipampoyaanakiri rirori ikemirowo ikamantan-teetziro jempe ikanta-kota Awinkatharite Jesús, ikemijanta-perotanaki rirori.

Areetaka Pablo eejatzi Bernabé Antioquía-ki jeekatsiri janta Pisidia-ki

¹³ Ikanta rawijanee Pablo nampitsiki Pafos itsipayitakari ikaateeyini, otetanaka riyaatero Perge-ki jeekatsiri janta Panfilia-ki. Riima Juan, tee royaata-neeri, piyanaka rirori Aapatziyaweniki. ¹⁴ Ikanta Pablo eejatzi itsipa-paeni eekiro ranashitee-yatzaani roojatzi rareetan-teeya-karini Antioquía-ki janta Pisidia-ki. Okanta kitejeri imakoryaan-teetari, ikyahae-yakini ipiyota-piinta Judá-paeni, jeekaeya-paakini. ¹⁵ Ikanta ithonkae-takiro iñaanee-tziro rojankinari Kamantan-taniri-paeni eejatzi Ikantakaan-teetani, ikantaki jewatakaan-tatsiri ipiyota-piinteeta: “¡Noyemijantzinkaritepaeni!

¿Eenitatsima pikanteri eeroka-paeni ithaamentan-tyaari asheninka-paeni?”¹⁶ Ari ikatziyanaka Pablo, itzinaa-wakotanaka imaeritan-teetyaari, ikantanaki: “¡Pikemi nosheninka! ¡Israel-paeni! ¡Ikaatzi pinkathateeriri Tajorentsi!

¹⁷ Riitakira Tajorentsi yoyaa-kiriri paerani owaejatziteni, Israel-paeni. Ishinetakiri ijeekantawitakari Apitantoniki. Osheki rompera-waeteetakari janta, roo kanteencha Tajorentsi roñaahantakiro itajorenka, rookakaa-wenteeri.¹⁸ Ojamani ikina-kina-waetaki ochempi-mashiki okaatzi 40 ojarentsi. Roo kanteencha ineshironkata-piintakiri Tajorentsi janta.¹⁹ Okanta paata, ithonkakiri Tajorentsi ikaatzi 7 sheninkata-wakaa-chari janta Owinteniki. Rootaki rashitakahaariri owaejatziteni iroka kepatsi.²⁰ Tema okaatzi nokenkithata-kimiri awijaki okaatzi 450 ojarentsi ojamanitaki. Ari rotyaantakiri Tajorentsi jewayiteerini owaejatziteni. Eekiro riyaaata-kaatziiro Tajorentsi rotyaantaki jewari-paeni roojatzi riweyaanta-paakawori Kamantanirini Samuel.²¹ Roo kanteencha ikowakotee-yakirini Tajorentsi itzimi iwinkathari-pero-tetyaari. Rootaki ikowakan-takariri Tajorentsi asheninkani Saúl, itomi Cis, isheninka Benjamín-paeni. Riitaki pinkathari-wentakiriri okaatzi 40 ojarentsi.²² Ikanta paata Tajorentsi rowinkatharyahaeri Saúl, ipoyaataari ipinkatharita-kahaeri David. Tema riitaki David ikenkithata-kotakiri paerani Tajorentsi, ikantzi:

Noñaakiri David itomi Isaí, inimotakina,
Riitaki materoni rantero nokoyiri naaka.

²³ Eenitatsi ikashiya-kaakaeri paerani Tajorentsi rotyaanteeri icharinityaari pinkatharini David, riitaki owawijaako-yiteeni aakapaeni Israel-paeni. Tema irika icharinityaari David riitaki Jesús. ²⁴ Tekira ipokiita Jesús, ikenkithata-kotzi-takari Kamantan-tanirini Juan, ikantaki: ‘¡Israel-paeni! Otsizatyee pipiya-shire-yitee, pomitsiryaa-wentee-yaari Tajorentsi.’ ²⁵ Tema okapichokita-paaki rowamahae-tantyaariri paerani Juan, ikantanaki: ‘Tee naaka irika Jeepatzii-toetani ikashiya-kaakimiri paerani Tajorentsi. Awotsikitaki ipoki, nopinkathaperotzitari naaka, tee nokowajeetziro roshiya-kaantena romperatani nomijokyaantyyaa-nariri ikyaantari iitziki.’

²⁶ ¡Noyemijantzinkaritepaeni! ¡Isheninkapaeni Abraham! ¡Maawoeni eerokapaeni itsipa-jatzi pinkathateeriri Tajorentsi! Maawoeni aakapaeni rotyaantakaero iroka Ñaantsi awijakotan-teeyaari. ²⁷ Ikaatzi nampitawori Aapatziyaweniki eejatzi jewaripaeni, tee riyotee-yawakirini Jesús. Maawoeni kitejeri imakoryaan-teetari iñaanawita-piintakawo jempe rojankinata-kotakiri paerani Kamantan-taniri, roo kanteencha tee riyotakotero jankina-rentsi riwitaka ikenkithata-koetziri Jesús. Riitaki iyakowentakiriri rowamaeteri Jesús, tee riyotzimaeta, imonkaata-kaatyaawo okaatzi ikamantan-takiri paerani Kamantan-taniri-paeni. ²⁸ Ipoñaashitaka ikowa-kotakiri Pilato rowamaa-kanteri Jesús, okantawitaka tekatsi rantani rirori. ²⁹ Ikanta imonkaata-kaayitakawo rojankinata-koeta-kiriri paerani, rowatzikaryaa-koteeri Jesús jempe

ikentakoe-takiri, rahaeta-nakiri ikiteetziri.

³⁰ Roo kanteencha Tajorentsi rowañahaeri.

³¹ Ari retanakawo Jesús roñaaaha-panaatari ikaatzi tsipata-kariri paerani ipoñaan-takari Tepoweniki roojatzi Aapatziyaweniki. Osheki okaatzi kitejeri roñaaaha-panaatari. Riitaki kenkithata-koyiteeriri nimaeka jempe-rika-paeni jempe ijeekayitzi atziri. ³² Riijatzi nokenkithata-kotzimiri nimaeka eeroka-paeni, nokenkithata-tziimiro Kameethari Ñaantsi jempe okanta-kota ikashiya-kaakiriri paerani Tajorentsi owaejatzeneni. ³³ Tema imonkaatakiro Tajorentsi okaatzi ikashiya-kaantziri, tema rowañahaeri Jesús. Mataka okaatzi rojankinata-koeta-kiriri Mampaan-tsiki apiteta-tsiri, ikanteetzi:

Eerokataki otyomi.

Naaka pipaapa-tetanaa nimaeka.

³⁴ Aritaki ikamantzi-tantaka Tajorentsi rowañahaeri Jesús, tee ikoyi oshitzite iwatha jempe ikiteetakiri. Iroka ikantaki:

Tema eeroka ñeeroni okaatzi nokashiya-kaakiriri David.

³⁵ Eenitatsi otsipa Mampaantsi ikanteetaki:

Eero pishinetziri oshitzite iwatha Pitajorentsite.

³⁶ Omaperotatyaa, kaari David ikenkithata-koete jaka, tema rañaakaa-paentziri Tajorentsi, ari imakoryaaki, itsipataari iwaejatzeneni ikitayitaa, ari oshitzi-teeri iwatha. ³⁷ Rooma kantako-yiteenchari jaka, rowañahaeri Tajorentsi, tee oshitzitzi iwatha rirori.

³⁸ Noyemijantzinkaritepaeni, otzimatyee piyoyitee eeroka-paeni, nokenkithata-kota-tziiri Jesús, riitaki mateerori ipeyakoteemiro

pantayi-witakawo kaari-perori. ³⁹ Ikaatzi kaari owameetha-shirete Ikantakaantani awaejatziteni Moisés, aritaki ipeyakoteeri Jesús aririka ikemijanta-neeri rirori. ⁴⁰ Paamawenteeyaa eeroka-paeni, patsipetawo-kari owajankitaantsi rojankinata-kotakiri paerani Kamantan-taniri-paeni, ikantaki:

⁴¹ Pitheen-kawaetakiri eeroka-paeni Tajorentsi, Ari pipampoyaawitapaentyaa nimaeka, roojatzi pipeyan-takyaari.

Tema omaperotatyeyaa okowaenkate paata oetarika nantzi-moteemiri, Eeromaeta pikemijantziro, itzimawitakyaa kamante-mironi.”

⁴² Ikanta ishitowanee ipiyota-piinteeta irika Pablo itsipatakari ikaateeyini, osheki atziri kantawaeriri: “Pipiyee otsipaki kitejeri imakoryaan-teetari, papiitero pikenkithata-kaenawo iroka ñaantsi.” ⁴³ Royaatee-yanakirini osheki Judá-paeni eejatzi kaari isheninkata kemijanta-witawori riyotaan-tziri Judá-paeni, ikemijantee-yanakini rirori. Riitaki ikaminaa-yitziri Pablo eejatzi Bernabé, ikantziri: “Poejokirotyaawo ikaminthaa-yiteemiri Tajorentsi.”

⁴⁴ Okanta otsipa kitejri imakoryaan-teetari, ipiyotee-yakani osheki atziri ikemijantero iñaani Tajorentsi ikamantanteri Pablo eejatzi Bernabé.

⁴⁵ Roo kanteencha iñaakiri Judá-paeni ipiyotee-yapaakani atziri-paeni, ikija-shiretee-yanakani. Ari retanakawo ikosheka-waeta-nakari Pablo, itheenki-mawaeta-nakiri. ⁴⁶ Tekatsi ithaawan-tanakyaa Pablo eejatzi Bernabé, ikantanakiri:

“Roowitaka kameethatatsi netawakimi eeroka-paeni nokaman-temiro iñaani Tajorentsi, tema eeroka Judá-paeni. Rooma pimanintee-yakironi, eero piñeero rañaa-shireta-kaeteemi. Rootaki nokenkithata-kaantyaariri nimaeka kaari asheninkata. ⁴⁷ Tema rootaki ikowakaanari Tajorentsi, ikantakina:

Eeroka nowaki pikoñeetyaa-kotakaayiteeri kaari pisheninkata,

Pikenkithata-kaayiri jempe okanta-kota awijakotaantsi.

Pithotyahaero maawoeni kepatsi.”

⁴⁸ Ikanta ikemaeya-wakini kaari isheninkayita, antawo ikimo-shiretee-yanakini, ikantanaki: “Osheki okameetha-tzi iñaani Tajorentsi.” Tema ithonka ikemijantee-yakini ikaatzi riyoyee-takiri rañaa-shire-yitee. ⁴⁹ Tema ithonka ikenkithata-kota-nakiro iñaani Tajorentsi maawoeni nampitsi okaatzi tzimatsiri janta. ⁵⁰ Roo kanteencha eenitatsi Judá-paeni kaminaa-kirori pinkathawo tsinani-paeni tsipata-piintariri Judá-paeni ipiyoteeyani, ari ikimitakiri riiperori-paeni jewatakaan-tatsiri nampitsiki, ikowakanakiri rirorii ikoshekyaaari Pablo eejatzi Bernabé, roemishitoyiri ijeekapaaki inampiki. ⁵¹ Rootaki rotekan-tanaawori iipatsi-te iitziki Pablo eejatzi Bernabé riyotan-teetyaari tee ikemijantee-tziri Tajorentsi. Awijanaki janta Iconio-ki. ⁵² Tema antawo ikimo-shiretee-yakini kemijantzin-karipaeni jeekaneen-tsiri, tema omaperotatyaa ojeeka-shire-yitan-tanakari rirori Ishire tajorentsi.

14

Pablo eejatzi Bernabé riyataki Iconio-ki

¹ Ikanta rareetaka Pablo eejatzi Bernabé janta Iconio-ki, ikyeeyakini ipiyota-piinteeyanira Judá-paeni. Ikenkithata-kaapaakiri atziri-paeni jempe ikanta-kota Jesús. Tema osheki Judá-paeni eejatzi itsipa-jatzi atziri kemijanta-neentsiri. ² Roo kanteencha eenitatsi Judá-paeni kaari kemijanta-tsini, ikaminaakiri kaari isheninkata ikatsimatan-tyaari. Riitaki koshekariri kemijantzinkari-paeni. ³ Rootaki ijeekantanakari ojamani irika Pablo eejatzi Bernabé janta Iconio-ki. Tema omaperotatyaa rawentaa-nakari Tajorentsi. Ikenkithata-kaanakiri atziri-paeni jempe okanta-kota retakotanta Tajorentsi. Riitaki Awinkatharite matakaeriri itajonka-wentantari, rootaki riyotan-tyaari atziri-paeni omaperotatyaa okaatzi ikenkithata-kotziri. ⁴ Roo kanteencha ikosheka-wakaanaka ikaatzi nampitawori janta. Eenitatsi aapatziyanakariri Judá-paeni, itsipa raapatziya-nakari Otyaantaa-rewo-paeni. ⁵ Ikanta Judá-paeni itsipayitakari kaari isheninkata, ikenkithawaeta-kaakiri jewari-paeni rowajankiteeri Pablo eejatzi Bernabé roojatzi rompojantakyaari. ⁶ Roo kanteencha yotaki rirori-paeni, shiyaka ikineeyakini Listra-ki roojatzi Derbe-ki, rootaki nampitsi jeekayita-tsiri Licaonia-ki. Tema ithonka ranashitakawo okaatzi tzimatsiri nampitsi janta. ⁷ Ari ikamantan-takirori Kameethari Ñaantsi janta.

Rowamaa-witee-takari Pablo Listra-ki

⁸ Okanta janta Listra-ki eenitatsi apaani atziri tee ranashi-nita. Ashi royiro ikijo-pookitzi owakira itzimapaaki. Ari ijeekaki irika atziri, ⁹ ikemijantziri Pablo. Ikanta raminapaakiri Pablo, riyotanaki rawentaa-shireta-tyaari irika atziri aritaki retsiyata-kota-kahaeri. ¹⁰ Ari icheraanaki, ikantziri: “¡Pikatziyee, panashitee!” Apathakirotanaa ijapokanaka irika atziri, katziyanaka, anashitanaa. ¹¹ Ikanta iñaayitakiro Licaonia-jatzi rantakiri Pablo, ikaemae-yanakini iñaaniki, ikanteeyini: “¡Rayiitzi-motakae tajorentsi roshiyakari atziriwé!” ¹² Roshiya-kaetanakiri Bernabé riitakimi itajorentsi-nirote iiteetziri “Júpiter,” riima Pablo roshiya-kaetanakiri riitakimi itajorentsi-nirote iiteetziri “Mercurio,” tema riitaki Pablo ñaawaetatsi ikenkithatzira. ¹³ Ikanta isheripiyarite Júpiter, jeekatsiri iyaapapankote okiishitapaa awotsi nampitsiki, ramaki ipira-paeni eejatzi incha-teyaki-paeni. Itsipatakari itsipajatzi-paeni atziri ikowaeyini rowamayiri ipira-paeni, itayiniri ipinkathateri Otyaantaa-rewo-paeni.* ¹⁴ Ikanta riyotaki Bernabé eejatzi Pablo okaatzi ikenkishiryaaari, itzijaa-nakiro iithaari riyotan-tyaari atziri-paeni okowaenkatatzi ikoyi ranteri. Ari rojatekan-tanakari atziri-paeni, cheraanaki, ¹⁵ ikantzi: “¿litaka pantantyaawori iroka? Atzirira naaka, ari noshiyimi eeroka-paeni. Eero pantashi-waetawo pikoyiri, pikemijanteeri Tajorentsi Kañaanitatsiri. Tema riitaki wetsika-kirori inkite, kepatsi, inkaari, eejatzi okaatzi tzimanta-yitawori. ¹⁶ Riijatzi shineta-kiriri paerani

* **14:13** ipira-paeni = toros

piwaejatziteni rantayitero iñaamata-shiyitari rirori-paeni. ¹⁷ Roo kanteencha tee romana-pithatyaari jempe ikantawaeta rirori. Tema riitaki Tajorentsi neshironkata-piinta-kaeri aaka, rowariiro inkani okithokitan-tyaari awankiri-paeni, riitaki payiteerori maawoeni owayitari, ari okanta akimo-shiretantari.” ¹⁸ Okantawitaka ikantayi-witakari atziri-paeni iroka, osheki opomeentsitaka ipaka-kaantyaariri rowamaeniri ipira-paeni itayiniri.

¹⁹ Ari rareete-yapaakani Judá-paeni ipoñaayitaka Antioquía-ki eejatzi Iconio-ki. Ikaminaa-yitapaakiri atziri ikoshekyaari Pablo. Rootaki ompojante-takariri. Inoshika-nakiri rookakiri othapiki nampitsi, roshiya-kaatzi rowamaakiri. ²⁰ Ikanta ipiyowenta-paakari riyotaani-paeni Pablo, ari ipiriinta-naari eejatzi ipiyanaa nampitsiki. Ikanta okitejeta-manaki jataki Derbe-ki itsipata-naari Bernabé.

²¹ Ari ikamantan-tapaero Kameethari Ñaantsi janta Derbe-ki, ikemijanta-kaaki osheki atziri. ipoñaashita ipiyaawo Listra-ki, Iconio-ki roojatzi Antioquía-ki. ²² Ari rareeta-naariri ikaatzi ikemijanta-kaakiri, ikaminaa-neeri kijokiro rowaeri Jesús, rawentee-yaari. Ikantaneeri eejatzi: “Otzimatyee añeero osheki akemaatsi-waetyaari akyaantee-yaari jempe ipinkathari-wentantee Tajorentsi.”

²³ Tema raminaki ikaate jewayita-tsini jempe ipiyota-piinteeyani, riitaki jewayiteerini ikaatzi kemijanta-neeriri Jesús. Ikanta ramanakoyitanaari irika-paeni jewari-paeni, itziwenta-yitakari, ikowakotakiri Tajorentsi, ikantzi: “Nowinkatharite,

paminakowentee-ri irika-paeni ikaatzi awentaa-yitaneemiri.”

Piyaa Antioquía-ki jeekatsiri Tonkaeroniki

²⁴ Tema eekiro ranashitatyaa Pablo eejatzi Bernabé, rawijanakiro Pisidia-ki roojatzi rareetan-takari Panfilia-ki. ²⁵ Ari ikamantanakiro Kameethari Naantsi janta, retanakari nampiyitawori Perge-ki, rawijanaki roojatzi janta Atalia-ki. ²⁶ Ari rotetanaa roojatzi Antioquía-ki. Tema ari riyoyahae-takiri paerani riyataan-tyaari ikamantantero jempe okanta-kota ikaminthaantee Tajorentsi. Rootaki imonkaatakiri nimaeka rantayitakiro. ²⁷ Ikanta rareetaa Antioquía-ki, ipiyota-paeri kemijantzinkari-paeni, ikamanta-paeri okaatzi rantakaa-yitakiriri Tajorentsi, jempe ikanta rawentaa-kaayitaari kaari isheninkata. ²⁸ Ari ijeekapaeri Pablo eejatzi Bernabé itsipayita-paari ikaatzi kemijanta-naatsiri.

15

Ipiyoteeta Aapatziyaweniki

¹ Ari rareetee-yakani atziri-paeni janta Antioquía-ki ipoñaayitakawo iipatsiteki Judá-paeni, riyotaa-paakiri kemijantzinkari-paeni, ikantapaakiri: “Noyemijantzinkari-paeni, eerorika pimonkaatziro Ikantakaantani Moisés pitomeshitaa-nityaa, eero pawijako-shire-yitee.” ² Tee inimoritzi Pablo eejatzi Bernabé okaatzi riyotaan-tziri areetapaen-chari, osheki iñaana-minthatakiri irika-paeni. Rootaki ikowantanakari kemijantzinkari-paeni Antioquía-jatzi

riyaatee Pablo eejatzi Bernabé Aapatziyaweniki. Apatziro rowetsikaero rirori-paeni awijeentsiri itsipatyaari Otyaantaa-rewo-paeni eejatzi jewatziriri kemijantzinkari inampiki. ³ Ikanta riyaatee-yeeni Pablo eejatzi Bernabé ikinaneero Fenicia-ki roojatzi Oshitekii-toniki. Ari ikamanta-yitaneeri Judá-paeni ikaatzi kemijantaa-tsiri, ikantziri: “Kemijanta-yitee itsipa-jatzi kaari isheninkata.” Tema osheki ikimo-shiretee-yanakini noyemijantzinkarite-paeni Judá-paeni. ⁴ Areetee-yaani janta Aapatziyaweniki. Raakameethata-waeri kemijantzinkari-paeni, Otyaantaa-rewo-paeni eejatzi jewatziriri kemijantzinkari. Ikamanta-paeri rirori okaatzi rantakaa-yitakiriri Tajorentsi. ⁵ Roo kanteencha eenitatsi Inashitantaniri-paeni kemijantaa-tsiri, ikantanaki: “Ikaatzi kemijantaa-tsiri kaari asheninkata, okowa-perotatyaa imonkaateero Ikantakaantani Moisés, itomeshitaa-niteeyaa.”

⁶ Ari ipiyotee-yanakani Otyaantaa-rewo-paeni eejatzi jewari-paeni ikenkitha-waeta-kotee-yironi jempe okanta-kota iroka. ⁷ Okanta ojamanitaki ikenkitha-waetee-yakini, ari ikatziyanaka Pedro, ikantanaki: “Noyemijantzinkarite-paeni, piyoteeyini eeroka, naaka rotyaantaki paerani Tajorentsi nokenkithata-kaayiteeri Kameethari Naantsi kaari asheninkata, rootaki ikemijantan-teeyaari rirori-paeni. ⁸ Tema Tajorentsi riyotzi-teero okaatzi akenkishiryaa-yitari, roñaahan-takiro ikoyi eejatzi ojeeka-shiretan-teeyaari Ishire tajorentsi itsipa-jatzi kaari asheninkata ikimitakae aakapaeni. ⁹ Tema raakameethateeri Tajorentsi irika-

paeni ikimita-kaera eejatzi aakapaeni, tekatsi ramaakite Tajorentsi. Roetenta-shire-yiteeri ikaatzi awentaa-shiretaariri Jesús. ¹⁰ ¿Kameethata-tsimá pitheenkiro rantakiri Tajorentsi? ¿litaka pikowantari pishintsiteri kemijanta-naatsiri imonkaatero ikantakaan-teetani kaari amataa-jeetzi aakapaeni, kaari imataa-jeete eejatzi owaejatzeneni? ¹¹ Tema rootaki ineshironkatani Awinkatharite Jesús owawijaako-shire-yiteeri aakapaeni. Ari ikantzita-yitaari eejatzi rirori-paeni.”

¹² Ari imaeriteyanakini maawoeni. Ikematziiri eejatzi Bernabé, Pablo ikenkithata-kotziro okaatzi rantakaa-yitakiriri Tajorentsi inampiki-paeni itsipa-jatzi atziri kaari isheninkata.

¹³ Ikanta ithonkakiro ikamantakiri, ikantanaki Jacobo: “Noyemijantzinkaritepaeni, pikemijanta-wakina: ¹⁴ Ikamanta-kaero Simón jempe ikanta Tajorentsi retanta-nakawori riyoyaayitakiri itsipa-jatzi atziri ikemijantan-teeyaariri rirori-paeni.* ¹⁵ Tema rootaki ikenkithata-kaakiriri Tajorentsi paerani Kamantan-taniri-paeni, ikantaki:

¹⁶ Aririka awijayitaki iroka-paeni, aritaki nopiye.

Nopiriinteero ipanko David.

Nopinkatha-ritakaeri icharinityaari ari ikimiteeyaari jempe ikanta rirori nopinkatharitakaakiri.

¹⁷ Ari omata iroka, ari raminaminateena itsipa-jatzi atziri, ikantayiteena: ‘Nowinkatharite,’

* **15:14** Waerontsi

Ari okantyya nashiyitan-teeyaariri kaari pisheninkata.

¹⁸ Ari ikantzi iñaawaetzi Awinkatharite Tajorentsi. Tema riitaki kashiya-kaayita-kaerori iroka-paeni paerani owakira etantana-kawori.

¹⁹ Rootaki nokantan-tyaari naaka, tee okameethatzi añaakaeri itsipa-jatzi kaari asheninkata ikaatzi kemijanta-yiteeriri Tajorentsi. ²⁰ Apatziro otyaanteniri jankina-rentsi eero rowantari wathatsi rashita-kaetariri tajorentsi-niro-paeni, eero imayempi-waetzi, eero rowakoyitawo riraa tsimeripaeni. ²¹ Tema rootaki iroka rojankinari Moisés ikenkithata-kota-piintee-tziri jempe-rika-paeni ipiyota-piinta Judá-paeni kitejeri imakoryaan-teetari. Rootaki retanakari paerani. Rootaki ipakan-tyaawori iroka-paeni eero ikantzimo-shiryaa-kaantari asheninka-paeni.”

²² Ikanta Otyaantaa-rewo-paeni eejatzi jewari-paeni, itsipayitakari kemijantzinkari-paeni, riyoyaaki rotyaanteri Antioquía-ki itsipatanakyaari Pablo eejatzi Bernabé. Irika ikaatzi riyoyaakiri: Judas iiteetziri Barsabás, eejatzi Silas. Riitaki jewatakaa-yitakiriri kemijantzinkari-paeni janta. ²³ Riitaki aanakironi jankina-rentsi. Iroka okantzi ojankinata: “Noyemijantzinkarite-paeni, naaka-paeni Otyaantaa-rewo-paeni eejatzi jewari-paeni. Nowethee-yimini eero kaari nosheninkayita nampiyitawori Antioquía-ki, Tonkaeroniki, eejatzi Cilicia-ki. ²⁴ Niyoteeyakini eenitatsi poñaayita-neenchari jaka, riitaki oñaashirenka-kimiri janta, ikoyi pimonkaa-yiteero Ikantakaan-teetani, pitomeshitaa-

niteeyaa. Kaarira notyaantani naaka-paeni. ²⁵ Rootaki nokenkitha-waetan-takari jaka, ari niyoyaaki akaatee-yirini jaka, riitaki jatatsini iñeemi itsipata-nakyaari etakotanewo Pablo eejatzi Bernabé. ²⁶ Riiyitaki atsipewenta-kariri rawentaa-naari Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo. ²⁷ Notyaanta-kimiri Judas eejatzi Silas. Riitaki kamanta-paakimini maawoeni janta. ²⁸ Tema tee okameethatzi noñaakaa-waetemi eeroka-paeni, tema tee inimoritzii Ishire tajorentsi eejatzi naaka-paeni. Apatziro pantayita-neero okaatzi kowachari. Iroka nokantzi: ²⁹ Eero powayitari wathatsi rashita-kaetariri tajorentsi-niro-paeni. Eero powakoyitawo riraa tsimeri. Eero pimayempi-waetzi. Aririka pimonkaa-yitanakiro iroka, kameethataki. Ari okaatzi.”

³⁰ Ikanta riyaaatee-yanakini ikaatzi jatatsini, areetee-yakani Antioquía-ki. Ipiyota-paakiri kemijantzinkari-paeni, ipapaakiri jankina-rentsi. ³¹ Ikanta iñaanata-wakiro, ikimo-shiretee-yanakini. ³² Tema Kamantan-taniri irika Judas eejatzi Silas, ithaamenta-kaapaakari noyemijantzinkarite-paeni roejokirotantyaari Tajorentsi, inimoyita-neeri. ³³ Okanta ojamanitaki ijeekimo-waetakiri kameetha, rotyaanteeri jempe ipoñaakawo paerani. ³⁴ Roo kanteencha ikowaki Silas ijeekanaki rirori Antioquía-ki.† ³⁵ Ari ikimitakari Pablo eejatzi Bernabé roojatzi ijeekanaki rirori Antioquía-ki, itsipatakari itsipajatzi-paeni kemijantzinkari, eekiro ikaman Roñaayee-takiriritan-tanaki-tziro iñaani Awinkatharite.

† 15:34 Inashiyita ñaatsipaeni

Pablo rotsiparyaari Bernabé, rapiitakiro riyaatzi ikenkithatzi

³⁶ Okanta paata, ikanteeri Pablo irika Bernabé: “Jame apiiteero areetyaari inampiki noyemijantzinkarite-paeni jempe akamantan-takiro iñaani Awinkatharite. Amineeri jempe ikantayita.” ³⁷ Ari ikowawitaka Bernabé raanakirimi Juan, iiteetziri eejatzi Marcos. ³⁸ Roo kanteencha Pablo tee inimoritzi raaneeri, tema rookawenta-kityaari paerani Marcos janta Panfilia-ki, tee ithotyero Marcos itsipatyaari jempe ikenkithata-kaanta-yitzi. ³⁹ Ari iñaana-minthata-wakae-yakani. Ari rotsiparyaa-wakaanaka. Raanakiri Bernabé irika Marcos, otetanaka ikinanaki Chipre-ki. ⁴⁰ Riima Pablo, raminakiri Silas riitaki itsipatyaari rirori. Ikanta ramanakotawaari noyemijantzinkarite-paeni, ikantzi: “Nowinkatharite, nawenteemi eeroka, pikaminthayiri irika.” Ari riyateeyanakini. ⁴¹ Ikanta ikinanaki Tonkaeroniki roojatzi Cilicia-ki, ikowa-shireta-kaayitakiri rawentee-yaari Jesús ikaatzi kemijanta-yitaa-tsiri.

16

Timoteo itsipatari Pablo eejatzi Silas

¹ Eekiro riyaatatzii rareetanta Pablo, ithonka rareetantaka Derbe-ki eejatzi Listra-ki. Ari ijeekiri apaani ewankari iita Timoteo, kemijantzinkari rirori. Otomi Judá-paeni, kemijantzinkawo roori, wirakocha ipaapate.*
² Ikanta kemijantzinkari-paeni nampitawori

* **16:1** wirakocha = grieho

Listra-ki eejatzi Iconio-ki, kameetha ikenkithata-kotakiri irika Timoteo. ³ Rootaki ikowanta-nakari Pablo itsipatyaari Timoteo jempe rareetan-tayita. Roo kanteencha riyoteeyini maawoeni Judá-paeni wirakochaha ipaapate. Rootaki raantana-kariri Pablo itomeshitaa-niteri irika Timoteo. ⁴ Ikanta ikinayita-naki nampitsi-paeni, ikamantayitanakiri kemijantzinkari-paeni rantayiteero okaatzi rojankinatakiri Otyaantaa-rewo-paeni itsipatakari jewari-paeni janta Aapatziyaweniki. ⁵ Rootaki rawentaa-perotan-tanakariri Jesús ikaatzi kemijanta-naatsiri janta. Tema eekiro isheki-perota-nakitzii ikaatzi kemijanta-naatsiri maawoeni kitejeri.

Romishimpyaakiri Pablo apaani Macedonia-jatzi

⁶ Ikanta Pablo roshinampita-nakiro Frigia eejatzi Galacia, tema tee oshineteeri Ishire tajorentsi ikenkithata-kaante janta Asia-ki. ⁷ Roojatzi rareetan-takari janta Misia-ki. Ari ikenkishiryaa-witaka ikinana-kiromi Bitinia-ki, roo kanteencha tee oshinetziri Ishire Jesús riyatero janta. ⁸ Awijanaki nampitsiki Misia, oerinkae-yapaakani janta nampitsiki Troas. ⁹ Okanta otsirenitanaki, ari imishiwaetaki Pablo, iñaaki apaani Macedonia-jatzi, ikantziri: “Pareetena nonampiki, pineshironka-yiteena.” ¹⁰ Ikanta romishimpyee-takiri Pablo, ari nowetsikae-yanakani niyaateeyini Macedonia-ki. Tema niyoteeyini riitaki Tajorentsi kowatsiri niyaate janta, nokaman-teeri Kameethari Ñaantsi ikaatzi nampitawori janta.

Romonkyahaetakiri Filipos-ki

¹¹ Ari notetee-yanaani janta nampitsiki Troas, apatziro nowanakiro niyaatziro Samotracia-ki. Okanta okitejeta-manee roojatzi naata-kotan-tapaakari Owakira-weniki. ¹² Ikanta nawijanaki roojatzi nampitsiki Filipos. Tema iroka nampitsi rootaki otzinkami nampitsi Macedonia. Ari inampiyitawori wirakocha poñaayita-chari Roma-ki. Ari nojeeka-waeta-paakiri janta. ¹³ Okanta apaani kitejeri imakoryaanta-piintari Judá-paeni, niyaataki nijaa-cheraaki. Noshiya-kaatzi ari ipiyoteeyani Judá-paeni ramanee-yaani. Ikanta nareeta-paaka janta, jeekaeya-paakinani, nokenkitha-waeta-kaapaakiro tsinani-paeni piyotee-yacharini janta. ¹⁴ Eenitatsi apaani tsinani kemijantakinari nokenkitha-waetzi oeta Lidia. Rootaki poñaachari nampitsiki Tiatira. Ari opoki roori iyompari-waeta kithaarentsi kityonka-mawotatsiri. Opinkathata-piintakiri roori Tajorentsi. Tema ikantakaakawo Awinkatharite okowashirete okemijanteri Pablo okaatzi ikantziri. ¹⁵ Okanta omitsiryaate-takiro roori eejatzi ikaatzi jeeka-pankotzirori, okantee-yanakinani: “Jame aate nopankoki, ari pimaapaente.” Ari nomatee-yakironi, tema osheki apiipiitakina roori okantana.

¹⁶ Okanta paata, niyaatee-yakini namana notsipatari Pablo, ari notonkiyotakawo awotsiki apaani ewankawo romperateetani. Tema iroka ewankawo raahashi-reta-tziiro peyari, rootaki riyotakaan-tawori oetarika awijimotziriri atziri. Ari ipineetziriri osheki koriki

omperataworu iroka ewankawo. ¹⁷ Tema oyaatee-yanakinani iroka ewankawo, ocheraa-naki okaema-kotziru atziru-paeni, okantzi: “¡Irika atziru-paeni romperatani Tajorentsi Jenoki-jatzi, riitaki kamanteemini pawijakotan-teeyaari!” ¹⁸ Ari okantatyaa ocheraa-waetzi maawoeni kitejeri iroka ewankawo, roojatzi owatsimaan-takariri Pablo, iñaanatakiri peyari aashireta-kirori, ikantziri: “Piyaatapi-thateero iroka ewankawo, tema nawentaari Jesús Jeepatzii-totaa-rewo, riitaki matakae-mironi.” Intsipaeete ikantanaka peyari riyaata-pithata-neero.

¹⁹ Roo kanteencha irika omperataworu ewankawo, riyotanaki eero raantaawo osheki koriki, raanakiri Pablo eejatzi Silas ijeekaeyinira jewari-paeni, jempe ipiyoteeyani atziri. ²⁰ Ikantapaakiri jewatatsiri: “Irika-paeni Judá-paeni roñaashirenkakiri asheninka-paeni jaka anampiki. ²¹ Riyotaa-shitakari okaatzi rametee-yarini rirori, tee akowaeyironi aakapaeni ranteetero, tema aakapaeni rojankinata-kotani pinkatha-ritatsiri Roma-ki. ²² Imatzita-nakawo atziru-paeni ashitawori inampi ikoshekekari Pablo eejatzi Silas. Ikantzi jewari: “Pantokoryaa-yiteri, pipajateri.” ²³ Ikanta ipakaakiri ipajatziri, raanakiri rowayirite wirakocha romonkyaaakiri. Ikantanakiri aminako-wentziriri omonkyahaa-rewo-paeni: “Paminako-wenta-peroteri irika-paeni ishiyakari.” ²⁴ Ikanta ikemaki aminako-wentan-taniri ikantee-tanakiri, rominkyaaperotakiri inthomoeki, rawikitzitan-takari tenari-paeni incha-kota.

²⁵ Okanta niyankiiteki tsireniri, amaneeya-

chani, omampahae-yachani Pablo itsipatakari Silas, kemaeya-tsini itsipa omonkyaa-rewopaeni. ²⁶ Ari omapoka-shitaka omoyekanaka, eewokapaakiro romonkyahaetakirira. Intsipaete ashitaryaanaka ashitakowontsi, ashitaryaashiwaetanaka eshirotha roojotan-teetariri omonkyahaa-rewo. ²⁷ Ikanta ikakitanaki aminako-wentziriri omonkyahaa-rewo, iñaatziro ashitaryaanaka ashitakowontsi, raa-nakiro rowathaa-mento ikoyi rojateeyaa, roshiyakaatzi shiyayitaka omonkyahaa-rewopaeni. ²⁸ Roo kanteencha ikaema-kota-nakiri Pablo, ikantziri: “¡Eero powashironkaa-waeta, eeniro nojeekaeyini maawoeni jaka!” ²⁹ Ari ikaema-kaantaki ootamentotsi, ishiya-perotatyaa ikyaapaaki aminako-wentziriri omonkyahaa-rewo. Ikanta iñaapaakiri Pablo eejatzi Silas, antawo ithaawan-tanakari, ompetawaetanaka, rotziwerowa-shita-nakari ³⁰ Romishitowakiri Pablo eejatzi Silas, rojampitakiri, ikantziri: “Pinkathari, ¿litaka nanteri naaka nawijakotan-teeyaari?” ³¹ Ikanteeyini rirori: “Pikemijanteeri Awinkatharite Jesús, aritaki pawijako-shiretee eeroka, eejatzi ikaatzi jeekatsiri pipankoki.” ³² Ari ikenkithata-kaanakiri jempe ikanta-kota Awinkatharite. Tema ikemaeyakini ikaatzi jeekatsiri ipankoki. ³³ Tema eeniro oniyaankii-tye tsireniri, raanakiri Pablo eejatzi Silas otsipaki pankotsi. Ari ikiwaeniri raawyahae-takirira ipajawaetee-tziri. Ikanta romitsiryaaheetakiri rirori imatzitakari ikaatzi isheninka-yitari. ³⁴ Ari raanakiri ipankoki, ipapaakiri rowanawo. Tema kimoshireteeyanakini ikemijanteeri Tajorentsi

itsipayitakari isheninka-paeni.

³⁵ Okanta okitejeta-manee, rotyaantaki jewari aminako-wentziriri omonkyahaa-rewo, ikantziri: “Pomishitowaeri Pablo eejatzi Silas.”

³⁶ Ikanta amina-kotan-taniri, ikantakiri Pablo: “¡Nosheninka! Ikantakina neewarite nomishitowayiteemi. Kantacha piyaayitee kameetha.”

³⁷ Roo kanteencha Pablo, ikantanaki rirori: “Naaka rojankinata-kotani iwinkatharite Roma-jatzi. Tema ipajata-kaantakina peewarite ipiyoteeyanira atziri-paeni, romonkyaa-kaantakina. Tee raminawakiro eenitatsi-rika nantani. ¿Iitaka ikowantari romishitowa-yiteena romanakaashitena? ¡Tee nokoyi! Pikanteri ipokanaki rirori, riitaki omishitowaenani.”

³⁸ Ikanta ipiyanaka aminako-wentan-taniri, ikamanta-paakiri jewari-paeni. Ikanta ikemawaki rojankinata-kotanira iwinkatharite Roma-jatzi, antawo ithaawae-yanakini.

³⁹ Jatanaki jewari-paeni, ikantapaakiri Pablo eejatzi Silas: “Pipeyakoteenawo nowajankitaa-kaantakimi.” Romishitowa-

kaanteeri, ikantawaeri: “Piyaayitee, tee nokoyi pijeeke nonampiki.”

⁴⁰ Ikanta ishitowanee romonkyahae-takiri, jataki opankoki Lidia. Ari ipokaeyini kemijanta-naatsiri, ithamentaka-shireta-kaayitakari rawentaa-perotyaari Jesús. Ikanta ipakaakiro, jateeyeeni.

17

Ikoshekanteetaka Tesalónica-ki

¹ Eekiro riyaatatzii Pablo eejatzi Silas rareetanta. Ikinayitaki nampitsiki-paeni

Anfópolis eejatzi Apolonia roojatzi rareetan-takari Tesalónica-ki jempe ipiyota-piinteeyani Judá-paeni. ² Rootaki rameta-piintakari Pablo, ikyaa-piintzi jempe ipiyota-piinta Judá-paeni. Tema mawa kitejeri imakoryaan-teetari riyaata-piintaki janta. Osheki ikenkithata-kaakiri Judá-paeni. ³ Riyotaayitziri Jankina-rentsi-perori jempe ikenkithata-koetziri Jeepatzii-totaa-rewo ikami-motante, aritaki rañahae eejatzi. Ikantziri: “Irika Jesús nokenkithata-kotzimiri, riitaki Jeepatzii-totaa-rewo.” ⁴ Eenitatsi Judá-paeni kemijanta-nakirori ikamantan-tziri Pablo, rootaki rawentaan-tanaariri Jesús, itsipayitanakari Pablo eejatzi Silas. Ikemijantee-yanakini eejatzi osheki kaari Judá-paeni pinkatha-witariri Tajorentsi. Ari okimitakari eejatzi roo-perori-paeni tsinani-paeni.* ⁵ Roo kanteencha eenitatsi itsipa-paeni Judá-paeni kaari kemijanta-tsini, tee inimota-nakiri rirori. Raminaki kaari-pero-shireri-paeni atziri. Rotyaantakiri ikaminayiri atziri-paeni nampitsiki ikoshekan-tyaariri Pablo eejatzi Silas. Irika-paeni kaari-pero-shireri ikyaaki ipankoki Jasón inoshikiri Pablo eejatzi Silas, ikoshekan-tyaariri nampitawori janta. ⁶ Teera iñaashitari rminamina-witakari pankotsiki, inoshika-nakiri Jasón itsipataa-nakiri itsipa-paeni kemijantzinkari, raanakiri ijeeki jewatatsiri nampitsiki, ikantapaakiri: “¡Areetaka nimaeka jaka anampiki oñaashirenkään-teentsiri nampitsiki-paeni. ⁷ Riitaki Jasón oejeeka-wakiriri ipankoki! Itheenka-yitziro inintakaantani

* **17:4** kaari Judá-paeni = griego

awinkatharite Roma-ki, ikanteeyini: ‘Eenitatsi itsipa pinkathari, iita Jesús.’” ⁸ Ikanta ikemaki maawoeni atziri-paeni eejatzi jewari-paeni, tee inimota-nakiri. ⁹ Roo kanteencha ikowakotakiri Jasón ipinawentyaa eejatzi itsipa-paeni kemijantzinkari, rootaki ipakaan-taariri.

Jataki Pablo eejatzi Silas Berea-ki

¹⁰ Okanta otsirenitanaki irika-paeni kemijantzinkari-paeni, rotyaanteeri Pablo eejatzi Silas janta Berea-ki. Ikanta rareeteyakani janta, ikyaapae ipiyota-piinteeyanira Judá-paeni. ¹¹ Tema irika-paeni Judá-paeni nampitawori Berea-ki, nethaan-taniri irikapaeni tee roshiyari Tesalónica-jatzi. Kimoshiretatsi ikemijantziro Kameethari Ñaantsi jempe ikantakota Jesús. Roetziñaarikotanakawo maawoeni kitejeri iñaanata-nakiro Jankina-rentsi-perori iñaantyaawori kyaari-pero-rika ikamantee-tziriri. ¹² Tema eenitatsi osheki Judá-paeni kemijanta-neeriri Jesús. Ari ikimitzi-takari eejatzi kaari Judá-paeni, shirampari-paeni eejatzi tsinani-paeni. Tema riiperori irika-paeni inampiki. ¹³ Roo kanteencha ikema-kotakiri Judá-paeni nampitawori Tesalónica-ki, ikamantan-tziro Pablo Kameethari Ñaantsi janta Berea-ki, pokaeyanakini, ikaminaa-paakiri atziri-paeni ikoshekan-taariri Pablo. ¹⁴ Ikanta kemijantzinkari-paeni janta, intsipaete rotyaanteeri Pablo inkaaricheraaki. Riima Silas eejatzi Timoteo roojatzi ijeekanaki rirori Berea-ki. ¹⁵ Ikanta irika-paeni aaneeriri Pablo itsipata-nakari roojatzi rareetan-takari nampitsiki Atenas. Roo kanteencha Pablo

ikantakiri kemijantzinkari-paeni oyaatakiriri: “Aririka pipiyee Berea-ki, pikanta-paeri Silas eejatzi Timoteo: ‘Ikantakaan-tzimi Pablo, piyaate intsipaete.’”

Ijeeki Pablo Nampitsiki Atenas

¹⁶ Ikanta ijeeki Pablo nampitsiki Atenas royaawentari Silas eejatzi Timoteo, antawo rowashiretakotanaka iñaayitziri nampitawori Atenas ipinkatha-waetziri tajorentsi-niro-paeni. ¹⁷ Rootaki ikenkitha-waeta-kaanta-kariri Judá-paeni jempe ipiyota-piinteeyani, eejatzi itsipa-jatzi atziri kaari isheninkata pinkathateeriri Tajorentsi. Maawoeni kitejeri riyaatzi jempe riyompariteeta, ari ikenkitha-waeta-kaayitakiri atziri-paeni ikaatzi iñaayitziri janta. ¹⁸ Tema iñaana-minthatakiri yotaniri-paeni ikantee-tziri Kimoshire-weri-paeni, itsipa ikantee-tziri Ñaako-weri-paeni. Rootaki rojampita-wakaantari irika-paeni, ikantzi: “¿Litaka riyotaan-tziri irika kiñaaniri?” Ikanteeyini itsipa: “Kimitaka ikenkithata-kota-tziiri itajorentsi-nirote itsipa-jatzi atziri.” Rootaki ikantan-tayitari tema ikamantan-tatziiro Pablo Kameethari Ñaantsi jempe ikanta-kota Jesús, rañaantaari.† ¹⁹ Ari raanakiri janta jempe ipiyota-piinteeyani yotaniri-paeni, iiteetziro “Areópago”. Rojampitakiri, ikantziri: “Anjatyaa pikaman-tenawo okanta-kota owakirari pikenkithata-kotziri? ²⁰ Tema pikamantan-takiro nonampiki

† **17:18** Kimoshire-weri-paeni = epicúreos = riyotaan-tziro kowap-erota-chari akimo-shireta-waete; Ñaako-weri-paeni = estoicos = riyotaantzi otzimatyee añaako-perota-nityaa.

kaari nokema-piinteeyini. Nokoyi niyoteeyini oetarika kanta-kota-chari.”²¹ (Tema irika-paeni nampitawori Atenas eejatzi areetzinkari-paeni janta, osheki iñaamatakawo ikemijantero owakirata-tsiri ñaantsi, imatantyaawo rirori ikamantantero.)

²² Ari ikatziyanaka Pablo ipiyowentee-takari, ikantanaki: “Ayompari, noñaakimi naaka eenitatsi osheki pitajorentsi-tetari pipinkathata-piintziri.”²³ Nanashitakawo maawoeni pinampi, noñaakiro pitaapokimento-paeni. Eenitatsi apaani pojankinatakiri, pikantzi: ‘TAJORENTSI KAARI RIYOTEETZI.’ Riijatzi nokenkithata-kotzimiri naaka irika Tajorentsi pipinkathatziri eeroka-paeni, kaari piyoteeyini eejatzi.²⁴ Riitaki irika Tajorentsi wetsikakirori kepatsi eejatzi ikaatzi tzimanta-yitawori. Riitaki ashitawori inkite eejatzi kepatsi. Tee ijeekantawo tajorentsi-panko rowetsikani atziri-paeni.²⁵ Tee ikoetyaa-waetzi rirori rowetsikaetantyyaa-nariri oetyaa-rika. Tema riitaki añaakaeriri maawoeni atziri, riitaki añaenkatakaetariri, ipantziro maawoeni ikowityaa-haetziri.²⁶ Riitaki wetsika-kiriri etanakawori atziri, riitaki oshekyaa-kiriri, ithonka inampitanakawo maawoeni kepatsiki. Ikamantzi-takari Tajorentsi jempe okaate rañaayite, jempe-rika-paeni inampiyityaawo.²⁷ Rootaki rantantayitakawori iroka, raminamina-tantee-yaariri. Okimiwitakawo ipampi-pampywaeta-tyeemi raminamina-waetziri. Aritaki iñaahaeri. Tema tee inteenatzi ijeeki Tajorentsi ari itsipayitee maawoeni aakapaeni.²⁸ Riitaki añaakaa-

yiteeri nimaeka, ishewata-kaayitee, riijatzi jeekakaa-yiteeri. Rootaki ikantzi-takari paerani kenkithata-kaanta-tsiri pisheninka, ikantaki: ‘Omaperotatya, aakataki itomyaayi Tajorentsi.’²⁹ Tema kyaaryoo rashiyitee Tajorentsi, tee okameethatzi roshiyaari irika oshiyakaa-wontsi rowetsikani atziri-paeni, rowetsika-yitziri ooro, koriki, mapi, eejatzi okaatzi ikenkishiryaaari rowetsika-yiteri.³⁰ Tema paeranitaki ipeyakoyiteeri Tajorentsi ikaatzi antashi-waeta-kawori iroka-paeni, okantakaan-tziro tee riyotee-yanitzi okaatzi rantziri. Roo kanteencha ikanteeri nimaeka Tajorentsi maawoeni nampitawori kepatsiki, ikantziri: ‘Pipakahaero kaari-perori pametashi-yitari.’³¹ Tema riyoyaaki Tajorentsi apaani atziri, riitaki rotyaanteeri raminakoyiteero okaatzi antayitakiri. Aritaki riyotaki rirori Tajorentsi jempe-paete imateero. Tema roñaaha-kaeri Tajorentsi irika atziri rowañaahaeri ikamawitaka.”

³² Ikanta ikemaki ikenkithata-kotakiri kaminkari rañahae, eeniyitatsi theenkana-kiriri. Riima itsipa-paeni, ikantanakiri: “Ari apiitero paata pikenkithata-kotenawo iroka.”³³ Ari ishitowa-pithata-nakiri Pablo irika-paeni.³⁴ Roo kanteencha eenitatsi kemijanta-neeri Jesús. Riitaki oyaatana-kiriri Pablo. Eenitatsi apaani tsinani tsipata-kariri ikaatzi kemijanta-naatsiri, oeta Dámaris. Ikemijantzitanaka Dionisio, riijatzi apaani itsipawitari ipiyota-piinta Areópago.

18

Areetaka Pablo Corinto-ki

¹ Ikanta rawijaki Pablo ijeekawita-paaka nampitsiki Atenas, jataki Corinto-ki. ² Ari iñaapaakiri apaani isheninka Judá-paeni iitachari Aquila, Ponto-jatzi irika. Owakira rareeta-ka Aquila itsipatawo Priscila, iina, ipoñaakawo Italia-ki. Tema ikantakaanta-kitzi iwinkatharite Roma-jatzi, iitachari Claudio, ishitowae maawoeni Judá-paeni inampiki. Ari riyataki Pablo rareetyaari Aquila eejatzi Priscila. ³ Iñaapaakiri roetzinaarikotawo ishirika-yitziro tonta-mawotatsiri maathantsi, ipankoetari. Rootaki ijeekantapaakari Pablo itsipatyaari rantawaete. Tema rootaki rantawaetziri paerani Pablo. ⁴ Ari ikantapiintatyaa Pablo riyatzi ipiyota-piinteeta kitejeri imakoryaan-teetari, ikenkithatakaa-piintakiri Judá-paeni eejatzi kaari Judá-paeni, kowatsini ikemijanteeri Jesús.*

⁵ Ari ipokakiri Silas itsipatakari Timoteo roojatzi Macedonia-ki. Ikanta rareetee-yapaani, ikenkithata-kaakiri Pablo irika-paeni Judá-paeni Kameethari Ñaantsi, ikantziri: “Irika Jesús, riitaki Jeepatzii-totaa-rewo.” ⁶ Roo kanteencha eenitatsi Judá-paeni kaari inimotzi ikijaneenta-nakiri Pablo, inina-waeta-nakiri. Ari rotekaneero iithaari Pablo riyotan-tyaari imaninta-tziiri, ikantaneeri: “Aririka rowajankitaakimi Tajorentsi, eeroka kanta-shityaawoni, teera naaka. Nimaeka nomateri kaari asheninkata nokenkithata-kaayiteeri.” ⁷ Awijanaki Pablo ipankoki apaani atziri iitachari Justo, ipinkathatapiintakiri Tajorentsi rirori. Irika Justo ijeekannampitziro ipiyota-piinteeyani Judá-paeni.

* **18:4** kaari Judá-paeni = griego

8 Ikanta Crispo jewatatsiri ipiyota-piinta Judá-paeni, ikemijanta-nakiri Awinkatharite Jesús, imatanakiro eejatzi ikaatzi jeekatsiri ipankoki. Ari ikimitakari osheki Corinto-jatzi, tema ikemakiro okaatzi ikantayitakiri Pablo, ikemijantanaki, romitsiryaaatee-takiri. 9 Okanta apaani tsireniri iñaanatakiri Pablo Awinkatharite, romishimpyaakiri, ikantziri: ‘Tekatsi pithaawantyyaa pikaman-teeri atziri-paeni iroka ñaantsi, eero pimaeritzi. 10 Tema naaka tsipatemini, tekatsi kemaatsita-kaawaetemini jaka. Jaka nampitsiki eenitatsi osheki nashiyitari naaka.’ 11 Rootaki ijeekantanakari Pablo janta Corinto-ki riyotaan-tziro iñaani Tajorentsi, tema awijaneentanaki apaani ojarentsi.†

12 Tema riitaki Galión jewatatsiri janta antawoki kepatsi iiteetziri Acaya, aripaete retanakawo Judá-paeni ikoshekari Pablo. Raanakiri pinkathariki. 13 Ikantapaakiri: ‘Irika atziri ikinakaa-shitakawo riyotaayi-tziri atziri-paeni ipinkathateeri Tajorentsi, ipiyathatakawo ikantakaan-teetziri.’ 14 Ikoyi iñaawaeta-nakimi Pablo, ikantanakiri Galión irika Judá-paeni: ‘Roorika pikenkithata-kotzi ronpojantakirika irika atziri, aritaki nokemijantakimi pikantenari. 15 Roo kanteencha roorika pikanta-wakaawentari okaatzi piñaawae-yitziri, pipaeryaawaetziro waerontsi, roorika pikanta-wakaawentari piitashi-waetari: ‘Ikantakaan-teetani.’ Apatziro piyotee-yironi eeroaka jempe pikantero,

† 18:11 awijaneenta-nakiro apaani ojarentsi = apaani ojarentsi eejatzi 6 kashiri.

tee nokowaeyironi naaka.” ¹⁶ Romshitowa-kaanteeri jewari Galión maawoeni. ¹⁷ Ikanta ñaawaeta-tsiri jewariki roteeya-nakiri Sóstenes, riitaki jewatakaan-tatsiri ipiyota-piinta Judá-paeni. Ipajawaeta-nakiri. Roo kanteencha Galión, tee ikoyiro okaatzi awijayitatsiri.

¹⁸ Osheki kitejeri ijeekawaetanee Pablo janta Corinto-ki. Ikanta rowethata-naari kemijantzinkari-paeni, jatee Tonkaeroniki. Royaata-nakiri Aquila eejatzi Priscila. Ikanta rareetaka Cencrea-ki, rootaki awochaate nampitsi Corinto. Ari rameeta-nakiro iishi Pablo, tema eenitatsi ikashiya-kaariri Tajorentsi. Oteteeya-nakani amaatako-mento-tsiki, jatee Tonkaeroniki. ¹⁹ Ikanta rareeta-paaka awochaateki Efeso, tee itsipata-paeyaari Pablo irika Aquila eejatzi Priscila. Jataki apatziro rowanakiro ipiyota-piintaha Judá-paeni. Ari ikamanta-paakiri Judá-paeni jempe ikanta-kota Jesús. ²⁰ Ikowako-witakari Judá-paeni ojamani ijeekanaki, roo kanteencha Pablo tee ikoyi. ²¹ Rowethata-naari ikaateeyini, ikantaneeri: “Riirika Tajorentsi kowatsini, ari nopiye noñahaatemi. Tema okowa-perotatyaa nareeteeyaa Aapatziyaweniki roemoshirenkaeta.” Ari rotetanaari janta Efeso-ki, jatee.

Piyaa Pablo Antioquía-ki riyaaatatzii ikenkithatzi

²² Ikanta rareetaka Cesarea-ki, awijapaaki rowethatari kemijantzinkari-paeni. Ipoña rawijanaki roojatzi nampitsiki Antioquía-ki.

23 Tee ojamanitzi ijeekapae Pablo Antioquía-ki. Jataki rareetanta Galacia-ki eejatzi Frigia-ki, ithamentaka-shireta-kaapaari kemijantzinkari-paeni roejokirotyaari Jesús.

Ikenkithatzi Apolos Efeso-ki

24 Okanta janta Efeso-ki, ari rareetaka apaani Judá-paeni iitachari Apolos, ipoñaakawo Alejandría-ki. Riyotziro ikenkitha-waetzi kameetha, ithamenta-kaayitari atziri. Tema riyota-kotziro kameetha Jankina-rentsi-perori.

25 Riyotako-perotziri Apolos jempe ikanta-kota Jesús. Ithaamentakayitari atziri, riyoteeri kameetha okaatzi ikema-kota-kiriri Jesús. Ari iweyaari riyota-kotziri. Roo kanteencha, tee iriyotakoperotziro jempe okanta-kota omitsiryaaantsi, apatziro riyotziro okaatzi riyotaan-takiri Juan.

26 Okanta apaani kitejeri, rawentaakawo okaatzi riyota-kota-neeri, retanakawo ikenkithata-kaantzi Apolos ipiyota-piinta Judá-paeni. Roo kanteencha okemakiri Priscila eejatzi Aquila, raanakiri Apolos, riyotaakiri jempe ikanta-kota iitziri rirori-paeni

“Rawotsite Tajorentsi”. 27 Tema ikowatzii Apolos rareetantyyaa maawoeni janta Acaya, ikantakiri kemijantzinkari-paeni Efeso-jatzi ipawakiri apaani jankina-rentsi raakameethatan-tyaariri nampitawori janta Acaya.

Ikanta rareetaka Apolos janta, osheki ithamenta-kaapaakari kemijantzinkari-paeni ikaatzi riyoshii-yiteeri Tajorentsi ikemijantan-taariri Jesús. 28 Tema osheki ikoshekakari Apolos irika-paeni Judá-paeni kaari kemijanta-tsini, rotsinampaakiri,

tema riyotaakiri Jankina-rentsi-perori jempe
 ikenkithata-koetziri Jeepatzii-totaa-rewo.
 Rootaki riyota-kotan-taariri irika Jesús, riitaki
 Jeepatzii-totaa-rewo.

19

Areetaa Pablo Efeso-ki

¹ Ikanta ijeeki Apolos janta Corinto-ki,
 anonkanakaPablo ochempi-mashi, areetaka
 Efeso-ki. Ari iñaapaaki kemijanta-witaa-chari.
² Rojampita-paakiri: “¿Ojeeka-shiretan-takimi
 Ishire tajorentsi owakira ikemijanta-kaetakimi?”
 Ikanteeyini rirori: “Tee. ¿Oetaka kanta-kota-chari?
 ¿Iitaka ikantee-tziri Ishire tajorentsi?” ³ Ari
 ikantzi Pablo: “¿Iitaka pomitsiryaa-wentakari
 pikemijanteera?” Ikanteeyini rirori: “Roo
 nomitsiryaa-wenta okaatzi riyotaan-takiri Juan.”
⁴ Ikantzi Pablo: “Paerani romitsiryaaatakiri
 Juan atziri-paeni ikaatzi pakaa-neerori kaari-
 perori. Roo kanteencha ikantaki eejatzi Juan:
 ‘Pikemijanteeri pokatsini poyaata-paakinani.’”
 Riitakira Jesús ikenkithata-kotakiri. ⁵ Ikanta
 ikemaeyakini irika-paeni, romitsiryaa-wenta-
 nakari Awinkatharite Jesús, rawentaa-nakari.*
⁶ Opoñaashita roteya-patzii-toyitakiri Pablo,
 ojeeka-shiretan-tanakari rirori-paeni Ishire
 tajorentsi. Iñaawaeta-nakiro otsipajato-yitatsiri
 ñaantsi. Ikamantan-tanakiro ñaantsi riyotakaa-
 neeriri Tajorentsi. ⁷ Tema ikaateeyini 12 atziri
 roteya-patzii-toetakiri.

* 19:5 Waerontsi

⁸ Ari ikanta-piintatyaa Pablo ikyaayitzi ipiyota-piinteeyani Judá-paeni kitejeri imakoryaan-teetari, ikaatzi mawa kashiri ikenkithata-kaantaki. Tekatsi ithaawantyyaa, riyotaan-tayitaki jempe ikanta Tajorentsi ipinkathari-wentantee. ⁹ Roo kanteencha eenitatsi Judá-paeni kijoshireta-neen-tsiri, tee ikoyi ikemijanteeyini. Riitaki kaminaa-kiriri atziri-paeni ikijima-waeteri kemijanta-neeriri “Awotsi.” Ikanta riyotaki Pablo, tee itsipata-naari ipiyota-piinteeyani irika-paeni. Apatziro itsipayita-naari ikaatzi ikemijanta-kaayiteeri. Ari retanakawo ipiyoteeyani iyaapapankoteki iiteetziri “Tiranno.” Ari riyotaa-piintakiri maawoeni kitejeri. ¹⁰ Ari ikanta-piinta-tziro riyotaa-yitakiri, awijaki okaatzi apite ojarentsi. Tema osheki ikaatzi kemakoteeriri Awinkatharite Jesús janta Asia-ki, Judá-paeni eejatzi kaari Judá-paeni, maawoeni.

¹¹ Ikantakaakari Tajorentsi irika Pablo, osheki itajonka-wentantaki Efeso-ki. ¹² Eenitatsi atziri aanakirori maathaantsi roteeya-piintziri Pablo, itziritan-takari mantsiyari-paeni, etsiyatakota-kaayiteeri mantsiyari. Omatzitikari etsiyata-kota-kaayiteeri raahashireyitziri peyari. ¹³ Roo kanteencha eenitatsi Judá-paeni jataneen-tsiri nampitsiki Efeso, ikowawita retsiyata-kota-kaayiteerimi raahashireyitziri peyari. Iroka ikantziri iñaanatziiri peyari: “¡Tema eenitatsi itajorenka Jesús rawentaari Pablo, nokoyi piyaa-tapithateeri paahashireyitziri!” ¹⁴ Rootaki imawitakari ikaatzi 7 Judá-paeni, itomi iitachari Esceva, jewawitariri ompera-tajorentsitaa-rewo.

15 Roo kanteencha rakanakiri peyari-paeni, ikantziri: “Niyota-kotziri Jesús, niyota-kotziri Pablo. Rooma eeroka-paeni, tee niyotzimi” 16 Ari rakotanaki raashiretziri peyari, roteeya-nakiri kowawita-chari retsiyata-koteeri, rompoja-waetakiri. Imaperotakiri rompoja-waetakiri, otzimatyee ishiyee, kaanki-merekiri rareteeyaani ipankoki, antawo rowatsi-naawaetakiri iwathaki. 17 Ithonka ikemaeyakini nampitawori Efeso-ki, Judá-paeni eejatzi kaari isheninkata. Osheki ithaawan-tanakari. Rootaki ikemijantan-tanakariri Awinkatharite Jesús maawoeni janta.† 18 Ari ipokanaki ikaatzi kemijantaneeriri Jesús, ikamanta-koyita-paakiro iyaari-peronka. 19 Riima ikaatzi sheripiyari-witachari, ramayita-paakiro jempe iñaanata-kota-piintziro, iñaakiri maawoeni atziri itaayita-paakiro. Ikanta raminee-takiro jempe-rika okaatzi opinatari itaayitakiri, areetaka ikaatzi: 50,000 ikithoki koriki. 20 Eekiro ikemako-peroe-tanaki-tziiri Awinkatharite.

21 Okanta iñahaetakiro iroka-paeni, ari ithankitane Pablo rareetantya Macedonia-ki eejatzi janta Acaya-ki. Ipoña rawijanaki roojatzi Aapatziyaweniki. Ikanta-shiretzi: “Aririka niyaataki Aapatziyaweniki ompoñaashitya nawijanaki Roma-ki.” 22 Rootaki rotyaantantakariri Timoteo eejatzi Erasto riyate Macedonia-ki, riitaki irika apite amitakota-piintakiriri. Roojatzi ijeekanaki rirori Asia-ki.

Ikoshekanteeta Efeso-ki

† 19:17 kaari isheninkata = griego

23 Okanta Efeso-ki ikoshekae-takari ikaatzi awentaa-naariri iiteetziri “Awotsi.”
 24 Ipoñaakaantawo iitachari Demetrio, eshiropakori rirori. Eenitatsi osheki ratzirite, riitaki wetsikiriri oshiyakaawo iryaani oyaapapankote tajorentsi-niro “Diana.” Riitaki raantari osheki koriki. 25 Ipiyotakiri Demetrio maawoeni ratzirite eshiropakori-paeni eejatzi itsipa-paeni oshiyariri rirori rowetsika-waeyitzi. Ikantaki Demetrio: “¡Atziri-paeni! Piyoteeyini eeroka rootaki añaantari aakapaeni iroka antawaeri. 26 Roo kanteencha akema-kotakiri iiteetziri Pablo, roñaashirenkakiri osheki atziri jaka Efeso-ki eejatzi maawoeni nampitsi okaatzi tzimatsiri Asia-ki, ikantayitzi: ‘Tajorentsi-niro irika rowetsikani atziri, tee riroperotzi.’ Tema osheki atziri kemijanta-kiriri. 27 Tee apatziro roñaashirenkayitee aaka eero ramananta-peroeteeri owetsikani, rootaki oñaashirenka-peroeteeri opeyakoteeyaa rooperori atajorentsita Diana, ikemakoe-tziro maawoeni nampitsiki okaatzi tzimatsiri jaka Asia-ki. Aamaashitya aritaki ipakahae-tanakiro ipokaetzi oyaapapankoteki.”

28 Ikanta ikemaeyakini ratzirite, antawo ikijeeya-nakani, ikaemae-yanakini ikantzi: “¡Antawo iroka Diana, atajorentsita aakapaeni Efeso-jatzi!” 29 Ari rakisheenkae-yanakani atziri ikaemae-yanakini. Roteeya-paakiri itsipata-piintari Pablo iitachari Gayo eejatzi Aristarco, Macedonia-jatzi. Raanakiri jempe ipiyota-piinteeyani atziri. 30 Ikowawitaka ikyaapaakimi Pablo, teemaeta ishinetziri iyemijanta-kaani-paeni ikyee. 31 Eenitatsi

jewari-paeni raapatziyani Pablo, ikantakiri: “Eero pimatzitawo pikyee eeroka janta.”
³² Okanta janta jempe ipiyotee-yakani, osheki icheraa-cheraatee-yakini, teemaeta riyotee-yanitzi oeta ipiyowentee-yarini. Ikaema-kaema-waeta-shiteeyani. ³³ Eenitatsi Judá-paeni ñaakiriri Alejandro rojatekaka ipiyotee-yakani, ishintsitakiri iñaawaete. Ari itzinawakotanaka Alejandro imaeritan-tawakyaari atziri-paeni, ikenkitha-waeta-kaawitakari. ³⁴ Roo kanteencha riyotee-yakini atziri-paeni isheninka Judá-paeni Alejandro, eekiro riyata-kaana-kitziro ikaemaeyini, ojamani ikantaka ikaemi, ikanteeyini: “¡Antawowé iroka Diana, atajorentsita aakapaeni Efeso-jatzi!”[‡] ³⁵ Ari ikatziyanaka rojankinariyaan-tzite nampitawori janta, romaeryakiri, ikantziri: “Efeso-jatzi, naaka-paeni amina-kowentzirori oyaapapankote atajorentsita Diana, eejatzi oshiyakaawo poñeenchari jenokinta. ³⁶ Maawoeni iyoteeyini, eero pikaema-kaemata-shiwaeta. Pimaeritawaki, pikenkishiree-yaani kameetha. ³⁷ Tema irika-paeni atziri pamayitakiri jaka, tee rowaariperotziro oyaapapankote atajorentsita, eejatzi tee ikijima-waetziro. ³⁸ Ikoyi-rika rowajankitaa-kaanteri Demetrio eejatzi ratzirite, raanakiri ikenkitha-waeta-kaeri jewari, riitaki amina-koterini okaatzi oñaashirenka-kiriri. ³⁹ Eenitatsi-rika otsipa kowachari ayota-kotero aakapaeni, otzimatyee apiyoteri maawoeni jewari-paeni, ramina-kotan-tyaawori. ⁴⁰ Tee okameethatzi rakisheen-

[‡] 19:34 ojamani ikantaka ikaemi = apite hora okaatzi ojamanitaki

kawaetyaa atziri-paeni nimaeka. Aritaki rowajankitaa-wenta-kaero akoshekantaka. Eero otzimi akanteri apiyako-wentan-tyaari.”
⁴¹ Ikanta ithonka-nakiro iñaawae-yitakiro iroka, rotyaanteeri maawoeni atziri.

20

Jataki Pablo Macedonia-ki eejatzi Grecia-ki

¹ Okanta okaatapaaki rakishee-nkateeyani atziri, ipiyotakiri Pablo ikaatzi kemijanta-neentsiri, ikaminaa-yitaneeri. Ari rowethatanaari maawoeni, jataki Macedonia-ki.
² Tema ithonka rareetakari inampiki-paeni ikaatzi kemijanta-naatsiri janta, ikaminaa-yitaneeri. Roojatzi ikinanta-nakari Grecia-ki. ³ Ari ijeekawaeta-paakiri janta ikaatzi mawa kashiri. Ikanta rotzi-mataa riyaaanteeyaari Tonkaeroniki, ari ikemaki, ikanteetzi “Rajaryaa-tziimi Judá-paeni rowamayimi aririka pareetakyaa janta.” Rootaki ipiyanta-naari Macedonia-ki. ⁴ Eenitatsi tsipata-naariri: Sópater, itomi Pirro poñaachari Berea-ki; Aristarco, eejatzi Segundo poñaachari Tesalónica-ki; Gayo, poñaachari Derbe-ki; Timoteo, Tíquico, eejatzi Trófimo poñaachari Asia-ki. ⁵ Ari reewateeyanakini irika-paeni janta nampitsiki Troas, royaawenta-paakari Pablo itsipatakina naaka.
⁶ Okanta okaatapaaki roemoshirenkae-tziro kitejeri rowapiintee-tawori ratanteetari kaari rowaeteetzi shineya-kaeroni. Ari notetanaari notsipatari Pablo eejatzi itsipa-paeni nopoñaanaawo nampitsiki Filipos. Roo awijaki 5 kitejeri,

noñaapaeri etakawori reewatee-yakini nampitsiki Troas, ari nojeekae-yapaakini okaatzi 7 kitejeri.

Rareetan-takari Pablo nampitsiki Troas

⁷ Okanta omonkaataa kitejeri ipiyotanta-piinteetari, ari nopiyotee-yakani jenokinta pankotsi, nokenkishiryaa-tziiro oweyaantawori rowakaa-naari Jesús riyotaani-paeni. Tema rawijatzi Pablo okitejeta-manee, rootaki roetziñaarikotan-tawori ikenkithata-kotziiri Jesús. Niyankii-tyaa-kotakina tsireniri.*†

⁸ Eenitatsi osheki ootamentotsi oejeenchari jenoki pankotsiki jempe nopiyoteeyani. ⁹ Ikenkithamintheetzi Pablo, eenitatsi apaani ewankari iita Eutico, riitaki jeekaen-tsiri opatzimooki pankotsi. Tema ojamanitaki ikenkithataki Pablo, ayimatakiri iwochokini ewankari, paryanaki jaawiki, kamapaaki. Tema mawamenko opewirya rowetsikae-tziro pankotsi, ojenoki-perotatzii, ari ipoñaakari iparyanaki roojatzi jaawiki.

¹⁰ Roo kanteencha ayiitanaki Pablo, roeyota-shita-paakari ewankari, ithomaa-paakiri. Ikantzi: “Eero pithaawaeyini, añaatsi.”

¹¹ Ipoña ipiyapaa Pablo jenoki, ithonkakiro ikenkishiryaaawo riweyaanta-naawo Jesús rowakaanari riyotaani-paeni. Eekiro ikenkithata-nakitzi, kitejetanaki. Roojatzi notsipatakari nawijan-tanakari.

¹² Riima ewankari, rahaeta-neeri rañaahaera. Rootaki ithaamenta-perotan-teeta-nakari.

* **20:7** kitejeri ipiyotanta-piinteetari = etapiintawori kitejeri = Domingo † **20:7** iweyaantawori rowakaa-naari = tzimpetoyirori ratanteetari.

Nawijanaki Nampitsiki Troas roojatzi Mileto-ki

¹³ Ari neewatee-yanakini naaka, notetee-yanakani roojatzi nampitsiki Asón. Ari nokenkishiryakari naaneeri Pablo, tema ikowakitzi rirori ikinanaki kepatsiki. ¹⁴ Ikanta noñaapaeri Pablo nampitsiki, ari rotetanaari rirori amaatako-mento-tsiki, jateeyakini Mitilene-ki. ¹⁵ Okanta nawijee-yanakini janta, nokitejeta-kota-paaki Quío-ki, okanta namaata-kotanee apaani kitejeri awochaateki nampitsi Samos, ari naata-kota-paentzi janta Trogilio-ki. Okanta nawijeeyanakini otsipa kitejeri, areetee-yakinani Mileto-ki. ¹⁶ Tema tee ikoyi Pablo naata-kota-paente Efeso-ki, eero rojamanitan-tanaka nampitsiki-paeni tzimatsiri Asia-ki. Ikowatzii rareeteeyaa intsipaete Aapatziyaweniki, tekira roemoshirenkae-tanaki-roota kitejeri Owiitaantsi.

Ikenkithata-kaeri Pablo reewarite-paeni Efeso-jatzi

¹⁷ Ikanta nareetaka Mileto-ki, ikaemakaan-tapaakiri Pablo reewarite kemijantzinkari Efeso-jatzi. ¹⁸ Ikanta ipokaeyakini, ikantawakiri: “Piyoteeyini eeroka jempe nokanta nojeekimotee-yakimini owakira nareetan-takari nampitsiki-paeni tzimatsiri jaka Asia-ki. ¹⁹ Ari nokanta-piintatyaa nantawaetziniri Awinkatharite, naaka tsinampa-shireri, osheki niraawaetaka noñaayitziro ikosheka-waetakina Judá-paeni. ²⁰ Roo kanteencha tee nopakaero nokenkithata-kaemiro pinintaa-waetyaari, nokaminaayita-piintakimi pipankopaeniki,

eejatzi jempe-rika ipiyota-piinteeyani atziri-paeni. ²¹ Nokenkithata-kaayitakiri nosheninka-paeni Judá-paeni eejatzi kaari Judá-paeni, nokanta-yitziri: “Pipiyashi-yiteeri Tajorentsi, pawentahae-yaari Awinkatharite Jesús Jeepatzii-totaa-rewo. ²² Otzimatyeera niyaate Aapatziyaweniki, tema rootaki Ishire tajorentsi kowa-shiryaa-kaanari. Tee niyotzimaeta oeta-rika awiji-motenari janta. ²³ Jempe-rika niyaayitaki, iyoshiryaa-kaakina Ishire tajorentsi, okantana: ‘Osheki ikemaatsita-kaetemi janta, ari omonkyahaetemiri.’ ²⁴ Roo kanteencha tee okantzimoshiretana nokami. Tema rootaki kowaperotacha nokimo-shire-wenta-peroteero, rooteentsi nomatero nawijante nareetyaa jempe oweyeeyaa noshiye. Tema rooteentsi nothotyeeero ikantakinari Awinkatharite Jesús nokamantan-teero Kameethari Ñaantsi jempe okanta-kota ineshironkatantee Tajorentsi. ²⁵ Nokenkithata-kaayitakimi eejatzi eeroka-paeni jempe okanta-kota ipinkathari-wentantee Tajorentsi. Niyotzi naaka eero papiiteero piñaayiteena. ²⁶ Rootaki nokantan-temiri, tee naaka kantakaa-shityaawoni itziman-tyaari peyashitaa-chani, ²⁷ tema nokaman-takimiro maawoeni ikenkishiretzi-takari Tajorentsi ranteri, tekatsi apaani nomani-motemi. ²⁸ Paamakowenteeyaa eeroka, ari pikimiteeri ikaatzi kemijanta-yitaa-tsiri. Pikenkishireteeyaa eeroka rowayitaki Ishire tajorentsi peewayiteeri kemijanteeriri Tajorentsi. Paminako-wenteeri ikaatzi rowawijaa-koyiteeri Tajorentsi rapawenteeri riraa Awinkatharite ipina-wenta-yiteeri. ²⁹ Tema niyotzi naaka aririka

nomakoryaaki, aritaki ipokapaaki itsipa roshiya-paakyaari katsimari owantaniri ithonkiri ipireetari, tema ikowapaaki irika pokatsini ithonkiri kemijantzinkari.† ³⁰ Aamashitya aritaki ramatawitanakimi pikaatee-yakinira eeroka piyemijanteeyini, ipakakaanakiri ikemijantawitari. ³¹ Rootaki pikenkishiryaa-tyaari eeroka-paeni. Tema mawa ojarentsi nojeekimowaeta-paentzimi, tee nopakaapaentziro nokaminaa-yitzimi maawoeni, niraako-yitakimi. ³² ¡Noyemijantzinkaritepaeni! Nokowa-kotziri naaka Tajorentsi riitaki aminakowentemini nimaeka, riitaki neshironkatemini, tema rootaki ikantayita-kaeri. Aritaki rowetsika-shireteemi, aritaki imateemiro okaatzi ikashiya-kaariri ikaatzi rashitee-yaari.§ ³³ Tee piñaana noñaamatyaawo naaka pithaari, piyorikite, poorote. ³⁴ Piyoteeyini eeroka-paeni, naakataki antawae-wenteen-chari naantari koetyeemoyitanari, ari nokemi-tzita-kariri ikaatzi amitakoyitakinari. ³⁵ Ari nokinakaerori niyotaantakimirori jempe akantyyaa antawae-peroyitee, aneshironka-yitan-teriri koetyaa-waeta-tsiri. Nokenkishiryaa-kaemiro ikenkithatakota-paentziri Awinkatharite Jesús, ikantaki: ‘iKimoshire-pero-tee ikaatzi pashitan-tachari, tee ari ikanteeteri ipashiteetari.’”

³⁶ Ikanta ithonka-nakiro Pablo ikamantan-takiro iroka-paeni, rotziwerowanaka ramanakaa-naari ikaatzi piyoteen-chari. ³⁷ Maawoeni rirahae-yakani, rawithakita-wakae-

† 20:29 owantaniri = lobos § 20:32 Itajorentsita-kaetani

yanakani, ari rowethata-waari Pablo riyaaateera.
³⁸ Owashireteeyanakani, tema ikantakitzi
 Pablo eero rapiiteero iñahaeri. Tema maawoeni
 royaatee-yanakirini Pablo roojatzi rotetan-
 tanaari amaatako-mento-tsiki.

21

Riyaatan-taari Pablo Aapatziyaweniki

¹ Ikanta nookayitaneeri, oteteeya-naanani,
 tampatzika nowanakiro niyaataki nampitsiki
 Cos. Okanta okitejeta-manaki areetakina
 otsipaki nampitsi Rodas, okanta nawijanaki
 roojatzi Pátara-ki. ² Ari noñapaakiro janta
 antawo amaatako-mentotsi jatatsiri Fenicia-
 ki, ari notetee-yanakani. ³ Okanta namaata-
 koteeyini, namina-kota-nakiro othampishi
 Chipre, nokina-kotanaki naaka-paeni nakoperoki
 roojatzi Tonkaeroniki. Tema eenitatsi
 owaahawontsi rookaeta-nakiri Mapiniki,
 ari naata-kotee-yapaakini. ⁴ Ari noñapaaki
 kemijantzinkari-paeni, ari nojeeki-mowaeta-
 nakiri okaatzi 7 kitejeri. Ikantawakiri Pablo:
 “Eero piyaatzi Aapatziyaweniki.” Roo ikantan-
 tariri, tema Ishire tajorentsi iyoshireta-kaeriri.
⁵ Okanta nomaapaaki 7 tsireniri, roo nawijan-
 tanakyaarimi. Royaatee-yakinani maawoeni
 noyemijantzinkarite-paeni, itsipayitakawo
 iinapaeni, eejatzi reentsite. Roojatzi jempe
 iweyaa-thapita nampitsi, ari notziwerowae-
 yapaakani impanekiiteki, amaneeyakinani.
⁶ Opoñaa nowetha-yitanaari maawoeni, oteteeya-
 naanani amaatako-mento-tsiki. Piyeeya-naani
 rirori-paeni ipankokipaeni.

7 Okanta namaata-koteeyini nopoñaawo Mapiniki roojatzi Tolemaida-ki. Ari nowetha-yitapaakari noyemijantzinkarite-paeni, tema apaani kitejeri nojeeki-mowaeta-nakiri rirori-paeni janta. 8 Okanta okitejeta-manaki, nokineeyakini awotsiki roojatzi Cesarea-ki. Nojeekimota-paakiri ipankoki Felipe, kamantan-taneerori Kameethari Ñaantsi, riitaki apaani ikaatziri 7 riyoshiitee-takiri paerani ramitakoyiteri Otyaantaa-rewo-paeni. 9 Eenitatsi Felipe okaatzi 4 ewankawo rishinto, kamantantaniro rooripaeni. 10 Tema awijaki osheki kitejeri nojeeka-paaki Cesarea-ki, ari rareetakari apaani Kamantan-taniri, iita Agabo, ipoñaakawo iipatsiteki Judá-paeni. 11 Ipokapaaki nojeekae-yakinira naaka-paeni. Raapaakiri rowathakiro Pablo, roojotakari rakoki eejatzi iitziki. Ikantzi: “Ari ikanteri Judá-paeni roojoteri ashitariri irika rowathakiro janta Aapatziyaweniki, raanakiri iwinkathariteki wirakocha-paeni. Rootaki iyotakaa-kinari naaka Ishire Tajorentsi.” 12 Tema nokemae-yakini nokaatzi notsipatakari Pablo, nokanta-kanta-witanakari: “Eero piyaatzi Aapatziyaweniki.” Ikantzita-witakari eejatzi kemijantzinkari-paeni nampitawori janta. 13 Roo kanteencha ikantanakae: “¡Eero piraawaeteeyani, osheki powashireta-kaakina! Tema kowanakina naaka. Aririka okantyya roojoteetena roojatzi nokamawentan-tyaariri Awinkatharite Jesús janta Aapatziyaweniki, omawaetyaata.’ 14 Teera notsinampaa-tziri nokanta-yiwitakari, apatziro nokanta-nakiri: “Omatyaata ikoyiri Awinkatharite.”

15 Okanta otsipa kitejeri, wetsikae-yanaanani, jateeya-kinani Aapatziyaweniki. 16 Eenitatsi kemijantzinkari-paeni Cesarea-jatzi oyaatakinari. Riitaki aanakinari ipankoki atziri iitachari Mnasón, Chipre-jatzi irika rirori. Tema paerani ikemijanteeri Jesús rirori. Riitaki nomayimotapaakiri.

Roteeyee-takiri Pablo tajorentsi-pankoki

17 Okanta nareete-yapaakani Aapatziyaweniki, kimoshireteeyakini noyemijantzinkarite-paeni iñaawakina. 18 Okanta okitejeta-manaki, raayita-nakina Pablo nareetyaari Jacobo, rirentzi Jesús. Ari noñaapaakiri eejatzi jewayitziriri noyemijantzinkarite-paeni. 19 Riitaki rowetha-yitapaakari Pablo, ikamanta-paakiri okaatzi rantakaa-yitakiriri Tajorentsi inampiki-paeni itsipa-jatzi atziri. 20 Ikanta ikemaeyakini, ithaamenta-nakari Tajorentsi. Rootaki ikantan-tanakariri Pablo: “Noyemijantzinkaritee, eenitatsi osheki asheninka Judá-paeni kemijanta-neeriri Jesús. Roo kanteencha eeniro ishintsiyitziri kemijantzinkari-paeni imonkaatero Ikantakaantani Moisés. 21 Ikemako-wentakimi eeroka piyotaa-yitakiri asheninka Judá-paeni jeekatsiri otsipaki nampitsi, pikantayiterimi: ‘Tee okowa-jaanta pimonkaateero Ikantakaantani Moisés, tee okowa-jaanta pitomeshitaa-niteeri pitomi-paeni, tee okowa-jaanta antayiteero okaatzi ameyitari paerani.’ 22 ¿Jempema akantyaaka nimaeka aririka riyotaki asheninka-paeni areeteemi jaka? 23 Niyotzi

iita panteri. Tema eenitatsi akaatee-yirini jaka ikaatzi 4 atziri, riitaki kowatsiri imonkaatero ikashiya-kaariri Tajorentsi. ²⁴ Pitsipata-nakyaari irika-paeni, ari pikaate pantero kitewa-thata-kaayimini. Eeroka pinakowenterini ikaate itaayiteri, rameetee-teniri iishi. Rootaki riyotan-teetyaari theeyaantsi okaatzi ikantakoe-takimiri eeroka. Tema pimatzitawo eeroka pimonkaayitziro Ikantakaan-teetani. ²⁵ Riima itsipa-jatzi kaari asheninkata, ikaatzi kemijanta-neeriri Jesús, notyaanta-kiniri paerani jankina-rentsi. Nokantakiri: ‘Eero powayitari tzimahaantsiri tsimeri itahae-tziniriri tajorentsi-niro. Eero powakoyitawo riraa tsimeri. Eero pimayempywaetzi, tema ipinkaetani ranteeterorika.” ²⁶ Ikanta Pablo raanakiri irika 4 atziri, Imawitakawo okitejeta-manee itsipayitakari ikite-wathatan-tayi-teeyaari. Opoña ikyaaki tajorentsi-pankoki ikamantante jempe okaate kitejeri othonkan-tyaari ikashiya-kaantziri rirori, ikantan-tyaari jempe-paete ramayiteri rashitakaeyaariri Tajorentsi.

²⁷ Ikanta omonkaatzi-mata-paaka 7 kitejeri, eenitatsi Judá-paeni poñaayita-chari iipatsiteki Asia-jatzi, iñaakiri Pablo tajorentsi-pankoki. Intsipaeete ikaminaa-nakiri atziri-paeni ikoshekyaaari Pablo, ²⁸ ikaemae-yanakini, ikantzi: “¡Nosheninka, Israel-paeni! ¡Pamitakotena! Riitaki irika atziri jatayiteen-tsiri jempe-rika-paeni ikaminaa-yitziro atziri ikoshekyaaari asheninka-paeni, itheenka-waetziro Ikantakaan-tani Moisés, itheenka-waetakiro eejatzi iroka tajorentsi-panko. Roo owanaa-perotacha ikyaakaakiri

tajorentsi-pankoki itsipa-jatzi atziri kaari asheninkata, itheenka-tajorentsi-waetakiro.”
²⁹ Roo ikantantari, tema iñaakitziiri Pablo janta Aapatziyaweniki itsipatari Trófimo poñaachari Efeso-ki, roshiya-kaanteeyini ikyaakaa-kitziiri tajorentsi-pankoki. ³⁰ Tema intsipaete ipiyotee-yapaakani osheki atziri. Roteeya-paakiri Pablo, inoshika-nakiri jantakiroki tajorentsi-pankoki, rashitee-tanakiro. ³¹ Roowiteencha rompojee-terimi, ari ikamantee-takiri jewatziriri rowayirite wirakocha, ikantee-tziri: “Ikosheka-wakaatyaa atziri.” ³² Ari ipiyota-nakiri eejatzi rowayirite inampina-paeni rirori jewari, ishiyana-kityaa ipiyotee-yakanira atziri. Ikanta iñaawakiri ipokaki, ipakaanakiri ipajawaetziri Pablo. ³³ Roteeya-paakiri Pablo, ikantanakiri rowayirite: “Poojotan-tyaari apite eshirotha.” Rojampita-nakiri atziri-paeni: “¿Itaka irika? ¿Oetaka rantakiri?” ³⁴ Roo kanteencha eenitatsi cheraashi-waeta-neenchari, roo kanteencha eenitatsi itsipa-paeni kaari akakoterini ikantawitakari. Tee ikematha-tziri reewarite owayiri oeta awijatsiri. Rotyaantakiri rowayirite raanakiri Pablo jempe imaapiinteeyini owayiri-paeni. ³⁵ Ikanta roerinka-kaawitari Pablo riyaata-kaeri imaapiintzira owayiri-paeni, eekiro ishintsitatzii atziri-paeni ikoyi ipajawaeteri, rootaki inatanta-nakariri owayiri-paeni okini rotzikaa-wenteru. ³⁶ Tema eekiro royaata-kowenta-tziiri atziri-paeni, ikaemaeyini, ikantzi: “¡Powamayiriwé!”

Ikenkithata-kota Pablo

37 Roowiteencha ikyaakaeteri Pablo imaapiintzira owayiri-paeni, rojampita-nakiri Pablo reewarite owayiri-paeni, ikantziri: “Kantachama nokenkitha-waeta-kaemi eepichokiini.” Ari ikantanaki jewari: “¡Jempema piyotziroka noñaani! 38 ¿Tema eeroka Apitantoni-jatzi, eeroka poñaakaan-takawori chapinki koshekaantsi, kinapaen-tsiri ochempi-mashiki, pamaki 4000 powayirite?” 39 Ikantzi Pablo: “Naaka isheninka Judá-paeni, nopoñaachari Tarso-ki jeekatsiri janta Cilicia-ki. Otzinkami iroka nonampi, nokoyi nokenkitha-waeta-kaeri nosheninka-paeni.” 40 Ishinetee-takiri Pablo. Katziyanaka pawitsiki, itzinaa-wakotanaka imaeritan-tawakyaari isheninka-paeni. Ari ipampoyeeyanakirini imaeritee-yanakini. Ari retanakawo iñaawaetan-tanakawo iñaani, kameetha ikenkitha-waeta-kaanakiri maawoeni isheninka-paeni Heber-paeni, ikantanakiri:

22

1 “¡Noyemijantzinkaritee Israel-paeni! ¡Jewari-paeni! Pikemi nokantawaki naaka.”

2 Tema ipampoyeeyanakirini imaeritee-yanakini. Ari retanakawo Pablo iñaawaetan-tanakawo iñaani, kameetha ikenkitha-waeta-kaanakiri isheninka-paeni, ikantanakiri:

3 “Naakataki pisheninka. Notzimaki nampitsiki Tarso jeekatsiri Cilicia-ki, roo kanteencha nokimotataki naaka jaka Aapatziyaweniki, riyotaani naaka Gamaliel. Riyotaa-kinawo niyotako-perotero ikantakaantani awaejatziteni. Nokowa-piinta-witaka noshire-perotyaari

Tajorentsi, pikimiyita eeroka-paeni nimaeka. ⁴ Paerani naminaminatziri awentaa-naariri iiteetziri ‘Awotsi’, nokoyi nompojiri. Tema osheki nonoshika-yitaki shirampari eejatzi tsinani, nomonkyaa-kaanta-yitakiri. ⁵ Iñaayitakina maawoeni Jewatziriri ompera-tajorentsitaarewo eejatzi Antaripero-paeni. Riitaki payitakinari jankina-rentsi ipakaan-tziri asheninka Judá-paeni janta Ontyaa-maeriniki. Ipoñaa niyaatanaki naminamina-yitziri kemijantzinkari-paeni, namayitziri jaka Aapatziyaweniki, rowajankiteeteri.”

Ikenkithata-kota Pablo ikemijantan-taari
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ “Okanta nanashiteeyaani awotsiki, roowiteencha nareetyaami Ontyaamaeriniki, tampatzikataki ooryaa, ari romapoka-kinari morekaneen-tsiri Inkiteki, roorenta-kota-paakina jempe nokatziyaka. ⁷ Ari notyaanaki kepatsiki. Nokematzii ñaanatanari, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿Oetaka pikoshekan-tanari?’ ⁸ Ari nojampita-nakiri, nokantziri: “¡Pinkathari! ¿Jempema piitaka eeroka?” Ari rakaeta-nakina, ikanteetana: ‘Naakataki Jesús Kashiyakaa-weni-jatzi pikoshekari.’ ⁹ Tema iñaakiri oorenta-paenchari ikaatzi notsipa-yitakari, ithaawae-yanakini. Roo kanteencha tee ikemaeyironi rirori iñaanateetana naaka. ¹⁰ Ari nojampita-nakiri, nokantziri: ‘Pinkathari. ¿Litaka pikoyiri nanteeri naaka?’ Ari ikantanakina Pinkathari: ‘Pikatziye, piyaate nampitsiki Ontyaamaeriniki. Ari ikamantee-temiro

oeta panteri.’ ¹¹ Ikathata-naana ikaatzi notsipatakari roojatzi Ontyaamaeriniki, tema imawityaakitakaa-kina oorenta-paakinari.

¹² Ari ijeekiri janta apaani atziri iita Ananías, ipinkathatziri rirori Tajorentsi, imonkaatziro Ikantakaantani Moisés. Pinkathari royiri maawoeni Judá-paeni nampiyitawori Ontyaamaeriniki.

¹³ Pokanaki Ananías iñeena. Ikanta rareeta-paaka, ikantapaakina: ‘Noyemijantzinkaritee Saulo, pokiryahae.’ Apathakirotanaa nokiryaaanee, aminawaetanaana.

¹⁴ Eekiro ikantana-kityaana Ananías: ‘Eeroka riyoshiitani Itajorentsite awaejatziteni. Riyoshiitakimi piyotaan-teero ikowakaemiri rirori, tema piñahaeri Jeepatzii-totaa-rewo tampatzika-shireta-tsiri, pikemakiri iñaanatakimi.

¹⁵ Eeroka kenkithata-koteerini maawoeni atziriki. Pikamantan-tayiteero okaatzi piñakiri, okaatzi pikemakiri.

¹⁶ Tekatsi otsipa poyaawentyaari nimaeka. Pitzinee, piyaate pomitsiryaatyaa, pawentahae-yaari Awinkatharite pikowa-koteeri ipeyakotan-tee-mirori pantayi-witakawo kaari-perori.’ ”*

Ikenkithata-kotziro Pablo rotyaantee-tziri ikenkithata-kaeri itsipa-jatzi atziri

¹⁷ “Okanta nopiyaawo Aapatziyaweniki, niyaataki tajorentsi-pankoki namanapaa, ari noñaashiretakiri janta. ¹⁸ Noñaakiri Awinkatharite, ikantakina: ‘Eero pojamanitzi, pishitowae Aapatziyaweniki, tema eero ikemijantee-tzimi pikenkithata-kowitena jaka.’ ¹⁹ Nokanta-nakiri

* **22:16** Waerontsi

naaka: ‘Pinkathari, riyoteeyini maawoeni niyaata-piintaki jempe ipiyota-piinteeta, nomonkyaa-kaanta-yitakiri ikaatzi awentaa-neemiri eeroka, osheki nopajata-kaanta-waetakiri. ²⁰ Ikanta rowamae-takiri paerani kenkithata-kotzimiri, Esteban, ari nokaatzi-takari naaka janta, naapatziyakari owamaakiriri, naminakowenta-kiniri iithaari-paeni.’ ²¹ Roo kanteencha ikantanakina Tajorentsi: ‘Piyaate, tema naaka otyaantemini inteena jempe inampiyitawo itsipa-jatzi kaari pisheninkata.’”

Ijeeki-motakiri Pablo reewarite owayiri-paeni

²² Ikanta ikemawaki atziri-paeni, rapiitana-kiro ikaemaeyini ikantzi: “¡Irika atziri tee okameethatzi rañee! ¡Pashiree-yaari!” ²³ Eekiro ishintsitatzi ikaemaeyini, roteka-koteeyani iithaariki, rooka-wanetziro kepatsi jempe ipiyotee-yakani, tema ikijeeya-tyaani. ²⁴ Ikanta reewarite rowayirite wirakocha, ikantanakiri apaani rowayirite: “Paanakiri inthomoeki irika, apajata-wakiri ikamantan-teerori oeta iñaawaetakiri rowatsimaan-takariri isheninkapaeni.” ²⁵ Roo roojowitee-takari ipajatan-teetyaariri, rojampita-nakiri Pablo itsipa reewarite owayiri, ikantzi: “Rojankinata-kotani iwinkatharite naaka Roma-jatzi. ¿Shinetaa-ntsita-sima ipajeteetena, tekira raminakoe-tawakinawo oetarika nantakiri?” ²⁶ Ikanta ikemaki reewarite owayiri, ipiya-shita-nakari reewariperote rirori, ikantapaakiri: “Nowinkatharite, ¿Piyotakima oeta antakiri? Rojankinata-kotani

irika Awinkathari-perote aakapaeni Roma-jatzi-paeni.”²⁷ Ikanta ikemawaki reewari-perote owayiri, ipoka-shita-paakiri Pablo, rojampita-paakiri: “¿Omaperotatyaama eeroka rojankinata-kotani nowinkatharite?” Ikantzi Pablo: “Jeen.”²⁸ Ikantzi reewarite owayiri: “Osheki nopina-wentaka naaka nojankinata-kotan-tyaari.” Ikantzi Pablo: “Tee nopinawenta naaka. Rojankinata-kotzitee-takina owakira notzima-paaki.”²⁹ Ikanta ikemaeyakini oojowita-kariri Pablo ipajawaeteri, roojoryaa-kotanakiri, riyata-pithata-nakiri. Tema antawo ithaawanaki reewari owayiri oojotakaan-takiriri rojankinata-kotani iwinkatharite Roma-jatzi.

Rahaeta-neeri Pablo ipiyoteeta-piinta reewarite Judá-paeni

³⁰ Okanta okitejeta-manaki, ikoyi riyota-perote reewarite owayiri oeta ikoshekan-tariri Judá-paeni irika Pablo. Ipiyota-kaantakiri reewarite-paeni Ompera-tajorentsitaa-rewo, eejatzi maa-woeni Antaripero-paeni Judá-paeni. Ramaetakiri Pablo omonkyaawitee-takari, jeekapaaki jempe ipiyoteeyani jewari-paeni.

23

¹ Raminapaakiri Pablo jewari-paeni piyoteen-chari, ikantapaakiri: “¡Nosheninka! Naamaakowenta-piintaka naaka eero otzimanta nantzimotanteri, tema nokemijanta-piintziri Tajorentsi okaatzi ikantanari.”² Ikanta Ompera-tajorentsiperotaa-rewo iitachari Ananías, ipaja-waanteta-kaantakiri Pablo. ³ Roo kanteencha Pablo, ikantanakiri: “¡Theeri! Poshiyakawo

okitamaawita rowantee-tariri kaminkari. Tajorentsi pajetemini eeroka. Jeekawitakimi jaka pamina-kotan-tenawo Ikantakaan-teetani, ¿Tema pipiyathatawo eeroka pipajata-kaantakina?”
⁴ Ikanta ikaatzi piyoteen-chari, ikantanakiri Pablo: “¿Arima pikanteri pikaweyiri Jewatziriri ompera-tajorentsiperotani Tajorentsi?”
⁵ Ikantzi Pablo: “Noyemijantzinkarite-paeni, tee niyowita naaka Ompera-tajorentsiperotaa-rewo irika, tema okantzi Jankina-rentsi-perori: ‘Eero pikaweyiri jewatakaan-tatsiri.’”

⁶ Iñaatzii Pablo eenitatsi Judá-paeni itsipatakari piyoteen-chari Tampatzikaweripaeni, riima itsipa-paeni Inashitantaniri irika, ikantanakiri: “¡Nosheninka! Naakataki inashitantaniri, eejatzi nosheninka-paeni. Rootaki riyakowentan-teetanari nimaeka, tema nokemijantaatzi naaka aritaki rañaayitee kamayita-tsiri.”
⁷ Ikanta ikemaeya-wakini ikantaki Pablo, iñaana-minthata-wakaanaka Inashitantaniri eejatzi Tampatzikaweri.
⁸ Tema riitaki Tampatzikaweri-paeni, kanta-piinta-tsiri: “Eero rañaayitee kamayita-tsiri, tee itzimi Ronampiripaeni Tajorentsi, tee itzimi shiretsi.” Riima Inashitantaniri, ikanteeyini rirori tee ari okantakotyaa iroka-paeni.
⁹ Ari icheree-yanakini maawoeni. Eenitatsi Yotaantaniri Inashitantaniri katziya-yitaneen-chari, ikantanaki: “Irika atziri tee otzimi rantani. Aamaa-shityaa iñaana-shiretaziiiri ronampiri Tajorentsi, teerika iñaana-shiretaziiiri shiretsi.”
¹⁰ Eekiro ishintsitatzi ichereeyini. Rootaki ithaawan-tanakari reewarite owayiri-paeni rowamayiteri Pablo. Ikaemakaan-

teeri rowayirite raaneeri inthomoeki jempe imaapiinteeyini.

¹¹ Okanta otsirenitanee, roñaahaari Awinkatharite irika Pablo, ikanteeri: “Eero pithaawantari, aritaki pikenkithata-kotakina Roma-ki pikimitakiro jaka Aapatziyaweniki.”

Ikenkishiryaaeta rowamahaeteri Pablo

¹² Okanta okitejeta-manaki, ikenkithawaetee-yakini itsipa Judá-paeni, ikanteeyini: “Jame amasheka-wentee-yirini Pablo roojatzi owamaan-takyaariri.”*

¹³ Rawijanakiro ikaateeyini 40 atziri kamanta-wakahaen-chari.

¹⁴ Riitaki jatashita-kiriri reewarite-paeni Omperatajorentsitaa-rewo, eejatzi Antaripero-paeni, ikantapaakiri: “Nokowae-yakini nomasheka-wenteri Pablo roojatzi nowamaan-takyaariri.

¹⁵ Rootaki nokenkishiryaaakari naaka-paeni, nokoyi paapatziya-wakaeyaa eeroka pikaatzi pipiyota-piinteeyani, pikenkithawaeta-kaeri reewarite owayiri-paeni, pikanteri: ‘Pamaenari Pablo okitejeta-manaki naminako-peroteri okaatzi rantakiri.’ Tema aamawenteeyakinani naaka, roojatzi nowamaan-tawakyaariri tekira rareeta-paakyaata jaka.”

¹⁶ Roo kanteencha ikemaki itzineri Pablo ikamanta-wakahaeyani, jatanaki jempe imahaeyini owayiri-paeni, ikamanta-paakiri Pablo.

¹⁷ Opoña ikaemaki Pablo apaani reewarite owayiri, ikantakiri: “Paanakiri irika ewankari janta peewa-peroriteki, eenitatsi oeta

* **23:12** amasheka-wentee-yirini = eero owaeyani, eero ireeyini amiri roojatzi ashiryaan-takyaariri.

ikamanteriri.” ¹⁸ Ikanta reewarite owayiri raanakiri itzineri Pablo reewa-peroriteki owayiri, ikantapaakiri: “Jewari, ikowa-kotakina Pablo namakimiri irika ewankari, eenitatsi ikoyiri ikamantemiri.” ¹⁹ Ikanta jewari-perori, raanakiri ewankari inteeneeni, rojampitakiri: “¿Oeta pikaman-tenari?” ²⁰ Ikantanaki ewankari: “Ikenkishiree-yakani Judá-paeni ikowa-kotemi okitejeta-manee paaneeri Pablo jempe ipiyota-piinteeyani Antaripero-paeni, ari raminako-perotero rantani. ²¹ Eero pikemijantziri, tema omaneeyakani 40 atziri-paeni. Ikantee-yakini: ‘Jame amasheka-wentee-yirini Pablo roojatzi owamaan-takyaariri.’ Tema wetsikae-yakani nimaeka, royaawentee-yatyaani jempe pikante eeroka.” ²² Ikanta rotyaanteeri irika ewankari, ikantawaeri: “Eero pikamantan-tziro iroka-paeni.”

Rowawijee-takiri Pablo pinkathariki Félix

²³ Ikanta reewarite owayiri ikaemaki apite in-ampina, ikantakiri: “Pipiyote 200 powayirite, eejatzi 70 owayiri-paeni kyaakota-chani, itsipa 200 aayitatsini rowathaa-mento. Riitaki jatatsini tsireni-paete janta Cesarea-ki. ²⁴ Ompoña paminaki itsipa ikyaa-kota-nakyaari Pablo, paminakowenteri kameetha. Paanakiri pinkathariki Félix.” ²⁵ Ari rotyaanta-kiniri rojankinari pinkathari, iroka ikantziri:

²⁶ “Rojankinari Claudio Lisias rotyaantziniri pinkathari Félix: Osheki nowethatzimi. ²⁷ Irika atziri notyaanta-kimiri, roteeya-kaanta-witakari Judá-paeni jaka, roowiteen-chami royirimi.

Ikanta niyotaki rojankinata-kotani awinkatharite Roma-ki, naanaki nowayirite, nookakaa-wentakiri. ²⁸ Nokowaki niyote oeta rantakiri, oeta ikoshekan-teetariri, naanakiri ipiyota-piinteeyani rantariperote-paeni. ²⁹ Noñaatzii ikosheka-wenta-shitari ikantakaan-teetani rashi rirori-paeni. Tee okameethatzi rowamayiteri, tee okameethatzi eejatzi omonkyaawaeteeteri. ³⁰ Nokemaki eejatzi ikowaeya-tziini Judá-paeni rowamayiri, rootaki notyaantan-kimiriri eeroka. Nokantzi-takari ikaatzi koshekawaetariri ikamantemiro oeta itzimawentan-tariri irika.”

³¹ Imatakiro owayiri-paeni. Raanakiri tsireni-paete Pablo nampitsiki iiteetziro Antípatris.

³² Okanta okitejeta-manaki, piyeeyaani owayiri-paeni anashita-shita-neenchari. Riima ikaatzi kyaakota-neenchari eekiro royaata-kotana-nakitziiri Pablo. ³³ Ikanta rareeta-kaakari Cesarea-ki, ipapaakiri jankina-rentsi pinkathari, ikantapaakiri: “Pinkathari, irika Pablo.” ³⁴ Ikanta ithonkakiro pinkathari iñaanata-wakiro jankina-rentsi, rojampita-nakiri Pablo, ikantziri: “¿Jempe pipoñaaka?” Ikantzi Pablo: “Nopoñaawo Cilicia-ki.” ³⁵ Ikantzi Claudio: “Ari nokemakimi paata aririka rareeta-paakyaa ikaatzi koshekimiri.” Ikantakaantaki rahaeta-nakiri iwinkathari-pankoteki. Herodes, ari raminako-wenteriri janta

24

Ikenkithata-kotakari Pablo janta Félix

¹ Okanta awijanaki 5 kitejeri, areetapaaka Cesarea-ki Ompera-tajorentsiperotaa-rewo

Ananías itsipayitakari Antaripero-paeni eejatzi ookakowentan-taniri iita Tértulo. Rawija-shita-paakiri pinkathari ikoshekyaaari Pablo. ² Ikanta ramaeta-paakiri Pablo, ñaawaetanaki Tértulo, ikantanakiri Félix: “Ariwé pinkathari, tema kameetha noñaayitakiro nojeeki, osheki piyotanitzi, pantakiniri kameethata-tsiri nosheninka-paeni. ³ Nowinkatha-perorite Félix, osheki ramana-piintakimi maawoeni nosheninka. ⁴ Roo kanteencha eero ojamanitanta, nokoyi pikemijanta-wakina eepichokiini nokantemiri. ⁵ Noñaakiri naaka irika atziri, owaari-perotani. Ithonka ikina-kina-yitaki nampitsiki, tee apatziro ikoshekakari nosheninka Judá-paeni, riijatzi jewatakaa-neeriri ikaatzi iitashi-waeta-chari ‘Oshireta-naariri Kashiyakaa-wenijatzi.’ ⁶ Ikowaki eejatzi rowaariperoteromi notajorentsi-pankote, rootaki noteeya-kaantantakariri, nokowae-yawitakani namina-kotantyaaririmi Ikantakaan-teetanari naaka-paeni. ⁷ Roo kanteencha ipokapaaki jewari Lisias, ishintsitapaakina, raapithata-kinari. ⁸ Ikantanakina: ‘Otzimatyee piyaate pinkathariki rowetsikimiro okaatzi awijeentsiri.’ Anjatyaa pojampi-peroteri eeroaka ayotantyaawori kyaaripero-rika nokoshekan-takariri.”

⁹ Roojatzi ikantzi-teeya-karini Judá-paeni ikaatzi pokaentsiri.

¹⁰ Ari itzinaa-wakotanaka pinkathari iñaawaetan-tyaari Pablo. Ikantanaki Pablo: “Osheki nokimo-shire-wentakimi, tema eerokataki keminani nokenkithata-kotyaari, tema niyotzi

eerokataki wetsika-piinta-kiniriri nosheninka-paeni ikosheka-wakaaha.

¹¹ Kantacha pojampita-kowentena eeroka, tema owakira nareetaa Aapatziyaweniki, okaatzi ¹² kitejeri nareetan-taari, nokowawita nopinkathata-paerimi Tajorentsi. ¹² Tekatsi ñeenani noñaana-minthatziri, tee nokoshekari atziri-paeni tajorentsi-pankoki, ari nokantakari otsipaki nampitsi, tekatsi nokoshekyaa ipiyota-piinteeta. ¹³ Irika-paeni kamanta-kotakinari nimaeka jaka, tema eero iñahaetziro omaperotatyaa ikanta-kotanari. ¹⁴ Ari okantari, nawentahaari naaka iiteetziri ‘Awotsi.’ Rootaki ikantayitziri iyakowentanari noyemijantashiwaetani. Tema nawentahaa-tyaari naaka Tajorentsi ipinkathatziri paerani nowaejatziteni. Nokemijantziro ikantakaantani, eejatzi rojankinari-paeni Kamantan-taniri-paeni. ¹⁵ Ari nokimitari rirori-paeni royaawentari Tajorentsi rowañaa-yiteeri kamayiteen-tsiri, tee apatziro rañaayitee kameetha-shireri tema imatziteeyaawo maawoeni kaari-perori-paeni. ¹⁶ Rootaki nokowanta-piintakari eero otzimawaetzi kaari-perori nantzi-moteriri Tajorentsi, eejatzi atziri-paeni. ¹⁷ Tema awijaki osheki ojarentsi nokina-kina-waetaki, nopiyaa nonampiki namae nopashita-paeyaariri nosheninka koetyaa-waeta-tsiri, nokowawitapaa eejatzi notaa-paenirimi Tajorentsi. ¹⁸ Rootaki nantziri tajorentsi-pankoki, ari nameetakiro noeshi nokitewa-thatanteeyaari, tee noshekiiyini, tekatsi nokoshekyaa janta. Aripaetera iñaapaakina Judá-paeni poñaayitachari Asia-ki. ¹⁹ Riitaki pokatsinimi jaka

ikenkithata-kotena oetarika iñaakota-kinari. ²⁰ Tee ipokatzi rirori, irikaha pokayitentsiri riitaki Antaripero-paeni piyowenta-kinari chapinki, anjatyaa ikantemi eenitatsi-rika iñaakota-kinari janta nantakiri. ²¹ Aamaaka roo ikanta-kotanari nokanta-kiriri chapinki ipiyowentan-tanari, nokantakiri: ‘Rootaki riyakowentee-tanari nokemijanteero rañaayitee kamayita-tsiri.’ ”

²² Tema riyotako-perotzitari pinkathari Félix iiteetziri “Awotsi-weri,” rootaki ipakantanakariri, ikantanakiri: “Aririka ipokaki jewari Lisias, ari ikamanta-perota-paakinawo.” ²³ Ikantanakiri Félix reewarite owayiri-paeni: “Roojatzira paamawenta-wakyaari Pablo, roo kanteencha pishineteri rareetyaari raapatziyani-paeni ipantyaariri kowityee-motariri.”

²⁴ Okanta otsipa kitejeri, ipokae pinkathari Félix itsipatakawo iina Drusila, osheninka Judá-paeni roori. Ikaemakaan-tapaeri Pablo ikemiri ikenkithateniri jempe okanta-kota rawentahaari Jesús, Jeepatzii-totaa-rewo. ²⁵ Roo kanteencha retanakawo Pablo ikenkithata-kiniri tampatzika-shiretaantsi, ñaako-shiretaantsi, rowajankitaan-teete paata. Ithaawan-tanakawo Félix, ikantanakiri: “¡Aritapaaki, piyaatee! Ari napiiteero nokaema-kaanteemi paata nojeekashiwaetyaarika kameetha.” ²⁶ Tema royaa-wenta-witatyaa Félix ipinako-wentyaami Pablo, rookakaa-wentan-teeyaariri. Rootaki rapiipiitan-tawitawori ikaemakaan-tziri ikenkitha-waeta-kaeri. ²⁷ Awijaki okaatzi apite ojarentsi. Ari okaatapaaki ipinkatha-ritzi Félix. Ikoyi raapatziya-piintyaari Judá-paeni,

romonkyaa-kaanta-nakiri Pablo. Ipoyaataari itsipa pinkathari iitachari Porcio Festo.

25

Ikowaki Pablo riitaki César iyakowenterini

¹ Tema pinkathari-wentantee Festo. Tema maakotanaki mawa tsireniri, jataki Aapatziyaweniki ipoñaanakawo Cesarea-ki.

² Ikanta reewari-paeni Ompera-tajorentsitaarewo eejatzi riiperori-paeni Judá-paeni, ithaweta-kota-wakiri Pablo.

³ Ikowa-kotakiri Festo rotyaanteeri Pablo Aapatziyaweniki. Ikenkishiree-yakani rowamaa-kanteri niyankithakineki awotsi. ⁴ Roo kanteencha ikantanaki Festo: “Romonkyahaetakiri Pablo janta Cesarea-ki, rooteentsi niyaatee janta. ⁵ Anjatyaa royaatanakina peewarite, eenitatsi-rika rantani irika atziri, aritaki piyakowenteriri janta.”

⁶ Tee ojamani-perotzi ijeekawaeta-paente Festo Aapatziyaweniki, piyaa Cesarea-ki. Okanta okitejeta-manaki, ijeekaki iwinkatharimentoki, ikaemakaan-takiri Pablo.*

⁷ Ikanta ikyaapaaki Pablo, ari ipokaeya-paakini Judá-paeni poñahaen-chari Aapatziyaweniki, osheki kaari-perori ikantako-waeta-paakiriri. Roo kanteencha tee iñero kyaari-pero-rika okaatzi ikantakoe-tziriri.

⁸ Ari ikijako-wenta-nakari Pablo, ikantanaki: “Tekatsi kaari-perori nantakiri naaka, tee nopiyathatawo Ikantakaan-teetani, tee nowaariperotero tajorentsi-panko, tee

* 25:6 tee ojamani-perotzi = 8 okaatzi kitejeri, terika okaatzi 10 kitejeri ijeekawaeta-paentzi

nokaweya-waeritzi César reewari-perote Roma-jatzi.”⁹ Tema ikowatziira pinkathari Festo raapatziya-piintyaari Judá-paeni, rojampitanakiri Pablo: “¿Pikoyi piyaate Aapatziyaweniki, namina-kotan-temiri janta?”¹⁰ Ikantanaki Pablo: “Ari okameethatzi paminako-tenawo jaka, tema eeroka rowaki César, peewari-perote. Aritaki piyotee-yakini tekatsi kaari-perori nantzi-moteriri nosheninka-paeni Judá-paeni.”¹¹ Ari otzimimi nantani, kantacha rowajankiteetantenawo kaamanitaantsi. Roo kanteencha tekatsi nantani, tee okameethatzi potyaantena janta. Nokowatzii riitaki pinkathari César amina-kotenani.”¹² Ari ikenkitha-waeta-kaanakiri Festo inampina-paeni. Ikantakiri: “Pikowatzii ramina-kotemi César, aritaki piyaataki.”

Rahaeta-nakiri Pablo pinkathariki Agripa

¹³ Ikanta pinkathari Agripa eejatzi iina Berenice pokaeyakini Cesarea-ki, rowethatyaari Festo.†¹⁴ Ikanta ijeekawaeta-paentzi Cesarea-ki, ikenkitha-waeta-kaakiri Festo jempe ikanta-kota Pablo, ikantakiri: “Eenitatsi jaka apaani atziri rookaneeri pinkathari Félix omonkyahaetziri.”¹⁵ Tema niyaata-kitzi chapinki Aapatziyaweniki, osheki ikantako-waeta-wakiri reewari-paeni Ompera-tajorentsitaarewo eejatzi Antaripero-paeni, ikowaki naaka owamaakaan-terini.”¹⁶ Nokanta-nakiri naaka: ‘Iroka nametee-yarini inampiiteki Roma-jatzi: Otzimatyee ipiyotee-yaani ikaatzi kosheka-wakaa-chari, ikijako-wentan-tyaari

† 25:13 Agripa = Herodes

iyakowentaa-rewo. Kyaari-pero-rika otzimi rantani, aritaki okantaki rowamahaeteri.’
¹⁷ Rootaki nomatakiri ipokaeyakini iyakowentan-taniri, tee noshenkaanaka, jatakina nojeekamentoki, nokaema-kaantakiri irika atziri.
¹⁸ Roo kanteencha tee okariperote ikantakowitapaa-kariri riyakowentziri, tee noñeero okaariperote okaatzi nokenkishireta-kowitakariri. ¹⁹ Apatziro ikenkithatakiro ikemijantashiwaetari, ikenkithata-kotakiri eejatzi Jesús rowamahae-takiri, riitaki ikantziri Pablo añahae.
²⁰ Tee niyotzi naaka jempe nokantero okaatzi awijeentsiri, nojampitakiri Pablo ikoyi-rika riyaaate Aapatziyaweniki raminakoe-tantyaariri janta. ²¹ Roo kanteencha ikowa-perotatzii Pablo riita-jaantaki amina-koterini awinkathariperote, César Augusto. Rootaki nokantan-takari romonkyahaeta-wakiri roojatzi notyaantantakyaariri janta.” ²² Ikanta Agripa ikantanakiri Festo: “Nokoyi nokemiri naaka irika atziri.” Ikantzi Festo: “Aritaki pikemakiri okitejeta-manaki.”

²³ Okanta okitejeta-manaki, ikyaaki Agripa itsipatakawo Berenice, iina, owaneenkayitaka. Itsipatakari reewarite owayiri-paeni, eejatzi riiperori-paeni atziri jeekayita-tsiri janta. Ikantaki Festo ramaeteri Pablo. ²⁴ Ari iñaawaetanaki Festo, ikantzi: “Pinkathari Agripa, riiperori-paeni ikaatzi piyoteen-chari jaka, ritakira irika atziri. Osheki riyakowenta-waetakiri Judá-paeni Aapatziyaweniki eejatzi jaka Cesarea-ki. Osheki ichereeyakini ikoyi rowamaa-kanteri. ²⁵ Roo kanteencha tee

noñiuro naaka rantani rowamaan-teetyaariri. Tema riitaki kowashiteen-chari ramina-koteri Augusto, rootaki okowa-perotantari notyaanteri janta. ²⁶ Tee noñii naaka oetyaa nojankinate-niriri pinkathari-perori jempe okanta-kota, rootaki namakaan-takariri piñaayiteri eeroka-paeni, eerokata-perotakira pinkathari Agripa namakiniri, aririka peshitapaakiro pojampiminthateri, tzimakira nojankinateri. ²⁷ Tema tee okameethatzi-motena naaka notyaante apaani omonkyaha-rewo, eerorika otzimi jempe ojankinata-kotyaa okaatzi rantakiri.”

26

Ikijako-wenta Pablo janta Agripa-ki

¹ Ikanta Agripa ikantanakiri Pablo: “Kantacha piñaawaete eeroka.” Ari itzinaa-wakotanaka Pablo, ñaawaetanaki, ikantzi: ² “Pinkathari Agripa, osheki nokimo-shiretaki nokenkithawaeta-kaemi nimaeka, nokoyi nokenkithata-kotero okaatzi ikantako-waeta-kinari Judá-paeni. ³ Tema piyoperotziro eeroka okaatzi rametari asheninka-paeni Judá-paeni akenkithata-koteri nimaeka. Rootaki nokowantari pikemijanta-wakina nokantemiri.”

Rañaantari Pablo tekira ikemijanteeta

⁴ “Riyoteeyini Judá-paeni jempe nokanta paerani newankarita-paaki, eeniro nojeekawita nonampiki, eejatzi nojeeki-moyitan-takariri Aapatziyaweni-jatzi. ⁵ Tema naakata-ki Inashitantaniri shintsitan-taniri, nomonkaayitziro Ikantakaan-teetani. Ikoyi-rikami

nosheninka-paeni, kantacha ikenkithata-kotena, tema riyotana jempe nokanta-waeta. ⁶ Rooma nimaeka ikantakoe-tatenawori nokenkithata-kota-neero royaakoteetani ikashiya-kaakiriri Tajorentsi paerani awaejatziteni. ⁷ Pinkathari Agripa, roojatzi noyaako-tzi-takari naaka, rootaki ikantako-yitanari asheninka-paeni nimaeka. Roojatzi royaa-kotzi-taari asheninka-paeni kaatatsiri 12 icharinini Israel, ikoyi imonkaateero Tajorentsi ikashiya-kaantakiri. Rootaki ishintsitantari roetziñaawentaari Tajorentsi maawoeni kitejeri. ⁸ ¿Oetaka kaari pikemijananta eeroka-paeni kantacha rowañahaeri Tajorentsi kamawita-chari?”

Ikosheka-witakari Pablo kemijantzinkari-paeni

⁹ “Nomatzi-tawitakawo naaka paerani noñaashintsi-waeta, noshiya-kaantzi rootaki nantawaeri nokoshekyaaari ikaatzi awentaa-naariri Jesús Kashiyakaa-weni-jatzi.* ¹⁰ Rootaki nantakiri Aapatziyaweniki. Riitaki shineta-kinawori reewarite-paeni Ompera-tajorentsitaawo, tema osheki kemijantzinkari-paeni nomonkyaa-kaantakiri. Ikanta noñaayitziri rowamahae-tziri inimotakina naaka.† ¹¹ Osheki nowajankitaa-piintakiri jempe ipiyota-piinteeta ipakan-tyaawori ikemijantzi. Osheki nokijaneentakiri rootaki nokoshekan-tariri, nomatzi-takari jeekayita-tsiri otsipaki nampitsi.”

Rapiitziro Pablo ikenkithata-kota ikemijanta-taari

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

* 26:9 Waerontsi † 26:10 Itajorentsita-kaetani

12 “Roojatzi niyaatan-takari Ontyaamaeriniki, riitaki otyaanta-kinari reewarite-paeni Omperatajorentsitaa-rewo. 13 Roo kanteencha eenitatsi awijeen-tsiri niyanki-thaki awotsi, ikaataki tampatzika ooryaa, ari noñaaki oorenta-neenchari inkiteki, rawijanakiri ishipakiryaaani ooryaa, roorenta-kota-paakina nokatziyakaha naaka eejatzi ikaatzi tsipata-kinari. 14 Tyeeyanakinani maawoeni kepatsiki. Nokematzii iñaanatee-tanakina iñaaniki nosheninka Heberpaeni, ikantana: ‘¡Saulo! ¡Saulo! ¿litaka pikoshekantanari? Eeroka owajankitaa-waeta-chari apaniroeni, kimiwitaka pipatzityaawomi thoyempi-thowari.’ 15 Ari nakanakiri naaka, nokantziri: ‘¡Pinkathari! ¿Jempema piitaka eeroka?’ Ikantzi Awinkatharite: ‘Naakataki Jesús pikoshekari. 16 ¡Pikatziye! Eenitatsi oeta noñaahayitemiri nimaeka, tema nokowatzii nomperateeyimini. Otzimatyee pikenkithateero okaatzi piñiiri nimaeka, eejatzi okaate nantakaemiri paata. 17 Aritaki piñaakiro nookakaa-wenteemi ikoshekimi pisheninka-paeni Judá-paeni, aritaki nookakaa-wenteemi eejatzi notyaantemira inampiki itsipa-jatzi atziri kaari pisheninkata. 18 Okimiwityaawo pokiryaa-kaayiteerimi. Aritapaaki ikinashi-waetaka otsirenikaakitziira, tema ranashi-yitee jempe okoñeetye. Aritapaaki ipinkatha-waetakiri Yakatan-taniri, tema Tajorentsi pinkathari-wenteerini. Aritaki nopeyakoteeri rantayi-witakawo kaari-perori, nashiyitee-yaari awentahae-nani. Tema rootaki nokashiya-kaakiriri.’ ”

Tee ipiyathata-nakya Pablo ñaakiro roñahae-takiriri

¹⁹ “Pinkathari Agripa, tee nopiyathanaka noñaakiro roñahae-takinari Inkite-jatzi. ²⁰ Netanakawo nokenkithata-kaanakiri Ontyaamaerini-jatzi, Aapatziyaweni-jatzi, nomatanakiri ikaatzi nampiyitawori iipatsiteki Judá-paeni, eejatzi nokimita-nakiri itsipa-jatzi ikaatzi kaari asheninkata, nokanta-yitziri: ‘Pipiya-shiteeri Tajorentsi, pantayiteero oñaahan-teroni pipakahaero pantawitakawo kaari-perori.’ ²¹ Rootaki kantakaan-tzirori roteeya-kaantan-takinari nosheninka-paeni tajorentsi-pankoki, ikowawitee-yakani rowamayina. ²² Roo kanteencha ineshironkatakina Tajorentsi eekiro niyaata-kaatziiro nokenkithata-kotziri nimaeka. Nokenkithata-kaeri maawoeni, riiperori-paeni eejatzi kaari riipero-yitatsini. Tema tee noteka-paentziro okaatzi rojankina-yitakiri paerani Moisés eejatzi Kamantaniri-paeni jempe nokenkithata-piintaki. Tema rojankinata-koyitakiro okaate awijayita-tsini, ikantayitaki: ²³ Otzimatyee ikami Jeepatzii-totaa-rewo, roo kanteencha aririka ikamawitakyaa riitaki etakaan-teeyaawoni rañahae. Rootaki ikenkithata-koetan-tyaanariri awijakotaantsi asheninka-paeni, ikenkithee-teeniri eejatzi itsipa-jatzi kaari asheninkata.”

Ikoyi Pablo ikemijanta-kaeri Agripa

²⁴ Ikanta ithonkakiro Pablo ikamanta-yitakiri, ari ikaemanaki Festo, ikantzi: “¡Pablo, pishinkiwentatyaa! Okantakaemi poetziñaarikotawo piñaanatziro jankina-rentsi-paeni.” ²⁵ Ikantzi

Pablo: “Pinkathari. Tee noshinki-wenta, tema omaperotatyaa okaatzi nokanta-yitakiri. ²⁶ Riyota-kotziro pinkathari Agripa okaatzi nokaman-takimiri. Niyotzi naaka riyota-kotziro maawoeni, tema tee omanako-yityaa. ²⁷ Pinkathari Agripa, ¿tema pikemijantziro okaatzi rojankina-yitakiri Kamantaniri-paeni? Niyotzi naaka pikemijantziro.” ²⁸ Ikantzi Agripa: “¿Poshiya-kaatzima pikantakina eepichokiini aritaki pikemijanta-kaakina, noshiyan-teeyaariri ‘Jeepatzii-totaa-rewo-paeni?’ ” ²⁹ Ikantzi Pablo: “Okantawitaka eepichokiini-rika nokanta-kimiri, osheki-rika, okantashitzimaetya riitaki Tajorensi kantakae-yaawoni poshiya-kotee-nawo nokantaka naaka, tee apatziro eeroka pinkathari, tema maawoeni pikaatzi pikemayitakina nimaeka, okantawityaa eero roojotan-teetzimiro eeroka eshirotha.”

³⁰ Ari ikatziyanaka pinkathari Agripa eejatzi Berenice. Imatzita-nakawo pinkathari Festo, eejatzi maawoeni ikaatzi itsipatakari. ³¹ Jateeyanakini inteeneeni, ikenkitha-waeta-kotziro ikantakiriri Pablo. Ikanta-wakaeyani: “Eero romonkyahaetzirimi irika atziri, tema tekatsi rantani rowamaetan-tyaariri.” ³² Ikantanakiri Agripa pinkathari Festo: “Aritaki apakahaerimi irika atziri, eero ikowakimi rirori ramina-koteri awinkathari-perote.” †

27

Rotyaantee-takiri Pablo otzinkamiki inampi

† 26:32 awinkathari-perote = César

wirakocha-paeni

¹ Ikanta ikowaeyakini rotyaanteri Pablo janta Italia-ki, itsipatee-takiri itsipa-paeni omonkyahaa-rewo, ari niyaatzi-tyaari eejatzi naaka. Rii aanakirini jewatziriri rowayiriite pinkathari-perori Augusto, iita Julio. ² Ikanta noteta-kota-nakari Adramitio-jatzi jatakina Asia-ki. Ari nokaata-nakiri Aristarco poñaachari Tesalónica-ki, nampitsi jeekatsiri Macedonia-ki. ³ Okanta okitejeta-manaki areetakina Shimaaki. Ari rariperota-paakari Julio irika Pablo, ishinetakiri rareeta-paentyaari raapatziyani-paeni ipantawa-kyaariri koewityeemotariri. ⁴ Ikanta nawijanakiro Shima, ari notonkiyotakawo antawo tampyaa, tee omatya namaata-kotanee, rootaki nokina-kotan-tanakari othampishiki, iiteetziri Chipre. ⁵ Naathakiryaaanakiro inkaari nokinanakiro Cilicia-ki eejatzi Panfilia-ki. Roojatzi nareetan-takari Mira-ki, nampitsi jeekatsiri janta Licia-ki. ⁶ Ari iñaapaaki reewarite owyiri-paeni otsipa notetan-tanee-yaari opoñaakawo Alejandría-ki iyaatero Italia-ki, ari rotetee-yanaani. ⁷ Osheki kitejeri namatsinkakota namaata-kotzi. Osheki opomeentsitaka nareetan-takari Guido-ki. Eekiro otonkiyotakota-tyaana tampyaa, rootaki nomontyaa-kotanta-nakari Salmón-ki, noshi-nampita-nakiro othampishi Creta. ⁸ Osheki opomeentsitaka namaata-kotzi, roojatzi nareetan-takari nampitsiki ikantee-tziro “Kameethawochaaki” jempe okaakitapae nampitsi Lasea.

⁹ Tema awijaki osheki kitejeri namaata-kotaki, kyaawon-tsipaeteki, ari okowaenka-perotanaki

namaata-kotzi. Rootaki ikaminaan-tawita-kariri Pablo irika jewari,* ¹⁰ ikantzi: “Pikemijanta-wakina, kimitaka akowaenkata-kotatzii amaata-kotzira, aritaki apeyakiro amaatako-mentotsi, eejatzi owaahawontsi-paeni, aritaki akamahaan-tayitaki eejatzi.” ¹¹ Roo kanteencha tee ikemijantzi reewarite owayiri-paeni, apatziro ikemijantakiri ashitawori amaatako-mentotsi eejatzi antakotzirori. ¹² Teera okameethatatyee ikyaawon-tsita-kote jempe raatako-witaka, ikowaeyakini riyaatemi Fenice-ki jeekatsiri Creta-ki, eero oñaashiren-kantari tampyaa kinayita-tsiri kirinka eejatzi katonko. Ari ikowaeyakini rowawijeero kyaawontsi.

Itampyaata-kotzi inkaareki

¹³ Roshiya-kaatzi ari omatakya ramaata-kote, tema owakira etapaakawo otampyaatzi eepichokiini. Ari namaata-kotee-yanakini othapyaaki Creta. ¹⁴ Tekira ojamanitzi antawota-paaki tampyaa poñaaneen-chari kirinkanta, ookanta-paakawo amaatako-mentotsi.† ¹⁵ Otatsinka-kota-nakina. Tekatsi ikantaneero ramaatako-mento, onoshika-kota-nakina tampyaa. ¹⁶ Osheki nopomeentsitakawo pitotsi thatayiteen-chari amaatako-mento-tsiki. Nokina-kotanaki othampishi iiteetziri Clauda, tee otampyaa-perotzi janta. ¹⁷ Noteyitakiro amaatako-mento-tsiki okaatzi tzimatsiri pitotsiki. Tema thaawaeyakinani nayeenta-kotyaawo impaneki jempe omerekyaatzi inkaari, tema

* **27:9** kyaawon-tsipaeteki = ithonka-piintee-tziro itziwaateeyani

† **27:14** tampyaa poñaaneen-chari kirinkanta = Euroclidón

roojoetakiro onampi-naki amaatako-mentotsi eero okotaanta. Ishineta-nakiro otatsinka-kotena tampyaa.† 18 Okanta okitejeta-manaki, eekiro oshintsitatzi otampyaatzii, retanakawo rowiinka-kaantanaki owaahawotsi. 19 Okanta otsipa kitejeri, rowiinka-yitanakiro okaatzi rashita-kaetawori amaatako-mentotsi. 20 Osheki kitejeri awijeen-tsiri tee noñaayiteeri ooryaa eejatzi ompokiro. Antawo notampyaata-kote tee niyoteeyanitzi aririka nawijako-yitee.

21 Tema awijaki osheki kitejeri tee nowaeyaa, ikantanee Pablo: “Pikemijanta-wakina, ari okameethawita pikemijanta-kinami chapinki roojatzi ajeekakimi Creta-ki. Eero añaaayitziromi okaatzi awijimo-yitakaeri. 22 Roo kanteencha eero pikantashiryaashita nimaeka, tema eero pikamahaan-tawaetzi apaani, okantawitakyaa opeyaa iroka amaatako-mentotsi. 23 Tema roñaahakina tsireniri apaani Ronampiri Tajorentsi, rotyaantani Ashitanari omperatanari. 24 Ikantakina: ‘Pablo, eero pithaawantawo piñaakiri, otzimatyee pareetyaa iñeemi iwinkathari-perote Roma-jatzi. Aritaki ineshironkatakimi Tajorentsi, aritaki powawijaa-koyitakiri pikaatakiri jaka amaatako-mentotsiki.’§ 25 Ari ikantakinari. Pithaamentee-yaani, tema nawentaa-shiretari naaka Tajorentsi, niyotzi aritaki omatakyaa okaatzi ikamantakinari Ronampiri Tajorentsi. 26 Roo kanteencha otzimatyee ompoja-kotyaa othampishi.”

† 27:17 impaneki jempe omerekyaatzi inkaari = Sirte § 27:24 iwinkathari-perote Roma-jatzi = César

²⁷ Aritaki awijanaki 14 kitejeri, areetakina inkaariki omontetakari Adria otatsikankotakina tampyaa. Niyankii-tetaki tsireniri, ari ikaemae-yanakini antakotzirori amaatako-mentotsi roshiya-kaatzi roo nareeteeyaa kepatsiki.

²⁸ Imonkaatee-yakironi jempe oweyari ojaanaatzi, iñaatziiro tee ojaanaa-perotzi, ikanta rapiita-nakiro, iñaatzii merenkyaata-paaki inkaar.*

²⁹ Antawo nothaawae-yanakini nompoja-kotyaa, rowiinkaki 4 ayeenteroni amaatako-mentotsi othowaki, amaneeya-nakani okitejetan-tyaari intsipaete.

³⁰ Roo kanteencha ikaatzi antakotzirori ikenkishiryayakani ishiyi, rotetan-tanakyaawomi pitotsi thatayiteenchari, ramawenata-nakawo rowiinkae-yironi ayeenteroni othowaki amaatako-mentotsi. ³¹ Roo kanteencha ikamantakiri Pablo irika jewari eejatzi rowayirite, ikantziri: “Aririka ishiyayitaki irika-paeni, eero pawijakotee eeroka-paeni.”

³² Ari itota-kota-nakiro owayiri-paeni pitotsi, rowamaatakiro.

³³ Tema rooteentsi okitejetzi-mate, ikantantaki Pablo: “Aritaki awijaki 14 kitejeri royaawentyaa oeta awijatsini, tee powayiteeyaa.

³⁴ Okowa-perotatyaa nimaeka powayityaa pañaanta-yityaari, tema tekatsi apaani kamahaan-tatsini.”† ³⁵ Ikanta ithonkakiro ikantaki Pablo, raanakiro ratantee-tari, ramanakari Tajorentsi. Itzimpetowakiro, owanaka. ³⁶ Ari ikowaeyanakiri maawoeni,

* **27:28** tee ojaanaa-perotzi = 20 ashempa-wakori = 36 metro; merekyaata-paaki = 15 ashempa-wakori = 27 metro † **27:34** tekatsi apaani kamahaan-tatsini = eero opeyahaan-tawaeta apaani ishintsi

owaeyanakani eejatzi. ³⁷ Iroka nokaateeyini noteteeyani 276 atziri. ³⁸ Okanta nothonkakiro nowaeyakani, rowiinka-koyitakiro owanawontsi othomaka-neentan-tyaari tenari.

Otsitsiyaki Amaatako-mentotsi

³⁹ Okanta okitejeta-manaki okompitzi-mota-paakari kepatsi antakotzirori amaatako-mentotsi, iñaapaakiro impanekiite. Ari ikowanaki raata-koteeyini janta. ⁴⁰ Itotako-yitanakiro oojotantari ayeentzirori amaatako-mentotsi, rookanakiro, itzinaa-koyita-neero antawo maathantsi, raayita-neero iyomaro ikomatan-tyaari okantya raata-kote impanekiiteki. †
⁴¹ Roo kanteencha ayeenta-paaka othowaki amaatako-mentotsi omerenkyaatzira inkaari, tee okantzi noshewata-kotanee. Tankanaki opataki ookanta-perota-paakawo otamakaari inkaari. ⁴² Ari ikowawitanaka owayiri-paeni rowamaa-nakirimi omonkyahaa-rewo-paeni, eero ishiyanta ramaayitanaki. ⁴³ Roo kanteencha reewari owayiri-paeni, ikowaki rirori rowawijaa-koteri Pablo, tee ishineritzi rowamaeteri, apatziro ikantanakiri: “Ikaatzi yotzirori ramaatzi, ramaate riyaate kepatsiki. ⁴⁴ Riima kaari yoteroni ramaate, ipatakayityaa incha-kotaki ramaayite.” Ari okanta naatantakari maawoeni kepatsiki, tekatsi awiji-motenani, awijako-yitaana maawoeni.

† **27:40** itzinaa-koyita-neero antawo maathantsi = rootaki ookantari tampyaa ishiya-kotan-tyaari otetantawori amaatako-mentotsi

28

Ijeekaki Pablo othampishiki iiteetziri Malta

¹ Okanta nawijako-yitee maawoeni, ari niyoteeyini iroka othampishi oeta Malta. ² Raakameethata-wakina maawoeni nampitawori janta. Tema opariyatzi inkani, katsinkaetyaaki, roejaki paamari, ikaemae-yakinani. ³ Ari riyataanaki Pablo rayi tsitsi, roo ipiyawita-paaka rowapaero itsima, imitaa-shitakari maanki, ratsikakiri rakoki. ⁴ Ikanta iñaakiri nampitawori janta rowikan-tapaakari maanki, ikanta-wakae-yanakani: “Irika atziri owantzinkari irika, okantawitaka rawijako-witaka ipiinkimi, teemaeta ishineritzi rañee tajorentsi owajankitaan-taniri.” ⁵ Roo kanteencha rotekanakiri Pablo paamariki irika maanki. Tekatsi awiji-moterini. ⁶ Ari royaawenteeyani raawakaeri roojatzi ikamantanakyaari. Ikanta ojamanitaki iñaatziiri tekatsi awiji-moterini, ikanteeyini: “Irika atziri, itajorentsitatzi rirori.”

⁷ Eenitatsi jewari nampitawori othampishiki iita Publio. Otzimi-motziri okaakiini rowane. Raakameetha-yitakina maawoeni, raanakina inampiki. Mawa kitejeri nojeeki-mowaetakiri. ⁸ Ari nokema-kotakiri ipaapate Publio ikatsinkaayi-waetatzi, ishiwaetatyaa. Ikyaa-shita-nakiri Pablo. Ikanta ramana-kotapaakari, ipampitantakari eepichokiini rako, apathakirotananaa retsiyata-kotanee. ⁹ Ikanta retsiyata-kota-kaakiri ipaapate Publio, pokayitapaaki maawoeni mantsiyari ikaatzi nampitawori janta othampishiki, retsiyata-kota-kaayitakiri.

10 Ari ipashita-nakari osheki oeta-rikapaeni. Ikanta notetanaa niyaatan-teeyaari, ipayita-waana naayita-neeri.

Areetaka Pablo inampi-peroki wirakocha

11 Okanta nojeekaki mawa kashiri janta othampishiki, ari notetanaari otsipaki amaatako-mento-tsi rootaki owawijaa-kirori janta kyaawontsi. Opoñaawo iroka amaatako-mentotsi Alejandría-ki. Rowetsikae-takiro othowaki roshiya-kaawo tajorentsi-niro “Tsipantzi”.*

12 Ari nareete-yakani Siracusa-ki, mawa kitejeri nojeekanaki janta. 13 Opoñaa nawijanaki roojatzi nareetan-takari Regio-ki. Okanta okitejeta-manaki, okaminthakina otajonka-kotakina tampyaa kinatsiri katonko, roojatzi nareetan-takari Puteoli-ki otsipaki kitejeri.

14 Eenitatsi kemijantzinkari-paeni janta, riitaki kantawa-kinari nojeeka-waetanaki. Rootaki nojeeki-mowaetan-tanakariri okaatzi 7 kitejeri. Ari nopoña-naari roojatzi nareetan-

takari otzinkamiki nampitsi Roma.† 15 Ikanta ikema-kotetee-yakinani kemijantzinkari-paeni nampitawori janta, itonkiyota-wakina awotsiki iiteetziro “Apio” jempe riyompariteeya-piintani. Okanta janta Mawapankoniki, ari royaawenta-kinari itsipa kemijantzinkari-paeni. Ikanta iñaayita-paakiri Pablo, ramanakari Tajorentsi, thaamenta-shireeyanakani.

16 Ari nareeta-paaka Roma-ki. Ikanta reewari owayiri-paeni rowawijaa-paakiniri omonkyahaa-rewo-paeni

* 28:11 Tsipantzi = Cástor eejatzi Pólux † 28:14 kemijantzinkari-paeni = noyemijantzinkarite-paeni

itsipa jewari. Riima Pablo ikowaki ijeekawaeta-paaki jempe-rika ikoyiro rirori, apaani owayiri aminakowentziriri.

Ikenkithata-kaantzi Pablo inampiki wirakocha

¹⁷ Okanta awijanaki mawa kitejeri nareeta-paaka, ipiyota-paakiri Pablo riiperori-paeni Judá-paeni nampitawori Roma-ki. Ikantakiri: “¡Nosheninka! Paeranitaki raakaan-tawaetakina asheninka-paeni Aapatziyaweniki, Opoñaa rowawijaakina reewariki wirakocha. Rootaki rantakiri, okantawitaka tekatsi nantzimowityaari, tee notheen-kawitawo okaatzi rameyitari paerani awaejatziiteni. ¹⁸ Osheki rojampi-witakari reewarite wirakocha janta, tee iñiuro nantani rowamae-tantenari, ikowawitaka rapakaa-kaanteenami. ¹⁹ Roo kanteencha tee ikowaeya-nitzi asheninka-paeni Judá-paeni, rootaki nokowan-takari riita-kimi amina-kotenani iwinkathari-perote wirakocha, okantawitaka tekatsi asheninka niyakowente naaka.† ²⁰ Rootaki nopiyotan-tzimiri nokamantemi eeroka-paeni, piñaakina roojotan-teetanawo eshirotha okantakaan-tziro oyaako-tziri maawoeni aakapaeni Israel-jatzi-paeni.” ²¹ Ari ikantee-yanakini rirori: “Tee noñii rojankinata-kotemi poñaayita-chari inampiiteki asheninka Judá-paeni. Tee nokemako-tzimi eejatzi rareeyita asheninka-paeni jaka. ²² Apatziro nokema-kotziri kemijanta-waeta-shita-chari. Nokoyi nokemimi jempe pikanteeyini eeroka.”

† **28:19** iwinkathari-perote wirakocha = iwinkathari-perote Roma-jatzi = César

²³ Ari ikenkishiretee-yakani ipiyotyaa otsipa kitejeri. Tema osheki atziri apiyowentee-yakarini Pablo jempe imaapiintzi. Ikenkithata-kiniri jempe ikanta Tajorentsi ipinkathari-wentantee, roñaaha-yitakiri jempe rojankinata-kotee-yakirini Jesús, retanakawo rojankinariki Moisés roojatzi okaatzi rojankina-yitakiri Kamantaniri-paeni. Roetziñaarikotakawo okitejeetyaa-manaki roojatzi tsirenii-teeni. ²⁴ Eenitatsi kemijanta-nakiriri Pablo, riima itsipa-paeni tee ikemijantzi. ²⁵ Tee raapatziya-waka-yityaa, roojatzi ipiyayitan-tanakari. Roo kanteencha roweyaanta-waari Pablo ikantawaeri: “Omaperotatyaa ikantee-takiriri paerani awaejatziiteni. Tema Ishire tajorentsi ñaawaeta-kaakiriri Kamantan-tanirini Isaías, ikantaki:

²⁶ Piyaate, pikamanteri atziri-paeni, pikanteri:
Pikemae-yawityaani, eero pikemathatee-
yawakironi.

Paminee-yawityaani, eero piñahae-yironi.

²⁷ Tema kijoshiree-yakini irika-paeni.

Matayempiteeyakini.

Mawityaakiteeyakini eejatzi.

Rootaki eero ikowichaataanta,

Eero ikemi,

Eero ikenkishiryaa,

Tee ikemijantee-yanitzi, eero nowawijaa-koteeri.

²⁸ Piyotee-yakini eeroka-paeni, aritaki rowawijaa-koyiteeri Tajorentsi kaari asheninkata. Aritaki ikemijanta-yitee rirori-paeni.” ²⁹ Ikanta ithonkakiro Pablo iroka ñaantsi, jateeya-nakini Judá-paeni, osheki iñaana-minthata-wakaanaka.

30 Ari ijeekapaeri Pablo okaatzi apite ojarentsi janta pankotsiki ipinatziri. Tema ari raakameethata-piintakiri ikaatzi areeyitariri.

31 Ari ikenkithatakaa-piintakiri jempe ikanta ipinkathari-wentantee Tajorentsi, ikenkithatakota-kiniri eejatzi Awinkatharite Jesús, Jeepatzii-totaa-rewo. Tekatsi otzika-tzika-waeterini ikenkithata-kaantzira.

**Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur
del Perú**
**The Holy Bible in the South Ucayali Ashéninka language
of Peru**

Las Escrituras en Ashéninka Ucayali del Sur del Perú
copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ashéninka Ucayali del Sur (Ashéninka, South Ucayali)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

db14e188-438b-52a5-9541-56657c3fc3d9